

Jaarstukken 2022

Gemeente
Hengelo

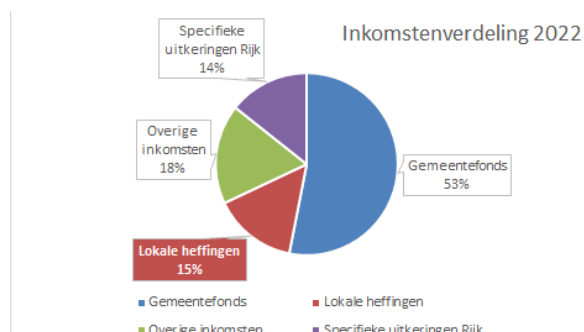
6

Paragrafen

6.1	Lokale heffingen	114
6.2	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	122
6.3	Onderhoud kapitaalgoederen	133
6.4	Grondbeleid	141
6.5	Financiering	148
6.6	Verbonden partijen	151
6.7	Bedrijfsvoering	167
6.8	Subsidies	180
6.9	Wet Open Overheid (WOO)	183

6.1 Lokale heffingen

Hengelose inwoners en ondernemers helpen door het betalen van lokale heffingen mee aan het welzijn, de leefbaarheid en de voorzieningen in onze stad. Deze lokale heffingen vormen een belangrijk deel van de gemeentelijke inkomsten.

Bij lokale heffingen onderscheiden we belastingen, retributies en leges.

- Belastingen zijn verplichte bijdragen aan de gemeente zonder directe tegenprestatie. Een voorbeeld is de onroerende zaakbelasting. Belastingen zijn onderdeel van de algemene dekkingsmiddelen.
- Retributies zijn een vergoeding voor het in stand houden van gemeentelijke voorzieningen zoals riolering en het ophalen van afval. Het zijn daarom geen algemene dekkingsmiddelen, maar baten van het betreffende beleidsprogramma. Uitgangspunt is dat de vergoedingen niet hoger zijn dan de kosten. Overschotten mogen niet worden behaald.
- Leges zijn vergoedingen voor door de gemeente geleverde administratieve diensten zoals een vergunning of informatie. Het beleid is gericht op beperking van de kosten en rechtvaardige vergoedingen.

In deze paragraaf geven we inzicht in:

1. de geraamde en gerealiseerde inkomsten (6.1.1);
2. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen (6.1.2);
3. een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de daarmee samenhangende geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd (6.1.3);
4. de lokale lastendruk (6.1.4);
5. de gerealiseerde kwijtscheldingen (6.1.5).

6.1.1 Verantwoording van de inkomsten

Heffingsbedragen 2022

Heffing	Begroot 2021	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Werkelijk 2022
Ongebonden heffingen	26.936	26.709	28.702	28.015
OZB eigenaren woning	11.091	11.166	11.940	11.952
OZB eigenaren niet-woning	7.949	8.009	8.366	8.298
OZB gebruikers niet-woning	5.331	5.295	5.573	5.462
Parkeerbelasting	1.585	1.456	1.812	1.334
Hondenbelasting	525	526	541	544
Precariobelasting	312	170	322	345
Toeristenbelasting	143	87	148	80
Gebonden heffingen	22.426	23.405	23.328	24.882
Rioolheffing	9.900	10.088	10.407	10.542
Afvalstoffenheffing	8.122	8.553	8.415	8.816
Leges omgevingsvergunning	1.921	2.353	1.959	2.893
Leges burgerzaken (incl. rijksleges)	903	1.181	931	1.231
Begraafrechten	523	577	539	640
Havengelden	475	391	490	326
BIZ	250	7	258	177
Marktgelden	151	121	156	129
Rioolaansluitrecht	93	90	96	74
Leges overig	88	44	77	54
Totaal heffing	49.362	50.114	52.030	52.897

Materiële verschillen worden toegelicht in de programma's in hoofdstuk 5.

6.1.2 Beleid en ontwikkelingen

Beleidskaders

Het beleid voor de lokale heffingen is opgenomen in:

- de diverse belastingverordeningen en –regelingen
- landelijke wet- en regelgeving.

Ontwikkelingen tarieven

De tarieven voor de riool- en afvalstoffenheffingen zijn geraamd op basis van het uitgangspunt dat wordt gestreefd naar 100% kostendekking. De rioolheffing steeg daarom met 3,5% conform Gemeentelijk Rioleringsplan. Bij de afvalstoffenheffing steeg het vaste bedrag met € 5,76 en daalden de tarieven voor de keuzecontainer. De OZB tarieven zijn gestegen met 4,3% en de tarieven voor de toeristenbelasting zijn gestegen met 2,3%. De voor 2022 vastgestelde tarieven voor de overige belastingen en rechten stegen met een inflatiecorrectie van 3,1%, met uitzondering van de tarieven, die het rijk heeft vastgesteld of gemaximeerd.

Dossier hervorming lokaal belastinggebied

Sinds 2015 worden door het Rijk veranderingen aangekondigd met gevolgen voor het zogenaamde lokaal belastinggebied. De bedoeling van deze verandering is dat er voor gemeenten meer mogelijkheden komen om lokaal belasting te heffen, terwijl de belastingdruk vanuit het Rijk afneemt. Het onderwerp is nog steeds actueel maar uit het coalitieakkoord van het huidige kabinet is af te leiden dat daadwerkelijke veranderingen niet eerder dan in 2026 worden voorzien.

Uitstel wijziging bezwaar en beroep bij kwijtschelding

Een inwoner waarvan de kwijtschelding is afgewezen kan in beroep gaan bij het college. Als uitstel van betaling is afgewezen is beroep nog niet mogelijk. In beide gevallen wil de wetgever beroep bij de invorderingsambtenaar mogelijk maken. Dat is laagdrempeliger. Deze wet zou al ingevoerd moeten zijn, maar zal niet eerder dan 1-1-2024 van kracht worden.

Vergoeding proceskosten bestuursrecht

Een inwoner heeft recht op een vergoeding van de proceskosten wanneer deze, bijgestaan door een adviseur, met succes een overheidsbesluit aanvecht bij de bestuursrechter. In 2022 is deze vergoeding verhoogd van € 534 naar € 748. De VNG is er niet van overtuigd dat deze maatregel effectief is. De vergoeding is vaak de belangrijkste aanleiding voor no cure no pay bureaus om te procederen over WOZ- en andere beschikkingen. Een hogere vergoeding maakt het gemeenten moeilijker om bezwaren op een informele manier met inwoners op te lossen en dit zal de kosten voor gemeenten onnodig laten toenemen.

De Omgevingswet en leges

Op 1 januari 2023 zou de nieuwe Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (WKB) in werking treden. Hiervoor zijn in 2022 de nodige voorbereidingen getroffen en werkzaamheden verricht m.b.t. het maken van beleidskeuzes en het opstellen van een nieuwe legesverordening. Door de nieuwe Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (WKB) kan er veel veranderen. Dit is sterk afhankelijk van de lokale ambities, beleidsinvulling en inrichtingskeuzes. Het principe van legesheffing verandert niet. Ook de wettelijke grondslag voor het heffen van leges verandert niet. Toch zijn er een aantal zaken die wel gaan veranderen. De activiteiten die vergunningplichtig zijn wijzigen mogelijk, wijzigt en er zullen andere activiteiten legesplichtig worden. Door meer betrokkenen neemt de complexiteit toe. Het is nog onduidelijk hoe de gemeentelijke kosten beïnvloed worden. De inwerkingtreding is naar verwachting 1 januari 2024.

6.1.3 Overzicht op hoofdpijnen van diverse heffingen

De gemeentelijke belastingen en retributies die in 2022 in Hengelo werden geheven zijn:

Belastingen	Retributies / bestemmingsheffingen
Onroerende zaakbelasting	Afvalstoffenheffing
Parkeerbelasting	Rioolheffing
Precariobelasting	Omgevingsvergunningen
Toeristenbelasting	Overige leges en rechten
Hondenbelasting	Begraafrechten
	Havengelden
	Markgelden
	Bijdrage Bedrijven Investeringszone

Mate van kostendekking van de **heffingen** en leges

Per heffing wordt in onderstaande overzichten de mate van kostendekking weergegeven. Op begrotingsbasis moet steeds sprake zijn van maximaal 100% kostendekking. In werkelijkheid kan dit licht afwijken. Op grond van de regelgeving kan voor de bepaling van de kostendekkendheid, naast de directe kosten, een bedrag voor overhead en btw worden toegerekend. De overheadkosten worden bepaald op basis van bestede uren; de btw op basis van de werkelijke bedragen in 2022.

Zoals aangegeven zijn belastingen algemene dekkingsmiddelen, die niet aan uitgaven van de gemeente te relateren zijn. Daarom wordt in deze subparagraaf geen analyse van de belastingen opgenomen. De achtergronden van de heffingen zijn in de begroting 2022 opgenomen.

Afvalstoffenheffing

De kosten van de inzameling en verwerking van afval worden betaald uit de afvalstoffenheffing.

Afvalstoffenheffing	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.3 Afval	9.416	135	1.252	10.803	8.816	2.692	11.508
6.3 Inkomensregelingen				-	-549		-549
Totaal	9.416	135	1.252	10.803	8.267	2.692	10.959
% Kostendekking							101%

De kosten in het taakveld afval zitten vooral in het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van het bedrijfs- en huishoudelijke afval. Ook het scheiden van afval en het recyclen ervan valt hieronder. Daarnaast rekenen wij overhead toe aan dit taakveld. Dit zijn kosten die worden gemaakt door de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin. De tweede regel in de tabel betreft kwijtscheldingen van afvalstoffenheffing. Deze zijn strikt genomen een correctie op de baten en worden ook zo gepresenteerd. In werkelijkheid worden deze kosten niet in programma 7 (o.a. afval), maar in programma 6 (minimabeleid) verantwoord.

Rioolheffing

In de rioolheffing worden kosten doorgerekend die verbonden zijn aan het in stand houden van het gemeentelijk rioleringsstelsel (afvoer van afvalwater) en de gemeentelijke watertaken (hemelwater en grondwater). De gemeente Hengelo hanteert één rioolheffing per aansluiting voor alle watertaken. De kosten die worden gemaakt, worden opgelegd aan de gebruikers van woningen en niet-woningen. Om het rioolstelsel op lange termijn in stand te houden, stelt de gemeente elke 4 jaren een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vast. Dit plan is een opsomming van in tijd uitgezet onderhoud en vervanging, met de bijbehorende geldbedragen en gevolgen voor de heffing.

Rioolheffing	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.2 Riolering	8.327	222	1.243	9.792	10.542	-	10.542
6.3 Inkomensregelingen				-	-713		-713
Totaal	8.327	222	1.243	9.792	9.829	-	9.829
% Kostendekking							100%

Daarnaast rekenen wij ook aan dit taakveld overhead en btw toe. De tweede regel in de tabel betreft kwijtscheldingen van rioolheffing. Deze zijn strikt genomen een correctie op de baten en worden daarom ook zo weergegeven. In programma 6 worden ze als lasten minimabeleid verantwoord.

Omgevingsvergunningen

Voor omgevingsvergunningen worden leges geheven. Ze maken onderdeel uit van de legesverordening en zijn daar opgenomen onder titel 2. De werking van leges wordt hierna toegelicht. We nemen de omgevingsvergunningen apart op, omdat het de grootste legesbron is.

Leges Titel 2 Omgevingsvergunning	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
8.3 Wonen en bouwen	1.806	934	24	2.764	2.893		2.893
Totaal	1.806	934	24	2.764	2.893	-	2.893
% Kostendekking							105%

Leges en rechten

De mogelijkheid tot het heffen van leges is geregeld in artikel 229, lid 1, b van de Gemeentewet. De gemeente levert op aanvraag van individuele burgers een uiteenlopend pakket aan diensten. Door het heffen van leges worden de kosten die hiervoor worden gemaakt verhaald op de inwoner die de dienst afneemt. Voorbeelden zijn het verstrekken van een paspoort of het verlenen van een vergunning. De heffingsmaatstaf is zeer divers en wordt vermeld in de tarieventabel die hoort bij de Legesverordening

Kostendekkendheid

De leges zijn in de tarieventabel van de legesverordening ingedeeld in drie titels:

- titel 1, algemene dienstverlening;
- titel 2, dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning (zie boven);
- titel 3, dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn.

De Legesverordening in zijn geheel mag op begrotingsbasis maximaal 100% kostendekkend zijn. Niet elke dienst zal afzonderlijk op kostendekkendheid worden beoordeeld. Hiervoor zou een economisch niet verantwoord bijhouden van tijd en kosten per dienst moeten plaatsvinden. Een gemeente mag wel een kostendekkendheid voor een samenhangende groep van diensten nastreven, als de gemeente in dit opzicht maar een consequente lijn volgt.

Het is mogelijk om tarieven van leges voor sommige diensten hoger vast te stellen om daarmee de tarieven voor andere diensten lager te kunnen houden. Dit heet kruissubsidiëring. Daarnaast kan bij de tariefstelling uitdrukking worden gegeven aan het profijtbeginssel: wie profiteert betaalt. Onderlinge verschillen in - op zichzelf geoorloofde - kostendekkingspercentages tussen groepen van diensten zijn niet in strijd met de wet of met een algemeen rechtsbeginssel.

Titel 1 bevat de leges die niet tot titel 2 of 3 behoren. Voor een aantal tarieven binnen titel 1 geldt dat deze door het rijk zijn gemaximeerd, b.v. paspoorten en rijbewijzen.

Titel 2 bevat tarieven binnen de omgevingsvergunning. Wij gaan uit van maximaal 100% kostendekkendheid binnen titel 2.

Titel 3 gaat over diensten onder de Europese Dienstenrichtlijn. De EDR regelt vergunningen aan dienstverrichters die bedrijfsactiviteiten uitvoeren.

Leges	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
Titel 1 Algemene dienstverlening:							
0.2 Burgerzaken	411	324		735	1.181	-454	727
Totaal	411	324	-	735	1.181	-454	727
% Kostendeckking							99%

Titel 3 Dienstverlening Europese dienstenrichtlijn	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
1.2 Openbare orde en veiligheid	133			133	42		42
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	20			20	12		12
Totaal	153	-	-	153	54	-	54
% Kostendeckking							35%

Begraafrechten

Begraafrechten vormen een vergoeding voor het gebruik van de begraafplaatsen en daaraan gerelateerde diensten. Heffingsmaatstaven en tarieven zijn vastgelegd in de de verordening begraafrechten.

Begraafrechten	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	785			785	640		640
6.3 Inkomensregelingen				-	-3		-3
Totaal	785	-	-	785	637	-	637
% Kostendeckking							81%

Havengeld

Onder de naam havengeld wordt op grond van artikel 229 Gemeentewet een recht geheven. De gebruiker betaalt voor het gebruik van de haven en voor het genot van de diensten die daarmee worden verleend.

Havengelden	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
2.4 Economische havens en waterwegen	614	173		787	326	220	546
Totaal	614	173	-	787	326	220	546
% Kostendeckking							69%

Marktgelden

Op grond van artikel 229 van de gemeentewet kan de gemeente een recht heffen voor het ter beschikking stellen van een standplaats op een deel van de openbare ruimte die gebruikt wordt voor een markt. Belastingplichtig is degene aan wie de standplaats beschikbaar is gesteld.

Markt	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	149			149	129	10	139
Totaal	149	-	-	149	129	10	139
% Kostendeckking							93%

Bijdrage Bedrijven Investerings Zones (BIZ)

Op basis van de Wet Bedrijven investeringszones kan een bijdrage Bedrijven Investerings Zones worden opgelegd. Met deze bijdrage kunnen bedrijven in een bepaald gebied binnen de gemeente worden verplicht om voor een periode van maximaal vijf jaar een financiële bijdrage te leveren. Deze bijdrage wordt gebruikt om investeringen in het betreffende gebied ter bevordering van de leefbaarheid, de veiligheid, de ruimtelijke kwaliteit of nader publiek belang

in de openbare ruimte te bekostigen. Bij de uitvoering wordt om doelmatigheidsredenen zoveel mogelijk aangesloten bij de Wet WOZ en de OZB. Vanaf 2021 geldt er een nieuwe BIZ voor de duur van vijf jaar.

BIZ	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	177			177	177		177
Totaal	177	-	-	177	177	-	177
% Kostendekking							100%

Rioolaansluitrecht

Op grond van artikel 229 van de gemeentewet heft de gemeente rioolrecht. Dit recht regelt het doorberekenen van kosten die verbonden zijn aan het maken van een verbinding tussen het hoofdriool en de grens van een nog niet aangesloten pand.

Rioolaansluitrecht	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.2 Riolering	99			99	74		74
Totaal	99	-	-	99	74	-	74
% Kostendekking							75%

6.1.4 Aanduiding van de lokale lastendruk

Onder gemeentelijke woonlasten verstaan we het totaal van onroerende-zaakbelastingen (ozb), afvalstoffen- en rioolheffing. Het zijn belastingen en tarieven die ieder huishouden in een gemeente jaarlijks opgelegd krijgt. Een huurder betaalt geen ozb. Daarom is bij lastendruk onderscheid gemaakt tussen eigenaar en huurder.

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert jaarlijks de Atlas van lokale lasten. Men vergelijkt daarin per gemeente de woonlasten van een woning met een voor die gemeente gemiddelde waarde. In volgende tabel wijkt het bedrag voor afvalstoffenheffing af van de Coelo-cijfers. Coelo kan bij een Diftar-gemeente geen jaarbedrag vaststellen, omdat de frequentie van aanbieden bij haar niet bekend is. Daarom bepaalt Coelo de bedragen voor afval op basis van het gemiddeld aantal kilo's rest- en gft-afval per inwoner per gemeente zoals gepubliceerd door het CBS. Deze cijfers worden gecorrigeerd, omdat ze 2 jaar oud zijn. De Coelo-cijfers zijn daarmee zo algemeen, dat wij ze wel in de vergelijking met andere gemeenten hanteren, maar niet als goede weergave zien van het door de gemiddelde Hengeloër betaalde tarief. Wij gaan daarom uit van een samengesteld bedrag, gebaseerd op het meest voorkomende aanbodgedrag: restafval in de ondergrondse containers storten en GFT aanbieding in een minicontainer van 140 liter. Samen met het vaste deel van het afvaltarief zijn de genoemde afvalinzamelingskeuzes de beste weergave van de afvalaanbieding van de gemiddelde Hengeloër.

De tariefsaanpassingen voor de OZB, afval- en rioolheffing leiden voor een gemiddeld gezin (met eigen woning) tot de volgende woonlastenontwikkeling in de periode 2018-2022:

Soort heffing	2018	2019	2020	2021	2022
OZB Eigenaar	276,28	281,24	286,02	292,60	305,25
Afvalstoffenheffing (meerpersoons)	213,24	201,84	195,36	221,40	222,06
Rioolheffing	220,32	228,00	236,04	244,32	252,84
Totaal woonlasten	709,84	711,08	717,42	758,32	780,15
Eigenaar		0,2%	0,9%	5,7%	2,9%
Huurder		-0,9%	0,4%	8,0%	2,0%

De lasten zijn in 2022 ten opzichte van 2021 met 2,9% gestegen voor de eigenaar/bewoner van een woning. Voor de huurder van een woning was de stijging 2%. Deze stijgingen blijven onder het inflatiepercentage van 3,1%. De afvaltarieven zijn nauwelijks gestegen. De 3,5% stijging van riolering is conform het gemeentelijk rioleringsplan. Huurders en eigenaren worden even zwaar belast door de stijging van het afvaltarief en riooltarief. Het percentage stijging valt echter bij eigenaren hoger uit doordat de OZB, die de huurder niet betaalt, procentueel meer stijgt.

Lastendruk volgens Coelo

We nemen onderstaand de vergelijkende cijfers van de Twentse gemeenten ongewijzigd op vanuit de Coelo-atlas 2022. Voor de vergelijkbaarheid van de heffing voor het afvalaanbod gebruikt Coelo het (gecorrigeerde) aanbod van restafval en gft-afval per inwoner per gemeente zoals door het CBS gepubliceerd. Deze algemene landelijke vergelijking leidt daarmee tot een hoger aandeel van de afvalstoffenheffing in de totale lokale lasten dan het in Hengelo gehanteerde uitgangspunt van het gemiddelde aanbod in een jaar.

Woonlasten t.o.v. Twentse gemeenten

Gemeente	Eenpersoons huishouden		Meerpersoons huishouden		Eenpersoons huishouden		Meerpersoons huishouden	
	eigenaar 2022	rangorde eigenaar 2022	rangorde eigenaar 2022	rangorde huurder 2022	rangorde huurder 2022	rangorde huurder 2022	rangorde	rangorde
Almelo	€ 943	12	€ 986	12	€ 421	8	€ 465	8
Borne	€ 884	8	€ 914	9	€ 353	4	€ 383	4
Dinkelland	€ 854	4	€ 883	4	€ 385	6	€ 415	6
Enschede	€ 927	11	€ 962	11	€ 531	14	€ 566	14
Haaksbergen	€ 973	14	€ 1.021	14	€ 511	13	€ 559	13
Hellendoorn	€ 902	9	€ 902	7	€ 477	10	€ 477	9
Hengelo	€ 860	5	€ 901	6	€ 479	11	€ 520	11
Hof van Twente	€ 872	7	€ 912	8	€ 489	12	€ 526	12
Losser	€ 960	13	€ 990	13	€ 245	2	€ 275	2
Oldenzaal	€ 828	3	€ 864	3	€ 362	5	€ 397	5
Rijssen-Holten	€ 615	1	€ 667	1	€ 325	3	€ 377	3
Tubbergen	€ 784	2	€ 813	2	€ 208	1	€ 237	1
Twenterand	€ 916	10	€ 957	10	€ 417	7	€ 458	7
Wierden	€ 863	6	€ 892	5	€ 465	9	€ 495	10
Overijssel	€ 835		€ 868		€ 411		€ 444	
Nederland	€ 826		€ 904		€ 335		€ 424	

Het type huishouden is nauwelijks van invloed op onze rangorde in de regio. Bij het onderscheid huurder of eigenaar is dat wel het geval. We hebben naar verhouding met de regio blijkbaar een relatief lage ozb en een relatief hoge combinatie van afvalstoffen- en rioolheffing.

6.1.5 Gerealiseerde kwijtscheldingen

In 2022 is in totaal € 1.266.000 kwijtgescholden. Dat is € 196.0000 minder dan in 2021. In 2021 waren er meer kwijtscheldingen, dan begroot. In 2022 blijft de realiteit achter bij de begroting. De verwachting was dat een na-ijleffect van Corona tot een overschrijding zou leiden. Het is goed te constateren, dat onze inwoners voornamelijk geen groter beroep doen op kwijtschelding.

Het landelijke beeld laat wel een toename van problematiek in de financiën van huishoudens zien. In Hengelo zien we dit nog niet terug.

Dit bedrag is als volgt onder te verdelen naar de soorten heffing:

Kwijtschelding per heffing	Begroot na wijz. 2021	Werkelijk 2021	Begroot na wijz. 2022	Werkelijk 2022
Rioolheffing	851	843	824	713
Afvalinzameling	469	611	500	549
OZB	2	5	2	1
Grafrechten	3	3	3	3
Totaal kwijtschelding	1.325	1.462	1.329	1.266

6.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Gemeente Hengelo is ambitieus en er zijn veel maatschappelijke opgaven voor de gemeente. Bij de uitvoering daarvan lopen we risico's. Een risico is een onzekere gebeurtenis waardoor de uitvoering of realisatie van doelen in gevaar komt. Er is bijvoorbeeld kans op financiële, bestuurlijke of juridische schade. Risicomanagement is het continue proces om risico's in kaart te brengen, te wegen en zodanig te beheersen dat meer zekerheid bestaat dat doelen worden gerealiseerd.

De gemeente Hengelo heeft een integraal risicomanagementbeleid. Integraal risicomanagement is een brede invulling van risicomanagement, waarbij niet alleen de (wettelijke) kaders worden gevolgd, maar het risicobewustzijn breed wordt gestimuleerd. Risicomanagement is immers geen afzonderlijke activiteit, maar maakt integraal deel uit van alle (management)processen. Het beleid risicomanagement en weerstandsvermogen is geactualiseerd en vastgesteld in 2023.

Om vast te stellen dat wij voldoende in staat zijn risico's op te vangen, maken we een inschatting van het zogenaamde *benodigde weerstandsvermogen*.

Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de gezondheid van de financiële positie op langere termijn van de gemeente.

Om het benodigde weerstandsvermogen te berekenen is een goede risico-inventarisatie nodig met een inschatting van het gevolg, de kans dat het risico zich voordoet en de financiële impact. Daarnaast is een kansberekening nodig, omdat het niet waarschijnlijk is dat meerdere risico's zich op eenzelfde moment én in volle omvang zullen voordoen. Deze kansberekening voeren we uit met de zogenaamde Monte Carlo-analyse.

Risico's kunnen zich incidenteel voordoen, zoals eenmalige negatieve exploitatieresultaten. Deze risico's worden gedekt uit zogenoemde incidentele weerstandscapaciteit d.w.z. de algemene reserve 'sec' en de post onvoorzien incidenteel.

Wanneer de financiële impact van risico's een structureel karakter heeft, is de algemene reserve als dekkingsmiddel niet toegestaan. Dan zal de structurele weerstandscapaciteit moeten worden aangesproken. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de onbenutte belastingcapaciteit uit hoofde van de overige heffingen.

6.2.1 Beleidsnotities

Titel	Raadsbesluit
Beleidsnota Integraal Risicomanagement Weerstandsvermogen 2018-2022	2271956
Beleidsnota Integraal risicomanagement en weerstandsvermogen 2023-2027	3527899

Op 1 februari 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met de geactualiseerde beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen 2023-2027. In de actualisatie zijn de kaders rond het weerstandsvermogen gelijkgetrokken aan de afspraken die hierover in de Kadernota 2022-2025 zijn gemaakt.

Daarnaast zijn er een aantal belangrijke wijzigingen gedaan over de werkwijze. Zo worden bijvoorbeeld risico's vanaf de Beleidsbegroting 2024-2027 geïnventariseerd langs de lijnen van de beleidsprogramma's. De risico's worden per programma onderzocht. Daarmee laten we de thematische benadering uit de beleidsnota 2018-2022 los.

In deze huidige paragraaf rapporteren we de risico's over 2022 nog op thema (gelijk aan de Beleidsbegroting 2022-2025 opgenomen).

6.2.2 Doelen

Bereiken?	Doen?
We overzien de consequenties van onze keuzes en zetten daar gericht actie op, zodat we onze doelstellingen bereiken	In het beleid risicomanagement spreken we over integraal risicomanagement. Dit heeft als gevolg dat niet alleen de (wettelijke) kaders worden gevolgd, maar het risicobewustzijn breed wordt gestimuleerd in alle lagen van de organisatie. Risicomanagement is geen afzonderlijke activiteit, maar maakt integraal deel uit van alle (management)processen. In 2022 is het format voor het raadsadvies aangepast, hierin is een onderdeel 'kanttekeningen' opgenomen. Hiermee worden de risico's bij raadsvoorstellen meer zichtbaar. Om een integraal beeld te krijgen van de risico's, worden risico's tijdens de risico identificatie vanuit verschillende invalshoeken in kaart gebracht. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar risico's met financiële impact, maar ook risico's zonder direct financiële impact, zoals imago-, fraude-, juridisch-, en bestuurlijke risico's. Het uitgangspunt is dat de bewustwording van de risico's en het beheersen daarvan doorlopend aandacht heeft. In 2022 hebben we gewerkt aan verdere bewustwording van de functie en meerwaarde van integraal risicomanagement. De risico's voor de hoofdthema's en grote projecten inventariseren we volgens deze methode. Concreet gaat het dan om de risico's op het gebied van: - Sociaal Domein - Inkoop en aanbesteden - Omgevingswet - Grondexploitatie - Gegevensbescherming (AVG) - Duurzaamheid - Organisatie (juridisch, personeel, informatie, veiligheid) - Binnenstad - Hart van Zuid - Corona In 2022 zijn de risico's van bovenstaande 10 thema's in beeld gebracht. Deze 10 thema's worden periodiek geactualiseerd en waar nodig gewijzigd.

6.2.3 Indicatoren

De indicatoren zijn opgesteld conform het risicomanagement beleid dat in 2023 is vastgesteld.

Indicator	Waarde
Begrotingssaldo (* € 1.000)	De meerjarenbegroting is minimaal financieel sluitend. <i>Stand van zaken</i> Het verloop van het meerjarenperspectief in de primitieve Beleidsbegroting 2023-2026 toont een begrotingssaldo van: 2023: 0 2024: 3.595 2025: 8.915 2026: 1.557
Kaders weerstandsmorgen	Op 1 februari 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met de geactualiseerde beleidsnota Integraal risicomanagement en weerstandsvermogen 2023-2027. In de actualisatie zijn de kaders rond het weerstandsvermogen gelijkgetrokken aan de afspraken die hierover in de Kadernota 2022-2025 zijn gemaakt.
Incidentele weerstandscapaciteit (* € 1.000)	

	Op basis van de beleidsnota beschouwen we als incidentele weerstandscapaciteit: - de vrij aanwendbare reserves d.w.z. de algemene reserve 'sec' - de post onvoorzien incidenteel
	<i>Stand van zaken</i> De incidentele weerstandscapaciteit is ultimo 2022: - vrij aanwendbare reserve = algemene reserve 'sec' : 53.379 - post onvoorzien incidenteel: 122
Structurele weerstands-capaciteit	Op basis van de beleidsnota is de structurele weerstandscapaciteit de onbenutte belastingcapaciteit. <i>Stand van zaken</i> De gemiddelde woonlasten voor een gemiddeld gezin (eigenaar) in de gemeente Hengelo bedraagt € 780. Het landelijk gemiddelde is € 904. Voor 2022 is de benutte belastingcapaciteit dus 86,3% van het landelijk gemiddelde. Als we de onbenutte belastingcapaciteit van 13,7%, zijnde € 124 vermenigvuldigen met het aantal huishoudens, bijna 38.200, komen we uit op een onbenutte belastingcapaciteit van afgerond € 4.735.000.
Benodigde weerstands-capaciteit (* € 1.000)	Het benodigde weerstandsvermogen bepalen we door de geïdentificeerde risico's uit te drukken in euro's. Omdat de kans dat alle risico's zich tegelijkertijd voordoen zeer beperkt is, passen we een zogenaamde Monte Carlo-analyse toe. Bij deze techniek wordt het optreden van de verschillende risico's in diverse scenario's vele malen gesimuleerd. Door deze methode hebben we een beeld van het benodigde weerstandsvermogen in vrijwel alle denkbare scenario's. <i>Stand van zaken</i> Alle risico's zijn opgenomen in ons risicomanagement systeem Naris. In dit systeem wordt er de Monte Carlo-analyse (zekerheidspercentage 90%) uitgevoerd. Hieruit blijkt dat de benodigde weerstandscapaciteit € 20.067 is.
Weerstands-vermogen (* € 1.000)	We streven ernaar dat de minimale hoogte van de algemene reserve 50% van het benodigde weerstandsvermogen is. Op basis van de kaderstelling bestaat het beschikbaar weerstandsvermogen uit de algemene reserve 'sec', onvoorzien incidenteel en de onbenutte belastingcapaciteit. Het beschikbaar weerstandsvermogen was eind 2022 € 58.236 (53.379 + 122 + 4.735(structureel)) en neemt af tot € 48.798 eind 2026. De afname is met name het gevolg van de inzet van de algemene reserve voor het ingroepad en het transformatiebudget sociaal domein. De weerstandscapaciteit zijn de middelen en mogelijkheden die de gemeente heeft om onverwachte, niet-begrote kosten of tegenvallende inkomsten te kunnen dekken. De weerstandscapaciteit (weerstandsratio) eind 2022 berekenen we als volgt: $\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \text{Ratio weerstandsvermogen}$ Uit deze berekening volgt een ratio. Om te bepalen of het weerstandsvermogen op het gewenste niveau is, bekijken we in welke waarderingscategorie de ratio valt. We hanteren de waarderingscategorieën zoals hieronder weergegeven: <i>Klasse - Ratio- Betekenis</i> - A - > 2,0 - Uitstekend - B - 1,4 tot 2,0 - Ruim voldoende - C - 1,0 tot 1,4 - Voldoende - D - 0,8 tot 1,0 - Matig - E - 0,6 tot 0,8 - Onvoldoende - F - < 0,6 - Ruim onvoldoende <i>Stand van zaken</i> De beschikbare weerstandscapaciteit is € 58.236 De benodigde weerstandscapaciteit is € 20.067 Eind 2022 is het ratio weerstandsvermogen 2,9. Dit is uitstekend volgens onze eigen beleidsnorm. In vergelijking met de Beleidsbegroting 2023-2026 is dit ratio verbeterd van 2,1 naar nu 2,9. Dit heeft met name te maken met de storting van het resultaat van de 2e Beleidsrapportage 2022 (bijna € 7,7 miljoen) in de algemene reserve. Ten opzichte van de Beleidsbegroting 2023-2026 is de benodigde weerstandscapaciteit nu zo'n € 1,5 miljoen lager.

6.2.4 Overzicht belangrijkste risico's

Thema	Risicogebeurtenis	Mogelijk gevolg
Grondexploitatie	Projecten kunnen niet worden uitgegeven door de stikstofproblematiek / PFAS. Impact en consequenties naar aanleiding van het DIDAM-arrest.	Inkomsten kunnen dalen/uitgesteld worden en/of kosten worden hoger door de problematiek. Ontwikkelingen lopen vertraging op.
Grondexploitatie	De in de grondexploitatie gehanteerde uitgangspunten (uitgiftetempo, grondprijzen, rente en inflatie) vallen in de praktijk negatiever uit dan begroot en de gevolgen daarvan kunnen financieel niet binnen de grondexploitaties worden opgevangen.	Extra verliesvoorziening voor grondexploitaties vormen.
Sociaal Domein	De grootste risico in het sociaal domein zijn tekorten vanwege onvoldoende compensatie vanuit het rijk. Daarnaast zetten we nu in op de transformatie, hierin zit het risico dat de interventies onvoldoende effectief zijn om de kosten bij te sturen.	Er moeten aanvullende financiële maatregelen genomen worden. Dit kan consequenties hebben voor de kwaliteit /aanbod van zorg. (afschaling).
Hart van Zuid	Onvoldoende voortgang in het ontwikkelingsgebied. Niet voldoen aan de voorwaarden voor de woningbouwimpuls.	werkgelegenheid/aantrekkelijkheid gebied.Terugbetalen ontvangen subsidie.
Binnenstad	Economische ontwikkelingen zorgen ervoor dat de leegstand in de binnenstad zal toenemen.	Onaantrekkelijke binnenstad, daling werkgelegenheid.
AVG en informatieveiligheid	Door hogere rentes, regulering (huur)sector en economische ontwikkelingen minder investeerders voor projecten. De kans bestaat dat de gemeente niet voldoet aan de wetgeving omtrent de privacywet. De gemeente wordt getroffen door een hack aanval.	Vertraging van ontwikkelingen Datalekken, boetes, imagoschade doordat de gemeente Hengelo negatief in het nieuws komt.
Omgevingswet	De doelstellingen in het programmaplan worden niet gerealiseerd. Vertraging in de uitvoering van de omgevingswet (o.a. door uitstel) zorgt voor extra kosten die onvoldoende worden gecompenseerd.	Continuïteit systemen, processen en organisatie komen in het gedrang met hoge kosten om weer op te starten. Omgevingswet/visie niet operationeel, ICT niet gereed, geen optimale leefomgeving.
Duurzaamheid	De gemeente behaalt de doelstellingen m.b.t. duurzaamheid niet. Risico dat inwoners en organisaties onvoldoende energiebesparende maatregelen kunnen treffen.	Duurzaamheidsprojecten gaan niet door, milieu. Energiearmoede, schuldenproblematiek
Contractering en zakelijk partnerschap	Risico's vanwege onvoldoende zakelijkheid, account- en/of contractmanagement in samenwerkingen of bij grote leveranciers en subsidies.	Financiële benadeling, risico's tot het niet behalen van doelstellingen.
Organisatie	Tekort aan (specialistische) medewerkers door krapte op de arbeidsmarkt en nieuwe taken.	Hogere kosten door inhuur van personeel of vertraging of kwaliteitsafname in uitvoering.

In de tabel staan de belangrijkste risico's die van invloed zijn op het weerstandsvermogen zoals voor het jaar 2022 zijn geïdentificeerd. Daarbij zijn de risico's voor het weerstandsvermogen opnieuw geactualiseerd. Dat betekent dat er een aantal risico's staan die gedurende het jaar lager is geworden, waarop we terugkijken en er staan risico's bij die zijn opgekomen.

Ten aanzien van Grondexploitaties wordt verwezen naar de paragraaf 'grondbeleid'. Het risico met de meeste impact hierop is nieuwe regelgeving over stikstof en poly- en perfluoroalkylstof (PFAS). We zien een nieuw risico als gevolg van het DIDAM-arrest, deze is nog niet concreet maar we monitoren de ontwikkelingen.

Binnen het sociaal domein blijft de compensatie aan de inkomstenkant vanuit het Rijk de grootste onzekere factor. Waar we eerder uitgingen van toekomstig extra inkomsten voor Jeugdzorg vanuit de onderzoeken van onder meer AEF, heeft het Rijk aangegeven dat er rijksmaatregelen komen die uiteindelijk moeten leiden tot minder gemeentelijke uitgaven (Hervormingsagenda Jeugd). Deze is er echter nog altijd niet. Wij werken wel verder aan onze eigen maatregelen in onze eigen invloedssfeer. Het meten van effectiviteit van de maatregelen in Hengelo in het sociaal domein is een belangrijk aandachtspunt bij de uitvoering van het transformatieplan. Onvoldoende effectiviteit van de interventies blijft namelijk een risico.

Het risico op wachtlijsten voor ondersteuning is toegenomen vanwege personeelstekort in de gehele zorgsector. We zien daarnaast een risico op hogere investeringskosten voor de uitvoering van onze wettelijke taak en het

toekomstbestendig en duurzaam maken van onderwijshuisvesting bij het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs. En als laatste het risico dat het budget van schuldhulpverlening onvoldoende is om alle inwoners te ondersteunen die vanwege inflatie en hoge energiekosten in de problemen komen.

Hart van Zuid is een gebied in ontwikkeling. Het gebied bestaat uit diverse deelprojecten die elke hun eigen specifieke risico's en uitdagingen hebben. Op onderdelen zien we een positieve ontwikkeling van het gebied. Zo is o.a. van Wijnen gestart met verdere ontwikkelingen. Punt van zorgen zijn de ontwikkelingen in de markt. We zien dat ontwikkelaars op de rem trappen bij ontwikkelingen. Dit kan tot vertraging leiden in de gewenste ontwikkeling. Dit kan als gevolg hebben dat we niet kunnen voldoen aan de voorwaarden die zijn gesteld aan de woningbouw impuls. Er lopen (landelijke) gesprekken om de subsidievoorwaarden te versoepelen.

De herinrichting van het marktplein in de binnenstad is nagenoeg gereed. Daarnaast zien we door marktomstandigheden, (gestegen rente, toenemende onzekerheid, gestegen bouwkosten) dat ontwikkelaars afhaken of op de rem trappen. Dit leidt tot vertraging van onder ander het V&D pand en de horecawand. De gewenste positieve kwaliteitsimpuls laten hierdoor langer op zich wachten. Daarnaast zien we binnen het project Lange wemen risico's waarvoor continue aandacht noodzakelijk is.

De gemeente Hengelo wordt mede door digitalisering en hybride werken steeds afhankelijker van de kwaliteit van haar IT-omgeving en informatieveiligheid. Hierdoor is het risicoprofiel op dit onderdeel toegenomen. Hackers liggen op de loer. De impact van een hack of uitvallen van ICT systemen is groot. De dienstverlening van Hengelo (ook Oldenzaal, Haaksbergen en verbonden partijen) is in grote mate afhankelijk van de IT-omgeving. Het risico bestaat dat enkele uren, dagen of zelf weken er geen toegang is tot de gemeente digitale omgeving. Dit met financiële, bestuurlijke en maatschappelijke gevolgen. Hengelo investeert continu in de verbetering van haar IT-omgeving en informatieveiligheid.

Afgelopen jaar hebben we grote stappen gezet met betrekking tot de komst van de Omgevingswet. Om de kans van slagen zo groot mogelijk te maken moeten er nog een aantal acties worden uitgevoerd. Waarbij we deels afhankelijk zijn van derde partijen. De belangrijkste risico's zijn de aansluiting op de DSO, het landelijke systeem. En het verminderen van inkomsten uit leges. Dat komt doordat toezichthoudende taken niet langer bij de gemeente liggen en doordat er meer algemene regels komen waardoor het aantal vergunningsplichtige activiteiten verminderen.

Duurzaamheid is een belangrijk thema nu en in de toekomst. Het risico dat we hierbij zien is dat de lokale of (inter)nationale doelstellingen bijvoorbeeld de energietransitie niet of onvoldoende behaald worden. We zien het risico op onvoldoende draagvlak voor besluiten ten aanzien van de energietransitie, maar ook het risico op onvoldoende financiering vanuit het rijk. Gezien de maatschappelijke belangen en de ambitieuze doelstellingen is het risicoprofiel op dit onderdeel toegenomen.

Het risico Energiearmoede is toegenomen in 2022. Hengelo kent regelingen voor inwoners en organisaties die met te hoge energiekosten te maken krijgen. Het is een risico dat de verduurzaming van huisvesting voor doelgroepen of organisaties niet te bekostigen is of te lang duurt, waardoor energiearmoede een langdurig risico is.

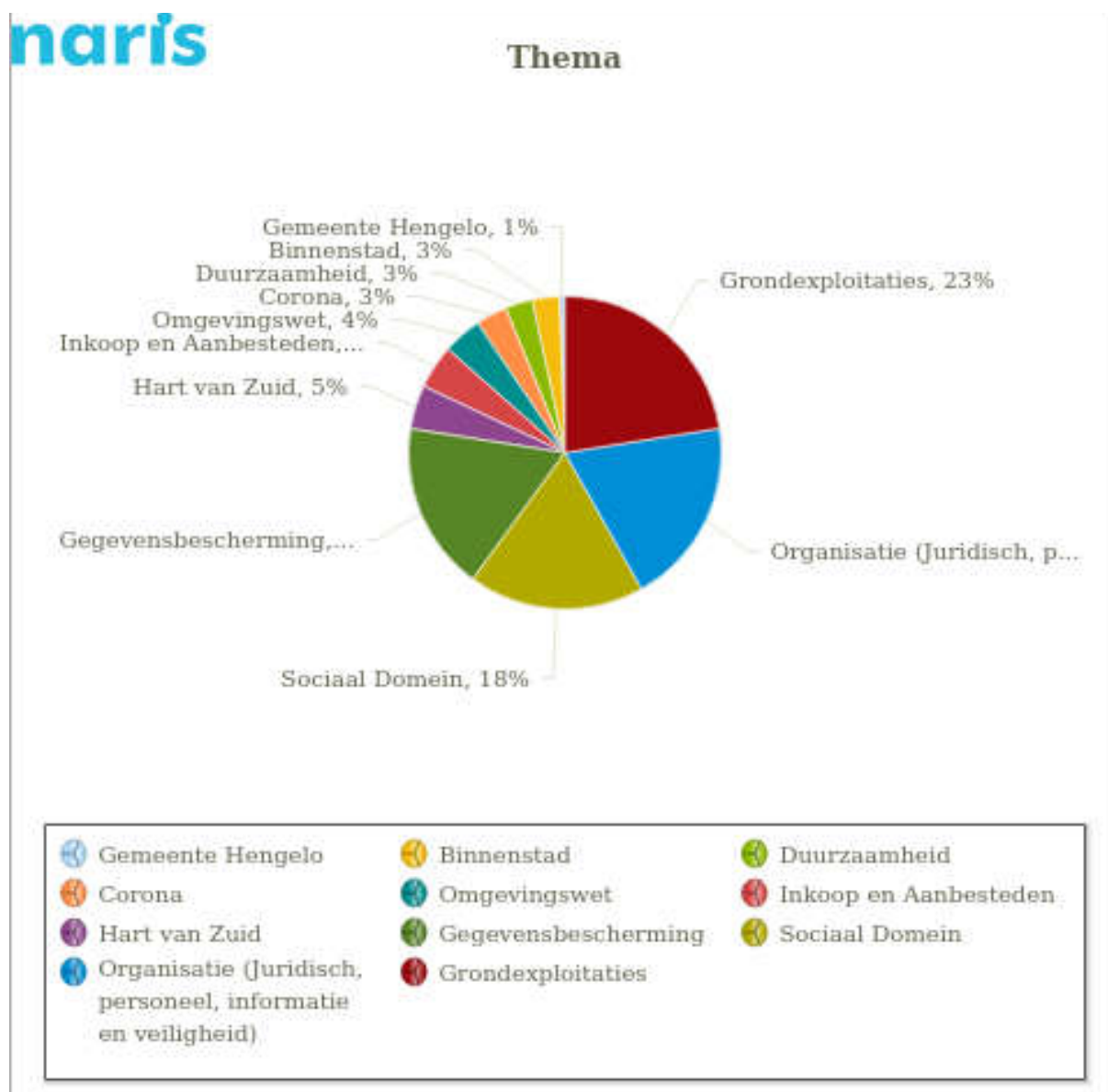
Het risico met betrekking tot het niet volgen van de wettelijke eisen EU aanbesteden bij inkoop is afgenomen afgelopen jaren. We hebben de weg vooruit ingeslagen. Wel zien we in het proces van inkoop mogelijkheden tot verbetering. Het verbeterpotentieel zit voornamelijk in het zakelijk partnerschap en contractmanagement vanuit de gemeente. Dat zien we niet alleen terug bij inkoop, maar ook bij verstrekte subsidies en samenwerkingsverbanden. Het risico is dat we hierbij de overeengekomen doelstellingen onvoldoende monitoren en niet tijdig bijsturen. Waardoor we niet krijgen waarvoor we betaald hebben.

In de organisatie zien we een risico vanwege de krapte op de arbeidsmarkt in combinatie tot een toenemend aantal taken bij de gemeente. We zien dat vacatures moeilijker in te vullen zijn en dat de uitvoeringscapaciteit onder druk staat bij het uitvoeren van taken. Dat heeft effect op de inhuurkosten, maar ook op vertraging bij de uitvoering van projecten en kan ten kosten gaan van kwaliteit bij uitvoering van nieuwe taken.

In 2020 heeft de Gemeente Haaksbergen besloten om de Business Case 'versterken bedrijfsvoering' verder uit te werken. In 2021 is duidelijk geworden dat de Gemeente Haaksbergen en Hengelo alleen op het gebied van ICT dienstverlening gaan samenwerken. Per 2022 wordt de ICT dienstverlening van Haaksbergen verzorgd door Hengelo. Het is onderdeel geworden van de reguliere bedrijfsvoering en wordt daarom niet meer als apart thema benoemd in de risicoparagraaf.

In 2020 is Corona als 'thema' toegevoegd waarbij het risicoprofiel is bepaald. In de loop van 2021 zijn we steeds meer te weten gekomen over corona en de mogelijke gevolgen. In 2022 zijn er geen nieuwe maatregelen meer geweest die risico's met zich meebrachten. Omdat we meer inzicht hebben gekregen in de gevolgen van corona is het merendeel van de risico's verwerkt in de begroting, daarmee vervalt het thema als vast onderdeel voor het risicomanagement en weerstandsvermogen.

Onderstaande cirkeldiagram geeft de verdeling van de risico's per thema weer.

6.2.5 Kengetallen

De volgende kengetallen worden door alle gemeenten gepubliceerd. Met deze kengetallen kan inzicht worden verkregen in de financiële positie van de gemeente.

- In de eerst afbeelding wordt de juiste interpretatie van de kengetallen getoond.
- Na de afzonderlijke beoordeling van de kengetallen volgt een grafisch overzicht van het verloop van deze kengetallen over de laatste 3 jaren
- Daarna volgt een korte beschouwing van de algemene financiële positie.

1. Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Kengetal	rekening 2021	begroting 2022	rekening 2022
Netto schuldquote	156,5%	143,9%	123,4%
Netto schuldquote gecorrigeerd	68,4%	66,1%	49,3%

De netto schuldquote geeft de verhouding aan tussen schuld en baten. Het wordt berekend door de netto schulden (schulden -/- vorderingen/middelen) te delen door de totale baten vóór reservemutaties. Het kengetal beoogt een indicatie te geven van de druk van de kapitaallasten op de exploitatie. De VNG adviseert om boven de 130% schulden af te bouwen. In 2022 zakt de netto schuldquote onder het signaalniveau, ondanks onze afnemende maar nog steeds omvangrijke leenportefeuille bij woningcorporatie Welbions. De oorzaak ligt in onze goede liquiditeitspositie, mede door positieve jaarresultaten, waardoor lenen al 2 jaren achtereen niet nodig is gebleken.

Het tweede kengetal corrigeert voor aan derden (woningbouw en instellingen) doorverstrekte leningen. Omdat wij de lokale woningcorporatie Welbions financieren en hiervoor leningen hebben aangetrokken, is de netto schuldquote hoger dan gemeenten die dit niet doen. De veel lagere gecorrigeerde netto schuldquote geeft veel beter aan dat wij een zeer aanvaardbare leningportefeuille hebben met acceptabele rentelasten.

2. Solvabiliteitsratio

Kengetal	rekening 2021	begroting 2022	rekening 2022
Solvabiliteitsratio	13,3%	13,4%	16,3%

De solvabiliteitsratio geeft de verhouding aan tussen het eigen vermogen (de reserves) en het balanstotaal. Een groot aandeel eigen vermogen betekent veel mogelijkheden om risico's op te vangen, en meer mogelijkheden om toekomstige investeringen te financieren. Een laag percentage daarentegen betekent veel vreemd vermogen en dus ook daarbij behorende financieringslasten. VNG en provincie hanteert als signaleringswaarde 20% (minimaal gewenst eigen vermogen). De ratio verbetert van 13,3% eind 2021 naar 16,3% eind 2022. Dit is het gevolg van aflossing van geldleningen, zowel eigen financiering als Welbions financiering, terwijl er geen nieuwe leningen zijn aangetrokken. Als we hier corrigeren voor de leningen i.v.m. Welbions komen we boven de signaalwaarde uit met 24%.

3. Grondexploitatie

Kengetal	rekening 2021	begroting 2022	rekening 2022
Grondexploitatie	18,9%	16,4%	13,5%

Het kengetal grondexploitatie geeft de verhouding tussen de boekwaarde van de grond en de totale baten vóór reservemutaties. Een hoog percentage wordt als kwetsbaar gezien. De boekwaarde moet immers worden terugverdiend. Dit kengetal is signalerend, maar geeft naar onze mening geen inzicht in de risico's van grondexploitaties. De jaarlijkse herzieningen en de voorzichtigheid die wordt betracht bij het voorspellen van resultaten zijn veelzeggender. Zie hiervoor de paragraaf grondbeleid. De signaalgrens is maximaal 20%. Een aantal jaren geleden zaten we hier boven. Nu is ook aan dit kengetal te zien, dat boekwaardes afnemen en risico's verminderen.

4. Structurele exploitatieruimte (nog onderhanden)

Kengetal	rekening 2021	begroting 2022	rekening 2022
Structurele exploitatieruimte	2,4%	0,9%	4,3%

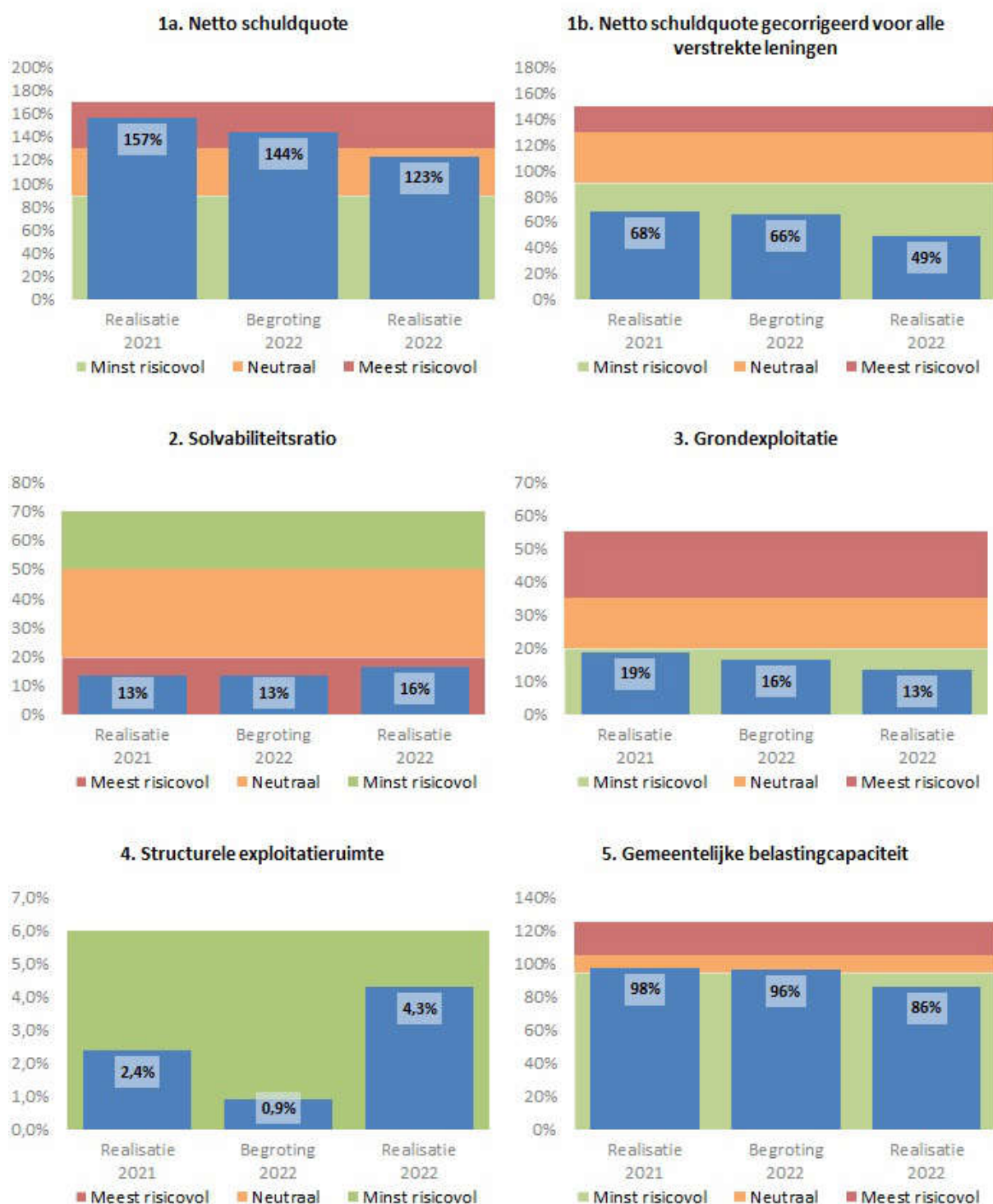
In het totale rekeningsaldo is geen rekening gehouden met het onderscheid tussen structurele en incidentele baten en lasten. Om de structurele exploitatieruimte te bepalen worden de totale lasten en baten verminderd met de incidentele lasten en baten.

5. Belastingcapaciteit

Kengetal	jaarverslag 2021	begroting 2022	jaarstukken 2022
Belastingcapaciteit	93,5%	96,2%	86,3%

Met dit kengetal wordt de hoogte van de lokale lastendruk vergeleken met het landelijk gemiddelde. Tussen de 95 en 105% wordt als "neutraal" geduid. Een lager percentage geeft aan dat er meer ruimte is om belastingen te verhogen tot het gemiddelde niveau in Nederland. Met 86,3% is er (hypothetisch) 13,7% ruimte ten opzichte van het Nederlands gemiddelde, € 124 per huishouden en ca € 4,7 miljoen aan te verhogen baten. De forse verruiming is uitsluitend te verklaren door de grote toename van de landelijke belastingdruk.

De kengetallen in vergelijking met de begroting en voorafgaand jaar

De **financiële** positie van de gemeente

Wij hebben een stijgende, maar relatief lage eigen vermogenspositie van 16,3% van het balanstotaal. Dat is lager dan de signaleringswaarde van VNG en provincie, die op 20% is gesteld. De vermogensverhouding is ontstaan, doordat we in het (nabije) verleden hebben besloten om taken uit te voeren en investeringen te doen, waarvoor we hebben moeten lenen. Investeren trekt altijd een wissel op de toekomst. Lasten worden naar de toekomst verschoven. Dit betekent, dat relatief veel van onze inkomsten ingezet moeten worden om renteverplichtingen af te dekken. Daardoor wordt de

ruimte om baten in te zetten voor nieuwe doelen beperkter. We begroten wel zodanig, dat we aan onze verplichtingen kunnen blijven voldoen.

Wij zorgen er voor, dat het eigen vermogen in balans blijft met de risico's die wij lopen. In dat kader is ons standpunt, dat het eigen vermogen voldoende buffer biedt voor de onderkende risico's. We voldoen niet aan de gemiddelde richtlijn, maar wel aan de vermogenspositie volgens eigen beleidsrichtlijn, die weergegeven wordt in de weerstandscapaciteit.

De solvabiliteit wordt negatief beïnvloed door de financiering van de woningbouwcorporatie. Hierdoor staan er meer financiële activa op de balans en meer vreemd vermogen waarmee activa zijn gefinancierd. Solvabiliteit kijkt alleen naar de verhouding eigen en vreemd vermogen. Indien de woningbouwfinanciering buiten beschouwing wordt gelaten zou de solvabiliteit 24% bedragen en boven de signaalwaarde uit komen.

Voor het versterken van het eigen vermogen gelden als mogelijkheden:

- investeringen beperken, waardoor minder financieringslasten en beter resultaat
- bezittingen verkopen en de opbrengst aan het eigen vermogen toevoegen
- jaarlijks een positief begrotingsresultaat creëren en het overschot aan de reserve toevoegen.

Dit staat op gespannen voet met het willen besteden van middelen aan nieuwe activiteiten.

De financiële positie is ook altijd te bezien in het licht van de toekomstige verwachte resultaten. Als de toekomst goed voorspelbaar is, is de financiële positie met meer voldoende zekerheid te beoordelen. We zitten nu in een tijd, waarin inflatie en looneisen veel harder toenemen dan we de lange tijd gewend waren. We zullen gaan zien dat dit een forse wissel gaat trekken op onze volgende meerjarenbegroting. De al dan niet te geven compensatie van het rijk voor deze lastenverhogingen en het zogenaamde ravijn vanaf 2027 maken gemeenten eveneens voorzichtig in het uitwerken van grote kostbare plannen.

6.3 Onderhoud kapitaalgoederen

De kapitaalgoederen zoals wegen, groen, riolering, haven en gemeentelijke gebouwen zijn van groot belang voor het functioneren van onze gemeente op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, verkeer, vervoer en recreatie. Een groot deel van het gemeentelijk vermogen is geïnvesteerd in kapitaalgoederen. Onderhoud en beheer is nodig om de veiligheid te waarborgen en kapitaalvernietiging te voorkomen. Met het beheer en onderhoud van onze wegen, riolering, water, openbaar groen en gemeentelijke gebouwen is een grote inzet van onze middelen gemoeid. De lasten van de kapitaalgoederen zijn onderdeel van de verschillende programma's. Deze paragraaf geeft een integraal inzicht in de kaders, ontwikkelingen, onderhoudstoestand en kosten van onze kapitaalgoederen over de programma's heen.

Het kort cyclisch onderhoud van de openbare ruimte is ondergebracht bij de uitvoeringsorganisatie SWB/Gildebor. Zij houden de dienstverlening en de kwaliteit van de openbare ruimte op peil én creëren arbeidsplaatsen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De afgelopen jaren is gestreefd naar een vitale organisatie waarmee efficiencyoptimalisatie kon worden gerealiseerd. Hiermee kan SWB/Gildebor de vastgestelde kwaliteit van dienstverlening en beheer en onderhoud van de openbare ruimte leveren én meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt toeleiden naar regulier werk.

In 2019 is gestart met een doorkijk naar de toekomst voor de kapitaalgoederen. Voor de kapitaalgoederen wegen, civiele kunstwerken, openbare verlichting, groen en rioleringen is in de zomerbrief 2022-2025 een voorstel gedaan om middelen beschikbaar te stellen voor vervangingen. Dit voorstel is vastgesteld en opgenomen in de meerjarenbegroting. De ingezette systematiek zal jaarlijks bijgesteld worden om blijvend een doorkijk te hebben in de meerjarenbegrotingen. In deze paragraaf wordt een beeld geschetst hoe de werkelijke onderhoudsbedragen zich verhouden tot de begrote.

6.3.1 Wegen

Volumes

Cementbeton	139.615	M ²
Dicht asfaltbeton	1.951.594	M ²
Elementen	2.753.866	M ²
Halfverharding	178.712	M ²
Overige	35.727	M ²
Totaal	5.059.514	M ²

Waaronder		
Fietspad	361.961	M ²
Rijbanen	2.683.934	M ²
Voetpad	1.213.779	M ²

Onderhoudssystematiek

De gemeente Hengelo hanteert voor het beheer en onderhoud van wegen het kwaliteitsniveau zoals deze omschreven zijn in de landelijke richtlijnen van het CROW. De wegen worden volgens een programma beheerd en onderhouden. Daarnaast worden kleine reparaties uitgevoerd naar aanleiding van meldingen door bewoners over de openbare ruimte. Het onderhoudsniveau is niet veranderd en Hengelo streeft ernaar om de richtlijnen van het CROW te handhaven. Waar we voorheen één keer per twee jaar inspecteren, zijn we nu overgegaan om jaarlijks de wegen te inspecteren. Verder zijn er geen relevante veranderingen ten opzichte van vorig jaar.

Relevante beleidsnota's

Zie: 5.2.2 Verkeer, wegen en water

Grote projecten en ontwikkelingen

In het kader van de vervanging kapitaalgoederen is er een aantal noemenswaardigheden:

- De Kettingbrugweg, Mensinkweg en Boldershoekweg zijn opnieuw aangelegd.
- Voor wat betreft kunstwerken is een aantal houten bruggen van de Hesbeek en Tijertsbeek vervangen. In 2023 volgt de afronding van de beoogde vervangingen in de Hesbeek en Tijertsbeek.
- Ook is de Anthoniusstraat opnieuw aangelegd. Dit is binnen een project opgepakt en de afronding is binnenkort.
- In het project Bloemenbuurt worden het Krokus-, Hyacinten-, Gentiaan- en Anjelierenpad en de Gladiolen-, Narcis-, Primula-, Zonnebloem-, Reseda- en Asterstraat opnieuw aangelegd. Als dit project is afgerond, zijn ook deze vervangingen gerealiseerd.
- De vervanging van de fietspaden Hasseler Es is technisch voorbereid. Bij de voorbereiding werd duidelijk dat de scope breder is dan oorspronkelijk verwacht. De vervanging is daarom verder als project opgepakt waarbij ook aandacht is voor groen, duurzaamheid en een aantal verkeerszaken.

Grote onderhoudsprojecten

- Asfaltonderhoudswerken: Palestrina/Vilvaldi/Verdi en Rossinistraat, Leusveenweg, Sweelinckstraat, Oelersteeg/Geurdsweg, Duinkerken straat en zijwegen, Rhijnvis Feithstraat, Borgmanweg, Laarhuisweg en Kemerinksweg, Olde Meulenweg, Vockersweg, Wielewaalstraat.
- Herstel straatwerk: Jan Tooropstraat, Filosofenbuurt, Paul Pellastraat, Hampshire, Anthoniusstraat, Leusveenweg, Sweelinckstraat/Paginistraat.

Huidige staat van onderhoud

Van achterstallig onderhoud op verhardingen is geen sprake. Waar de technische veiligheidsnorm is overschreden, wordt gehandeld en gerepareerd. Wel is er nog steeds sprake van achterstanden in de vervangingen die geleidelijk op peil worden gebracht. Dit geldt zowel op het gebied van verharding als kunstwerken en verlichting. Deze wordt onder andere veroorzaakt doordat in de jaren '70 en '80 veel infrastructurele voorzieningen zijn aangelegd, die nu toe zijn aan vervanging. Inmiddels zijn de kosten voor het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden verhoogd. Als richtlijn wordt gehanteerd dat de staat van onze wegen te allen tijde te laten voldoen aan de landelijke CROW richtlijnen. De veiligheid is nog gewaarborgd.

De uitvoeringsorganisatie SWB/Gildebor voert het kort cyclisch onderhoud uit. Meldingen worden verholpen en kleine reparaties aan straatwerk uitgevoerd. Het grote onderhoud aan de wegen, trottoirs en andere verhardingen wordt hoofdzakelijk uitgevoerd door aannemers in opdracht van de gemeente. Opdrachten worden verstrekt als er niet meer voldaan wordt aan de landelijke richtlijnen voor wegen of wanneer er schades geconstateerd zijn waarbij onderhoud vereist is. Zo blijft de veiligheid gewaarborgd.

Financiën

Via de kadernota's zijn investeringsbedragen vastgesteld om ook in wegen en trottoirs te investeren. Hiermee worden verhardingen vervangen door nieuwe bestratingen of een nieuwe asfaltconstructie. De middelen zullen jaarlijks bijgesteld gaan worden middels de afgesproken systematiek van onderhoud kapitaalgoederen. Er wordt voor de vervangingen van de wegen nu jaarlijks gereserveerd. De budgetten zijn normaliter voldoende om de wegen te blijven laten voldoen aan de landelijke CROW richtlijnen. Echter, het afgelopen jaar zijn de brandstof- en materiaalskosten sterk toegenomen. Dit als gevolg van flink stijgende energieprijzen en de schaarste van materiaal. Niet alleen hebben wij te maken gehad met meerkosten, wij hebben ook te maken gehad met vertragingen in leveranties van materiaal waardoor niet alle vervangingen zijn uitgevoerd. Daarnaast zagen wij ook dat door krapte op de arbeidsmarkt de personeelskosten toenemen. Al met al zijn de kosten sterk toegenomen en de verwachting is dat dit nog voortduurt.

De budgetten zijn:

Wegen, Verkeer en Vervoer	Bedrag begroot saldo	Bedrag werkelijk saldo	Bedrag restant saldo
Salarissen en sociale lasten	877.388	1.170.787	-293.399
Kapitaallasten ¹	499.122	492.306	6.816
Exploitatie- en onderhoud	6.102.972	6.066.423	36.549
	7.479.482	7.729.516	-250.034

1. Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

6.3.2 Groen

Volumes

Bomen	37.718	st.
Natuurlijke beplanting	832.307	M²
Cultuurlijke beplanting	243.984	M²
Gras	3.772.299	M²

Onderhoudssystematiek

In 2005 stelde de gemeenteraad het IBOR Stedelijk Niveau vast waarmee de kwaliteit van de openbare ruimte is bepaald en kan worden beoordeeld. IBOR staat voor Instrument Beheer Openbare Ruimte. Deze systematiek is overgegaan naar KOR2018 van de landelijke CROW-richtlijnen. KOR staat voor Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte. Voor de bewoners zijn er geen merkbare verschillen in de openbare ruimte. Het beeldkwaliteitssysteem van IBOR is vergelijkbaar met de KOR systematiek. Met de KOR is de beeldkwaliteitssystemiek eigenlijk verder geprofessionaliseerd en gestandaardiseerd. Het college heeft de raad hierover per brief geïnformeerd. Het onderhoudsniveau is onveranderd.

Relevante beleidsnota's

Zie: 5.2.7 Beheer Openbare Ruimte en Duurzaamheid.

Grote projecten en ontwikkelingen

Dalmeden: het gedeelte CPO Kamers is in de zomer woonrijp gemaakt.

- Deelgebied 2 van Deldenerstraat en Mitchamplein tussen Tuindorpstraat en Langestraat is in de loop van 2022 afgerond.
- Herinrichting Lambertushof; voorbereidingen opgestart, in 2023 uitvoering.
- Herinrichting markt en gedeelte centrum is bijna afgerond. Oplevering voorjaar 2023.
- Voortzetten project van grijs naar groen; in 2022 zijn werkzaamheden in de wijken Noord en Slangenbeek aangelegd en er zijn voorbereidingen getroffen voor de Wilderinkshoek en Groot Driene.
- In de winterperiode 2022 is ongeveer 25% van de slechtste gemeentelijke groenvakken gerenoveerd. Groenvakken zijn opgewaardeerd qua bodem/bemesting en daarbij is tegelijkertijd gekeken naar de juiste soort op de juiste plek.

Huidige staat van onderhoud

De norm om in Hengelo minimaal 90% van het onderhoud uit te voeren conform het vastgestelde beeldkwaliteitsniveau is niet voor alle onderhoudscategorieën behaald. Dat geldt voornamelijk voor de onkruidbeheersing op verhardingen en natuurlijk afval (bladeren en onkruid) in goten van wegen. Gildebos anticipeert hierop door inzet van vernieuwde technieken en extra externe inhuur om deze achterstanden meer op peil te krijgen.

De eikenprocessierups zorgde ook in 2022 voor minder overlast dan de jaren ervoor. Dat is onder andere het gevolg geweest van gunstige weersomstandigheden, in combinatie met de gerichte bestrijding (nematoden en wegzuigen),

zorgvuldige communicatie en de inzet op het verhogen van de biodiversiteit. En daarnaast zorgde de intensieve monitoring ervoor dat we op de juiste plaats en op het juiste tijdstip efficiënter hebben kunnen bestrijden.

Vanwege de langdurige droogte in de afgelopen zomers heeft Gildebor ook in 2022 extra inspanningen moeten leveren om delen van het openbaar groen te renoveren.

Financiën

Voor de vastgestelde onderhoudsniveaus en het reguliere onderhoud zijn de beschikbare onderhoudsbudgetten voldoende. Voor ecologisch maaibeheer zijn er de komende jaren meer kosten dan oorspronkelijk aangegeven. De raad is hierover per brief geïnformeerd op 1 november 2022.

Via de kadernota 2021-2024 zijn investeringsbedragen vastgesteld om ook in het openbaar groen te investeren. Hiermee wordt groen opnieuw aangelegd als dat aan vervanging toe is. De middelen zullen jaarlijks bijgesteld gaan worden middels de afgesproken systematiek van onderhoud kapitaalgoederen. Tevens wordt gekeken of deze vervangingen in combinatie kan worden opgepakt met projecten en andere werkzaamheden die plaatsvinden in de openbare ruimte, zoals rioleringswerkzaamheden en herstraten.

Spelen	Bedrag begroot saldo	Bedrag werkelijk saldo	Bedrag restant saldo
Salarissen en sociale lasten	189.473	156.262	33.211
Kapitaallasten ¹	57.059	57.084	-25
Exploitatie-en onderhoud	387.270	384.270	3.000
	633.802	597.616	36.186

1 Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

Groen	Bedrag begroot saldo	Bedrag werkelijk saldo	Bedrag restant saldo
Salarissen en sociale lasten	643.550	670.133	-26.583
Kapitaallasten ¹	38.138	37.860	278
Exploitatie-en onderhoud	4.930.677	4.760.326	170.351
	5.612.365	5.468.319	144.046

1 Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

6.3.3 Water en riolering

Volumes

Vrij-verval riool	631.456	M ³
Mechanisch riool	92.631	M ³
Kolken	34.000	St.
Riool pompgemalen	85	St.
Drukriool-installaties	292	St.
Drainage	224.573	M ³

Onderhoudssystematiek

Het in stand houden van de riolering moet tegen zo laag mogelijke kosten gebeuren. Concreet betekent dit dat riolen niet worden vervangen zolang uitstel verantwoord is of alternatieven doelmatiger zijn. Het rioolvervangingsplan is gebaseerd op risico gestuurd beheer. Hierbij worden de onderhoudsinspanningen gestuurd op de gevolgen van schade. De keuze voor vervanging, relining of deelreparaties blijft maatwerk.

De gevolgen van de klimaatveranderingen maken steden minder leefbaar. Hitte, droogte, luchtkwaliteit en wateroverlast stellen ons voor nieuwe opgaven. We willen maatregelen voor extra groen en water in de stad combineren om de wateroverlast en hittestress terug te dringen en om Hengelo veel minder stenig en dus groener te maken. Bij alle projecten nemen we dit als uitgangspunt. Door het slim combineren is er beperkt aanvullende financiering nodig.

Relevante beleidsnota's

Zie: 5.2.7 Beheer Openbare Ruimte en Duurzaamheid.

Grote projecten en ontwikkelingen; wat hebben we gedaan.

- We zijn verder gegaan met het klimaat-robust inrichten van een deel van de binnenstad.
- De rioolvervanging/relining en reconstructie van de Deldenerstraat tussen de Tuindorpstraat en de Langestraat is gerealiseerd. Het verhard oppervlak is afgekoppeld van de gemengde riolering en wordt afgevoerd naar de BerflobEEK.
- Een deel van de binnenstad (Burg. Jansenplein en Enschedesestraat) is afgekoppeld. Het afgekoppelde hemelwater wordt afgevoerd naar de BerflobEEK.
- De Marskant tussen de Willemstraat en de Deldenerstraat alsmede de Marssteeg zijn afgekoppeld. Het hemelwater wordt afgevoerd naar de BerflobEEK.
- De H.Dunantstraat is herstraat en heringericht in combinatie met afkoppelen van hemelwater en de aanleg van wadi's .
- De herinrichting van de Elsbeek tussen de Koekoeksweg en de Oude Molenweg is afgerond. Aanwonenden hebben geparticipeerd in het ontwerpproces.
- De waterbergingsvijver bij het ROC is gerealiseerd.
- De klimaatdialogen zijn afgerond. De klimaatadaptatiestrategie ligt ter besluitvorming voor aan de raad.
- Voor de herinrichting van de BerflobEEK nabij de Marskant is een definitief ontwerp gemaakt.
- Er is een begin gemaakt met het ontwerp voor de herinrichting van de Drienerbeek tussen de Paul Krugerstraat en de Wemenstraat.
- De riolering in de Deurningersraat tussen de Sloetsweg en de Oldenzaalsestraat is vervangen. Het hemelwater is afgekoppeld van de gemengde riolering.
- In de Hazelaarweg, tussen de Berkweg en de Dennenbosweg, is drainage aangelegd.

Financiën

De budgetten voor regulier en groot onderhoud zijn vastgesteld in het GRP. Op basis van het GRP 2018-2022 zijn de budgetten voldoende. Hoewel het beheer meer risicogestuurd plaats vindt is de verwachting dat dit voldoende is om de eisen die aan de functionaliteit en veiligheid worden gesteld te waarborgen. Mocht een riolering onverhoopt eerder moeten worden vervangen dan gepland dan kan dit vaak worden opgelost door een andere geplande vervanging wat naar achteren te schuiven.

Op het gebied van riolering en waterhuishouding wordt samengewerkt met de Twentse gemeenten, het Waterschap Vechtstromen, de provincie Overijssel en Vitens (Twents waternet). Met zogenaamde werkplaatsen wordt door gezamenlijk onderzoek geprobeerd kostenbesparingen te realiseren in de waterketen.

Enkele onderdelen in de tabel horen weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar die maken we voor de volledigheid toch zichtbaar.

Water, onderdeel Riolering	Bedrag begroot saldo	Bedrag werkelijk saldo	Bedrag restant saldo
Salarissen en sociale lasten	304.735	450.825	-146.090
Mutatie voorzieningen	2.270.544	2.612.756	-342.212
Kapitaallasten ¹	1.771.401	1.754.548	16.853
Exploitatie-en onderhoud	3.965.502	3.689.337	276.165
Overhead en BCF	1.480.110	1.480.110	-
Belastingen op producenten en huishoudens	-10.616.293	-10.700.426	84.133
Kwijtschelding	824.000	712.849	111.151
	-	-	-

1 Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

Water, onderdeel Waterlopen	Bedrag begroot saldo	Bedrag werkelijk saldo	Bedrag restant saldo
Salarissen en sociale lasten	32.677	-	32.677
Kapitaallasten ¹	534	534	-
Exploitatie-en onderhoud	98.648	71.695	26.953
	131.859	72.229	59.630

1. Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

6.3.4 Fysiek havenbeheer

Onderhoudssystematiek

In 2020 is een meerjarige onderhoudsplanung voor groot onderhoud aan de havens opgesteld. Om deze werkzaamheden te bekostigen is de voorziening groot onderhoud Haven ingesteld. Binnen deze voorziening zijn onder andere het 'op diepte houden' en het in stand houden van kades en oevers opgenomen. In 2022 hebben we op een 2-tal locaties gebaggerd. Dit zorgt ervoor dat de haven beter bereikbaar is voor grotere schepen.

Veranderingen in het onderhoudsniveau

Het onderhoudsniveau is niet veranderd.

Relevante beleidsnota's

Havengeldverordening

Beleidskader

De wethouders van de gemeenten Almelo, Enschede, Hengelo, Hof van Twente en Lochem hebben in een eerder stadium de Samenwerkingsovereenkomst 'Gemeenschappelijk Havenbeheer Twentekanalen' (GHT) getekend.

Huidige staat van onderhoud

Gezamenlijk met de andere gemeenten is per gemeente een inventarisatie uitgevoerd van alle voorkomende voorzieningen in de haven zoals de damwanden, remmingwerken en voorzieningen voor schippers. De inventarisatie is uitgevoerd door een extern bedrijf, Nepocon. Op deze manier is er een eensluidend beeld van de havens in de genoemde gemeenten. Binnen het havenbedrijf is afgesproken dat er jaarlijks een visuele schouw en inventarisatie wordt gehouden om gebreken en onderhoud tijdig te signaleren. Bij de schouw is naar voren gekomen dat er op bepaalde plekken ondieptes zijn. Daarom is er op een 2-tal locaties gebaggerd.

De te onderhouden onderdelen die voortkomen uit de initiele inventarisatie en de periodieke schouw zijn opgenomen in het meerjarenplan. Het meerjarenplan is gebaseerd op bovenstaande inventarisatie van Nepocon uit 2016. In verband met de vertraging van de werkzaamheden "opwaardering haveninfrastructuur voor klasse Va schepen" is de fasering van het onderhoud aangepast. Uit de periodieke inventarisatie is gebleken dat de geplande activiteiten een jaar uitgesteld kunnen worden, zonder dat daarbij de veiligheid in het geding komt of dat er sprake is van kapitaalvernietiging.

In de regelgeving is bepaald dat een beheerplan niet ouder mag zijn dan 5 jaar. Hierbij dient opgemerkt te worden dat wij wel jaarlijks een actualisatie van het bestaande beheerplan uitvoeren. Een nieuw beheerplan wordt opgesteld nadat een aantal grote investeringen in de haven hebben plaatsgevonden. Deze investeringen zijn de laatste jaren meerdere keren wegens diverse omstandigheden uitgesteld. Er zijn externe factoren zoals uitstel door RWS en uitstel i.v.m. PFAS perikelen, die de voortgang van deze werkzaamheden hebben vertraagd. Wij handhaven de bestaande voorziening ondanks het verouderd beheerplan.

Voor de haven geldt geen indeling van kwaliteitsniveaus voor onderhoud. Het is een gemeentelijke taak de haven veilig, bereikbaar en functioneel te houden. Een aantal bedrijven hebben eigen voorzieningen om te laden en te lossen, andere bedrijven maken gebruik van de 2 gemeentelijke laad- en loskades.

Financiën

De voorziening groot onderhoud Haven wordt jaarlijks gevoed door een dotatie vanuit de exploitatie. Deze jaarlijkse dotatie is bepaald op basis van de verwachte lasten binnen een scope van 10 jaar en is gesteld op € 50.565 per jaar.

Fysiek Havenbeheer	Bedrag begroot saldo	Bedrag werkelijk saldo	Bedrag restant saldo
Kapitaallasten ¹	9.213	4.693	4.520
Dotatie in voorziening	50.565	50.565	-
	59.778	55.258	4.520

1 Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

6.3.5 Gebouwen

Volumes

Gebouwen	Aantal
Wettelijke taak (onderwijs en gymlokalen)	71
Beleidsvolgend vastgoed (cultuur, sport, buurt- en clubhuizen welzijn, parkeren, kinderboerderij)	55
Vastgoed voor een organisatie (incl. Gildebor)	18
Vastgoed in grondexploitaties	4
Overig vastgoed	21

Het gemeentelijk vastgoed bestaat uit 169 gebouwen (één gebouw kan uit meerdere adressen bestaan). Deze zijn voor € 735,7 miljoen verzekerd (herbouwwaarde). Het gemeentelijk bezit aan objecten bestaat onder andere uit scholen, sporthallen, buurthuizen en aankopen in het kader van grondverwerving. Als gevolg van deze diversiteit zijn de onderhoudskosten voor de gebouwen onderdeel van verschillende beleidsprogramma's.

Beheer

Het Vastgoedbedrijf beheert de gemeentelijke vastgoedobjecten. Met 'de gemeentelijke vastgoedobjecten' worden alle verhuurbare objecten bedoeld die in gemeentelijk bezit zijn. De gemeente bezit dit vastgoed als middel om beleidsdoelstellingen te halen. Het hebben van vastgoed is geen doel op zich.

Schoolgebouwen worden ook niet beheerd door het Vastgoedbedrijf. Schoolgebouwen zijn juridisch eigendom van de schoolbesturen. Pas op het moment dat een school leeg komt te staan komt het volledige eigendom en beheer bij het Vastgoedbedrijf te liggen. Objecten die in een grondexploitatie zijn aangekocht voor de ontwikkeling van een locatie blijven in principe in de grondexploitatie zitten en vallen onder de verantwoordelijkheid van de projectorganisatie. Het Vastgoedbedrijf zorgt wel voor het beheer en onderhoud van deze objecten.

Onderhoudssystematiek

In opdracht van het Vastgoedbedrijf wordt eens per 4 jaar (laatste keer 2021) voor een groot deel van het gemeentelijk vastgoed (met uitzondering van de onderwijsgebouwen en de objecten die op korte termijn worden afgestoten) het onderhoudsniveau inzichtelijk gemaakt conform de NEN 2767-systematiek (conditiemeting van gebouwen en installaties door middel van een vastgelegde meet- en registreermethode). Deze informatie is in een meerjarenonderhoudsplanung gezet. Deze onderhoudsplanung bestrijkt een periode van 40 jaar die elk jaar, ten aanzien van de tijdstippen van onderhoud, wordt geactualiseerd. Aan de hand van het huidig en toekomstig gebruik van de vastgoedobjecten wordt dan beoordeeld welke onderhoudswerkzaamheden voor dat doel noodzakelijk zijn, er wordt uit gegaan van minimaal onderhoudsniveau 3 (redelijke conditie) zonder ernstige gebreken.

Veranderingen in het onderhoudsniveau

Er zijn geen veranderingen in het onderhoudsniveau. Voor een groot deel van het gemeentelijk vastgoed zijn in

2021 de herinspecties opgeleverd. De herinspecties zijn uitgevoerd om zodoende goed te kunnen sturen op de onderhoudskosten van het vastgoed en inzicht te hebben in de risico's. Uit de herinspecties is gebleken dat een overgroot deel van de panden niveau 3 (redelijke conditie) of beter heeft. Bij de panden is in 2021 het benodigde grootonderhoud uitgevoerd waardoor de panden het onderhoudsniveau behouden.

Relevante beleidsnota's

- Kadernotitie "Accommodatiebeleid Sociaal en Vastgoedkaders", vastgesteld in 2021.

Grote projecten en ontwikkelingen

- Tijdens onderhoudswerkzaamheden zijn tevens verduurzamingsmaatregelen meegenomen.

Huidige staat van onderhoud

Uit de inspecties die in 2021 zijn opgeleverd is gebleken dat een overgroot deel van de objecten niveau 3 (redelijke conditie) of beter heeft. Alle onderhoudsniveaus en de daar bijbehorende budgetten zijn hiermee in beeld. Voor de objecten die op korte termijn in aanmerking komen voor verkoop/sloop zijn er geen onderhoudsinspecties uitgevoerd. Het onderhoudsniveau kan voor deze objecten wat lager liggen.

Financiën

Er is minder regulier onderhoud uitgevoerd dan in de begroting was opgenomen. Dit verschil is ontstaan doordat in de begroting een gemiddeld bedrag is opgenomen, terwijl enkele inspecties een cyclus hebben van 4 of 5 jaar. Daarnaast hebben we minder klachten onderhoud gehad dan dat op basis van normbedragen was berekend.

De getroffen onderhoudsvoorziening is niet toereikend om het huidige onderhoudsniveau te bestendigen. Er zal jaarlijks een extra dotatie van €16.000 gedaan moeten worden. Dit wordt in de zomernota van 2023 verwerkt. Naast de werkelijke kosten voor groot onderhoud worden er van 2022 ruim €260.000 aan openstaande verplichtingen meegenomen naar 2023. Daarnaast is afgelopen jaar ook minder groot onderhoud uitgevoerd dan gepland, dit onderhoud is doorgeschoven. De komende jaren zal dit ingehaald worden en is passend binnen de kaders van de voorziening.

De budgetten waren:

2022	Begroot	Werkelijk
Regulier onderhoud	1.435.925	867.330
Groot onderhoud	1.606.390	959.373
Totaal	3.042.315	1.826.703

Deze budgetten zijn uitsluitend ten behoeve van kosten derden. Voor het onderhoud dat door ons eigen personeel wordt gedaan (personeelslasten) zijn separate budgetten opgenomen.

Het onderhoud voor de onderwijsgebouwen (met uitzondering van noodlokalen en leegstaande schoolgebouwen) en de gebouwen die in de grondexploitaties zitten, worden niet vanuit bovengenoemde budgetten bekostigd. Het onderhoud van de objecten in de grondexploitaties worden binnen de grondexploitaties gedekt. Voor de onderwijsgebouwen krijgen de schoolbesturen een rechtstreekse bijdrage van het rijk voor het onderhoud.

6.4 Grondbeleid

Visie gemeentelijk grondbeleid

Overeenkomstig de Financiële verordening dient elke vijf jaar een Nota Grondbeleid te worden vastgesteld. De Nota Grondbeleid geeft aan welke positie de Gemeente Hengelo inneemt op de grondmarkt en legt de basis voor een transparante en eenduidige werkwijze bij de uitvoering van het grondbeleid van de gemeente. De gemeente Hengelo wil met haar grondbeleid een bijdrage leveren aan de invulling van haar ambities op het terrein van o.a. wonen en economie. Het grondbeleid heeft daarmee een volgend karakter voor andere beleidsvelden en programma's. Gelet op de huidige grondvoorraad zal een actief grondbeleid voor nieuwe projecten situationeel worden toegepast. Maatschappelijk kan het wenselijk zijn om bepaalde ontwikkelingen in de stad te stimuleren of juist af te remmen. Waar nodig pakt het grondbedrijf dan een actieve rol op om zorg te dragen voor een evenwichtige ontwikkeling van de stad.

Actualiteit gemeentelijk grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid vergt maatwerk. In de nota grondbeleid is er daarom voor een situationeel grondbeleid gekozen. Deze flexibele aanpak is aan te passen naar aanleiding van doelen en omstandigheden. De grondposities van de gemeente en marktpartijen zijn sterk bepalend voor de strategie die kan worden gevolgd. De gemeente heeft een sterkere ontwikkelingspositie wanneer gronden in eigendom zijn, dan in de gevallen waar ze geen grondpositie heeft. Met het innemen van strategische posities verkrijgt de gemeente een meer sturende rol in het proces en de planning van gronduitgifte.

Bedrijventerreinen vormen een belangrijke pijler voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Vitale toekomstbestendige bedrijventerreinen zijn belangrijk voor de stad. Voor de bedrijventerreinen geldt dat de verwachte vraag en het aanbod in evenwicht zijn. Het afgelopen jaar hebben we (inclusief de Veldkamp, exclusief BXL) voor € 15,1 miljoen aan bedrijvenkavels verkocht. Dit was € 2,3 miljoen onder de prognose van de grondexploitaties van € 17,4 miljoen. De vooruitzichten (opties) voor de kavelverkoop in 2023 zijn gunstig en deze zijn verwerkt in de nog vast te stellen herziening van de grondexploitaties.

De druk op de (sociale) woningvoorraad neemt toe. Dit is een landelijk beeld dat ook in Hengelo zichtbaar is. Vanwege de krapte op de woningmarkt, stijging van de rente en inflatie is een koopwoning minder bereikbaar geworden. Dat zorgt voor een toename van mensen die zich inschrijven voor een (sociale) huurwoning. Daarnaast is er een toename van aandachtsgroepen waardoor wachttijden verder kunnen oplopen. Dan gaat het om doelgroepen als studenten, doorstromers vanuit beschermd wonen en mensen in scheiding, arbeidsmigranten, maar ook nieuwkomers als statushouders, asielzoekers en ontheemde Oekraïners. Ondanks dat wij volop inzetten op de realisatie van woningen in de verschillende projecten, moet worden opgemerkt dat er ook externe factoren zijn waar wij minder tot geen invloed op hebben. Zo is er krapte op de arbeidsmarkt, loopt de hypotheekrente op, zijn de energielasten gestegen en hebben we de onzekerheid over het stikstofdossier.

Gezien de economische en stedelijke ontwikkelingen zal de gemeente een weloverwogen ontwikkelstrategie moeten realiseren. De ambities, de aanpak en de risico's moeten zorgvuldig op elkaar afgestemd worden. Het grondbeleid zal daar waar het nodig is, aangepast moeten worden. Vooralsnog houden we het situationeel grondbeleid in stand.

De gemeente laat uiteraard haar grondexploitaties aansluiten bij het Besluit Begroting en Verantwoorden (hierna: BBV). Kort gaan we hieronder nog in op een aantal punten van het BBV die een nadere toelichting behoeven:

Looptijd langer dan tien jaar

De volgende gemeentelijke grondexploitaties hebben een looptijd langer dan tien jaar. In de grondexploitaties is geen opbrengstenindexering gerekend na tien jaar. Dit is een risico beperkende maatregel waarmee voldaan wordt aan de vereisten van het BBV. Dit betreffen de volgende projecten:

- In Dalmeden verkopen we voornamelijk grotere kavels. Het is de verwachting dat er na de gestelde tienjaarstermijn nog steeds vraag is naar deze kavels;
- In Campus wordt een realistische afzet geraamd door de nog te realiseren verkopen in hetzelfde tempo te faseren als de verkopen in de afgelopen jaren zijn gerealiseerd. Daarmee wordt de tienjaarstermijn overschreden.

Planresultaten en parameters grondexploitaties

Alle gemeentelijke grondexploitaties worden jaarlijks middels de herziening grondexploitaties vastgesteld door de Raad. De Raad heeft de parameters, die in de grondexploitaties gebruikt worden, op 21 december 2022 vastgesteld. In de grondexploitaties gaan we uit van de het prijspeil in 2023. Deze parameters worden gebruikt om het verwachte resultaat te bepalen:

Omschrijving	2023	2024	2025 t/m 2032	2033 ev
Kostenindexering	5%	3%	2%	2%
Rente	1,48%	1,48%	1,48%	1,48%
Opbrengstenindex bedrijven	0%	2%	2%	0%
Opbrengstenindex woningbouw	0%	0%	2%	0%
Opbrengstenindex kantoren	0%	0%	0%	0%
Opbrengstenindex overig	0%	0%	0%	0%

In de onderstaande tabel staan de resultaten per grondexploitatie:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Eindwaarde jaarrekening 2022	Voorziening 2022	Einde looptijd GREX
Verliesgevend				
Woningbouw				
104 Lange Wemen	2.227.637	-2.574.855	2.474.870	2024
006 Landmanserve	2.678.046	-3.190.754	3.128.191	2023
028 Marskant	4.107.230	-1.799.566	1.629.923	2027
101 Broek Noord	11.382.306	-5.359.664	5.050.531	2025
102 Broek Oost	787.499	-956.537	937.781	2023
HART VAN ZUID				
701 Hijschveste	3.553.006	-6.097.470	5.633.120	2026
702 De Smelterij	2.355.709	-3.118.061	2.996.982	2024
703 Hoofdinfrastructuur	0	-0	0	2022
704 Appendage	1.743.371	-4.667.880	4.398.647	2025
711 De Koppeling	0	-0	0	2022
712 De Vereeniging	0	-0	0	2022
713 De Noordelijke Laan	0	-0	0	2022
714 De oude Ketelmakerij	-1.411.640	-4.041.776	3.518.609	2029
715 Zuidelijke laan HvZ	3.566.197	-3.545.466	3.475.947	2023
716 Kanaalzone	232.215	1.147.158	-1.080.993	2025
717 De Koppeling	7.028.411	-5.272.992	4.871.430	2026
790 De Hofmakerij en De Verbinding	1.361.838	-1.542.766	1.425.277	2026
791 De Hofmakerij	959.847	-1.355.810	1.180.314	2029
591 Beckum	36.333	-9.914	8.803	2028
Bedrijventerrein				
016 Gezondheidspark	13.517.636	-7.055.069	6.021.433	2030
035 Oosterveld	6.756.625	-2.907.412	2.794.514	2024
096 Campus	19.455.798	-11.801.646	9.123.056	2035
Exploitaties buiten gemeentelijke administratie				
De Veldkamp	32.321.213	-25.633.758	16.803.661	2025
BBV De Veldkamp			331.996	2025
Subtotaal verliesgevend	112.659.277	-89.784.238	74.724.095	
Winstgevend				
			Contante Waarde	
Woningbouw				
044 Veldwijk Noord	-1.476.341	955.808	918.693	2024
052 Dalmeden	11.895.169	29.432.943	22.752.622	2035
583 Herontwikkeling Beckumerstraat	-313.546	538.795	517.873	2024
XXX Wijkerslokatie Hemmelhorst	4.931.161	2.062.514	1.760.336	2030
Bedrijventerrein				
Businesspark XL	8.822.245	11.558.386	10.891.726	2025
Subtotaal winstgevend	23.858.688	44.548.446	36.841.249	

1

¹ Technische uitleg: Er is een specifieke voorziening opgenomen voor de Veldkamp in de lijn met de regelgeving van het BBV. De gemeente Borne mag, conform het BBV, niet al haar rentelasten in rekening brengen bij de grondexploitatie de Veldkamp. Door de regelgeving heeft de gemeente Borne een nadeel en Hengelo een voordeel. Daarover zijn afspraken gemaakt en jaarlijks wordt een vergoeding van het rentenadeel betaald aan Borne. Voor die betaling is een voorziening getroffen conform de regels van het BBV.

Grondexploitaties die in de bovenstaande tabel bij de boekwaarde een negatief bedrag hebben staan, hebben een spaarsaldo. Voor veruit de meeste grondexploitaties geldt dat niet, aangezien de kosten vrijwel altijd voor de baat komen.

De boekwaarden van De Veldkamp, wijkerslocatie Hemmelhorst en Businesspark XL zijn niet opgenomen in de gemeentelijke administratie. De boekwaarde was vorig jaar nog € 190,4 miljoen en is in 2022, door de verkopen, flink gedaald naar € 136,5 miljoen. Daarnaast is er een boekwaarde van € 15,7 miljoen voor de tussentijds genomen winst van de projecten Dalmeden, Beckumerstraat en Veldwijk Noord. De boekwaarde van de gemeente Hengelo was vorig jaar € 96,7 miljoen (exclusief de tussentijdse winst) en is dit jaar gedaald naar € 90,5 miljoen. De boekwaarde van wijkerslocatie Hemmelhorst en De Veldkamp is opgenomen in de administratie van de gemeente Borne en de boekwaarde van Businesspark XL is opgenomen in de administratie van de Gemeenschappelijke Regeling BXL. De gemeente Hengelo is (risicodragend) deelnemer in deze grondexploitaties. Bovenstaande resultaten hebben betrekking op het totaal (op de voorziening na), dus niet uitsluitend het Hengeloos deel. De grondexploitaties met een negatief bedrag op eindwaarde zijn de grondexploitaties met een verlies. Voor het verlies treffen we (voor ons aandeel) op contante waarde een voorziening. Die voorziening voor alle tekortexploitaties is per 31 december 2022 € 74,7 miljoen. De voorziening was bij de laatst vastgestelde jaarrekening per 31 december 2021 € 68,1 miljoen. Verwacht was dat deze zou oplopen naar € 71,7 miljoen eind 2022. Met name de voorziening van Campus, Gezondheidspark en de Veldkamp nemen toe. De uitleg over de verslechtering van de grondexploitaties wordt hieronder op hoofdlijnen gegeven onder voortgang projecten. Een gedetailleerde uitwerking per project wordt gegeven in de herzieningen van 2023.

De resultaten van de deelprojecten van Hart van Zuid worden afzonderlijk inzichtelijk gemaakt, maar Hart van Zuid wordt als één project beschouwd en er wordt voor het totale resultaat één voorziening getroffen. De positieve resultaten van deelprojecten zijn in deze voorziening verdisconteerd.

Ontwikkeling Reserve Grondexploitaties

De afgelopen jaren is het saldo van de reserve grondexploitaties gestegen. Enerzijds door een gezond financieel beleid en anderzijds door het vroegtijdig moeten nemen van verwachte winsten.

Stand van de reserve grondexploitatie

De reserve bedraagt per 1 januari € 21,0 miljoen. Dit is wat we vorig jaar in de jaarrekening hadden verwacht. We hebben een verslechtering voor de kostenstijgingen en een verslechtering voor Dalmeden reeds gemeld in de Tweede Beleidsrapportage. Daarnaast is er een verslechtering gemeld bij de aanpassing van de parameters (zaaknummer 3504079). Naast deze al vastgestelde verslechteringen laten de afgesloten projecten een verbetering zien van € 3,5 miljoen ten opzichte van wat we vorig jaar verwacht hadden. Dit zit met name in de subsidies die in december beschikt zijn voor Hart van Zuid. Dit betrof de subsidie voor het project "Laan Hart van Zuid 2^e fase", programma Innovatiedriehoek Twente.

In de tabel hieronder staat de verwachte stand van de reserve per 31-12 in de komende jaren (* miljoen):

	2022	2023	2024	2025
Reserve grondexploitatie	21,0	22,7	24,5	27,3

Opgemerkt wordt dat het saldo van € 21,0 miljoen voor € 15,7 miljoen verklaard wordt door winstnemingen, waarvan € 14,6 miljoen in Dalmeden. Dit is een verwachte winst en is verplicht om te nemen. Echter, in Dalmeden moet nog € 26,5 miljoen aan gedane investeringen worden terugverdiend.

Voortgang projecten

Navolgend staat een korte omschrijving van de grootste wijzigingen in de vastgestelde grondexploitaties in 2022. Tussen haakjes staat de wijziging van het verwachte resultaat ten opzichte van vorig jaar (prijsspeil 01-01-2023).

Landmanserve (-/- € 0,1 miljoen)

De gunning voor het woonrijp maken is geweest. Daaruit blijkt dat de aanleg van de klinkerverharding duurder uitvalt dan was begroot. Tevens is er een kleine asbestvervuiling in de grond aangetroffen waardoor meerkosten worden verwacht.

Marskant (-/- € 0,2 miljoen)

Er zitten nog veel civiele uitgaven in de raming, die door de kostenindexering van 12% (conform de verslechtering van 7% in de tweede beleidsrapportage en de vastgestelde parameters van 5%) zorgt voor een substantiële uitzetting van de lasten, en daarmee van het exploitatieresultaat.

Dalmeden (-/ € 5,0 miljoen)

Als gevolg van de prijsstijging 2022 zijn de investeringen per 1-01-2023 hoger uitgekomen. In de plandelen Bos en Kamers heeft een correctie van bouwclaims en nog uit te geven uitgeefbaar gebied. Daarmee is de opbrengstpotentie verlaagd. Voor Meander Noord loopt nog een planprocedure, dit zal een effect hebben op de opbrengstverwachting. Voor kamers geldt dat een planwijziging is voorzien waarbij groen wordt gehandhaafd met het effect dat er minder uitgeefbaar oppervlak ontstaat. De effecten zijn in de risicoanalyse meegenomen.

Broek Noord (-/- € 0,3 miljoen)

De verwachte plankosten zijn opnieuw berekend en verwerkt. Dit leidt tot een uitzetting van de verwachte inzet. Daarnaast wordt de grond later afgenomen door de ontwikkelaar: bouwrijp maken heeft door vertraging in de aanleg van nutsvoorzieningen langer geduurd dan gedacht. Hierdoor hebben we langer de beheerskosten voor onze rekening te nemen.

Broek Oost (+/+ € 0,4 miljoen)

Het project bevindt zich in de afrondende fase. Enkele herstelacties worden nog gemaakt bij het woonrijp maken. Daarnaast wordt het groenplan tot uitvoer gebracht in de loop van 2023. Alle kosten die niet meer worden voorzien zijn geschrapt in de raming. Daarmee verbetert het verwachte eindresultaat.

Wijkerslocatie Hemmelhorst (-/- € 0,5 miljoen)

Het bijstellen van de parameters (kosten- en opbrengstenindexering) heeft geleid tot een verslechtering van afgerond € 0,4 miljoen. Hiernaast is aan de hand van een definitieve taxatie de waarde van één kavel met circa € 0,2 miljoen verlaagd. Het resultaat is hierdoor met afgerond € 0,1 miljoen verslechterd.

Gezondheidspark (-/- € 0,8 miljoen)

Met de vaststelling van de parameters is bij het gezondheidspark (samen met Campus) gekozen om de opbrengststijging meerjarig op 0% te zetten. Daarmee worden de verwachte opbrengsten voor de nog-uit-te-given kavels naar beneden bijgesteld.

Campus (-/- € 0,4 miljoen)

Campus verslechtert op NCW 1-1-2023 met € 0,4 miljoen. Dit komt omdat per 01-01-2023 voor deze grondexploitatie geen opbrengststijging is opgenomen.

De Veldkamp (-/- € 0,6 miljoen)

Het verschil wordt met name veroorzaakt door de verlaging van de grondprijs en minder m2's uitgeefbaar "De Groene Wig". Voor het overig zijn de kavelprijzen gehandhaafd. De Veldkamp zit in een afrondende fase einddatum blijft gehandhaafd op 2025.

BXL (Regionaal Bedrijventerrein Twente) (+/+ € 3,6 miljoen)

Voor wat betreft gronduitgifte is 2022 een absoluut recordjaar geweest voor het XL Businesspark. In totaal werd 29,6 ha aan grond uitgegeven (verwacht 20 hectare). Dat is de belangrijkste reden van verbetering van de

grondexploitatie. Daarnaast vond de uitgifte plaats tegen een hogere prijs dan begroot. In gesloten ontwikkel- en erfpachtovereenkomsten is veelal opgenomen dat de grondprijs tot het passeren van de akte wordt bijgesteld op basis van de CPI-index. Deze index liet afgelopen jaar een stijging van 10% zien en dit heeft een groot effect op de prijs van gerealiseerde en te realiseren uitgiften.

Risico's

Het geraamde financiële gevolg van het totale risicoprofiel is afgenomen van € 9,2 miljoen bij de vastgestelde herzieningen 2022 naar € 7,0 miljoen deze herziening (bij 90% betrouwbaarheid). Het risicoprofiel is met name afgenomen doordat we bij de parameters en de grondprijsnotitie geen verhoging van de grondprijzen hebben doorgevoerd. Daardoor is de inschatting voor risico's op grondprijzdalingen afgenomen. Dat heeft met name invloed op de grondexploitatie Dalmeden. Hieronder staan de tien grootste risico's behorend bij de herziening 2023 vermeld (tussen haakjes staat welke invloed het betreffende risico heeft op het totale risicoprofiel):

1. Ontwikkeling van de rente

Momenteel profiteren we van een historisch lage rekenrente voor de grondexploitaties. Toch is de rente inmiddels weer langzaam aan het stijgen. Aanleiding voor de rentestijging is dat de inflatie hard is toegenomen en dat de politieke situatie in Europa onzeker is. Op de kapitaalmarkt vertaalt dit zich in een oplopende rente (22,4%).

2. Verkaveling Campus

De verkopen van kavels in Campus verlopen moeizaam, terwijl de markt voor bedrijfskavels verbeterd is. De gemeente kan de keus maken om meer bedrijfskavels te realiseren en wat minder kantoor gerelateerde kavels. De opbrengsten voor de bedrijfskavels worden lager ingeschat, waardoor de exploitatie verslechtert (15,9%).

3. Dalmeden (Kamers)

In het deelgebied Kamers heeft een correctie van bouwclaims en nog uit te geven uitgeefbaar gebied plaatsgevonden. Uw raad is geïnformeerd over de correctie die heeft plaatsgevonden en welke is verwerkt bij de Tweede Beleidsrapportage (zaak 3487655).

Het resterende risico's voor dit deelgebied zit in de nadere uitwerking van het stedenbouwkundig ontwerp. Hierbij bestaat de kans dat er meer (bestaand) groen wordt gehandhaafd en dus minder uitgeefbare vierkante meters grond wordt gerealiseerd. Dit zorgt voor opbrengstderving (14,8%).

4. Algemeen risico op grondprijzdaling

Als de markt voor de grondverkoop verslechtert, komen de grondprijzen onder druk komen te staan. Dit algemene risico kan zich in verschillende complexen voordoen waarbij we nog kavels gaan uitgeven (10,7%).

5. Dalmeden (Meander)

Het risico bestaat bij het bestemmingsplan van Meander Noord dat we, als gevolg van bezwaren op het bestemmingsplan, terugvallen op oude plannen. Dan kunnen er minder uitgeefbare vierkante meters grond gerealiseerd worden (6,2%).

6. Hart van Zuid

Aan de subsidie die is toegezegd vanuit de Woningbouwimpuls zijn voorwaarden verbonden. Als niet (volledig) aan de subsidievoorwaarden voldaan wordt, kunnen subsidies lager worden vastgesteld. Dit geldelijke gevolg van het uitvallen of verminderen van subsidie ontvangsten levert een gewogen kans op van 4,6%.

7. Verkaveling Gezondheidspark

De gemeente kan de keus maken om meer bedrijfskavels te realiseren en minder gezondheids-gerelateerde kavels. De opbrengsten voor de bedrijfskavels worden lager ingeschat, waardoor het exploitatieresultaat mogelijk verslechtert (3,6%).

8. Algemeen risico kostenstijging

Bij de parameters hebben we rekening gehouden met een stijging van bouwkosten. Door de grillige marktomstandigheden bestaat er een risico dat de kostenstijging verder oploopt dan de op dit moment ingeprijsde ontwikkeling (3,4%).

9. Hart van Zuid (parkeren)

In de berekening van de onrendabele top van de ondergrondse parkeergarage in de grondexploitatie van de Oude Ketelmakerij is ervan uitgegaan dat 20 deelauto's gefaciliteerd gaan worden waardoor 60 parkeerplaatsen kunnen vervallen. Wanneer geen deelauto's gefaciliteerd worden, zullen 60 extra parkeerplaatsen in de ondergrondse parkeergarage gerealiseerd moeten worden. Hiernaast worden de parkeernormen uit de parkeernormennota gemonitord. Wanneer uit de monitoring blijkt dat er meer parkeerplaatsen nodig zijn, zullen er meer gerealiseerd moeten worden (2,9%).

10. Hart van Zuid (Hijschveste)

In het deelgebied de Hijschveste, voorheen Lasinkveld Noord, is de kans aanwezig dat er meer openbare ruimte gerealiseerd wordt dan op dit moment in de aannames is verwerkt. Dit gaat ten koste van het aandeel dat wordt bebouwd en daarmee van de opbrengsten (2,7%).

De tien grootste risico's bepalen tezamen afgerond 87,3% van de benodigde weerstandscapaciteit van het grondbedrijf.

6.5 Financiering

Inleiding

De paragraaf financiering beschrijft de beleidsrealisatie van het beheer van de financieringsportefeuille. Een tekort aan geldmiddelen frustreert andere beleidsterreinen. Een te grote mate van uitzetten van overtollig geld is risicovol. Daarom is financiering sterk wettelijk verankerd. Met name de Wet Fido en de uitvoeringsregeling van deze wet, Ruddo, geven de kaders aan waarbinnen wij mogen handelen. Het verplichte schatkistbankieren bij het Rijk heeft de mogelijkheden beperkt om overschotten te beleggen. Daarnaast hebben we als gemeente in de “Verordening op het financiële beleid en beheer van de gemeente Hengelo 2021” (art. 10) en in het Treasurybesluit 2021 regels met betrekking tot de financieringsfunctie opgesteld. In 2021 hebben we de mogelijkheden van geld uitlenen en garanties afgeven aan stringente voorwaarden gebonden in de “Beleidsregels leningen en garanties 2021”.

Wat wilden we bereiken

1. over voldoende financiële middelen beschikken om de begrotingstaken binnen de door de raad vastgestelde kaders van de begroting uit te kunnen voeren (aantrekken of uitzetten);
2. een duurzame toegang tot financiële markten verkrijgen tegen acceptabele condities;
3. de risico's verbonden aan de treasuryfunctie beheersen (renterisico's, liquiditeitsrisico's en kredietrisico's).

Hoe hebben we dit aangepakt

a. We hebben voorzien in onze liquiditeitsbehoefte

We stellen prognoses op van onze toekomstige liquiditeitsbehoefte. We houden daarbij rekening met mutaties in de huidige leningenportefeuille, waardeontwikkeling van bestaande activa en de voorgenomen vervangingsinvesteringen. In 2022 hebben er een aantal aflossingen van leningen plaatsgevonden uit onze opgenomen gelden portefeuille. In de meeste gevallen stond hier een aflossing uit onze uitstaande gelden portefeuille tegenover. De aflossingen van leningen t.b.v. eigen financiering hebben we vanuit eigen middelen.

Er zijn geen leningen aangetrokken.

b. We leggen goede contacten met relaties die kennis hebben van de geld- en kapitaalmarkt

Als overheidsinstelling hebben we in de basis een goede toegang tot de kapitaalmarkt. Afgelopen jaren hebben we al onze financieringsaanvragen van korte en lange leningen aangeboden aan de sectorbanken BNG Bank en NWB Bank en bij verschillende tussenpersonen, die gespecialiseerd zijn in transacties op de geld- en kapitaalmarkten. Dit was in 2022 niet nodig. We hebben goed contact met hen onderhouden over de renteontwikkeling, zodat we voorbereid zijn als we weer middelen moeten aantrekken. Aanbesteding van de bancaire dienstverlening heeft geleid tot een nieuw contract met de BNG Bank.

c. We hebben onze risico's beperkt

We hebben in 2022 geen nieuwe leningen verstrekt. Verenigingen blijven zoeken naar financiering en garantstelling, waarbij wij in onze beleidsregels nog de mogelijkheid open hebben gehouden om de risico's van garanties te delen met SWS (Stichting Waarborgfonds Sport). Omdat de recente gevallen allen duurzaamheidsinvesteringen betroffen neemt SWS de volledige garantie op zich.

Onze portefeuille uitgeleend geld aan woningcorporatie Welbions neemt jaarlijks af en bedraagt eind 2022 nog € 252,3 miljoen. We hebben een 200% hypothecaire dekking voor deze geldleningen.

We lopen ook risico's door het financieren van verbonden partijen en deelneming in andere rechtspersonen. De risico's van verbonden partijen worden toegelicht in de betreffende paragraaf.

De risico's op verliezen bij deelnemingen zijn in materiële zin beperkt tot de boekwaarde. Vaak heeft financiering in een ver verleden plaatsgevonden, waardoor de reële waarde van de deelneming vele malen hoger is dan de boekwaarde. De aandelen zijn in de meeste gevallen alleen overdraagbaar aan mede-overheden. Dit beperkt de verhandelbaarheid.

In de volgende tabel zijn de deelnemingen opgenomen, die een meer dan symbolische balanswaarde vertegenwoordigen of een dividendinkomst genereren. De waardes zijn weergegeven in euro en hebben betrekking op de aandelen die we zelf bezitten.

Aandelen van	Aantal aandelen Hengelo	Boekwaarde aandelen	Marktwaarde aandelen ¹⁾	Dividend 2022 (over 2021)
BNG Bank NV	174.486	436.215	16.000.000	397.828
Enexis NV	213.109	40.840	5.800.000	141.531
Twence BV	105.681	0	15.500.000	234.159
Warmtebedrijf Hengelo BV	5	90.000	192.000	
Stadsbank Oost-Nederland		128.890		
Overige		174		
Totaal alg. middelen in programma 9		696.119	37.492.000	773.518
Twente Milieu NV	340	154.285	1.804.000	
Twence BV				529.000
Totaal afvalexploitatie in programma 7		154.285	1.804.000	529.000
Totaal		850.404	39.296.000	1.302.518

¹⁾ Omdat de aandelen niet vrij verhandelbaar zijn, is de marktwaarde theoretisch en indicatief. Ze geven de waarde aan van ons aandeel in de intrinsieke waarde van de onderneming.

De mogelijkheid om rood te staan of kasgeld aan te trekken wordt beperkt door de wettelijke bepalingen van de kasgeldlimiet: we mogen op grond van de Wet Fido niet langdurig meer dan 8,5% van onze begrotingsomvang kort financieren. Een enkele overschrijding mag. Als we 3 kwartalen achtereen overschrijden moeten we dit melden aan de provincie en een herstelplan voorstellen. Deze bepaling voorkomt dat nadelige effecten ontstaan als de variabele rente snel stijgt. Het volgende overzicht toont de toetsing per kwartaal in 2022 aan de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet is niet overschreden.

Omschrijving	Eerste kwartaal	Tweede kwartaal	Derde kwartaal	Vierde kwartaal
Begrotingstotaal per 1-1-2022	314.907	314.907	314.907	314.907
Percentage cf regeling	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
Toegestane kasgeldlimiet	26.767	26.767	26.767	26.767
Opgenomen gelden < 1 jr	0	0	0	0
Schulden in rekening courant	2467	1801	2458	3050
Gestort door derden < 1 jr	90	93	94	90
1. Omvang vlottende schuld	2.557	1.894	2.552	3.140
Contant in kas	37	9	60	49
Tegoeden in rekening courant banken	695	736	765	720
Tegoeden RC overig	0	0	0	0
Overige uitstaande gelden < 1 jr	70.969	69.413	79.168	80.060
2. Omvang vlottende middelen	71.701	70.158	79.993	80.829
3. Omvang netto vlottende schuld	-69.144	-68.264	-77.441	-77.689
Toegestane kasgeldlimiet	26.767	26.767	26.767	26.767
Netto vlottende schuld	-69.144	-68.264	-77.441	-77.689
Ruimte (+) of overschrijding (-)	95.911	95.031	104.208	104.456

Een tweede norm, waar we aan toetsen is de renterisiconorm. Door te zorgen voor spreiding in aflossen van bestaande leningen voorkomen we dat we in enig jaar een te groot deel van onze schuld opnieuw moeten afsluiten. Dit zou in een periode van hoge rentes kunnen leiden tot een forse stijging van onze structurele rentelasten en daardoor een te zware aanslag vormen op de beschikbare algemene middelen. We mogen maximaal 20% van het begrotingstotaal per 1/1 van elk jaar oversluiten. In 2022 zijn we ruim binnen de norm gebleven.

	Renterisiconorm	2022
1	Begrotingstotaal	314.907
2	Vastgesteld percentage	20%
3	Renterisiconorm (1 x 2)	62.981,4
4	Renterisico (volume renteherzieningen en aflossingen)	4.011
5	Ruimte onder de risiconorm (3 - 4)	58.970

Onder het renterisico ad. € 4 miljoen zijn de leningen van Welbions niet opgenomen. Deze vertegenwoordigen een bedrag van € 16,3 miljoen. Bij deze leningen is afgesproken dat hetgeen door de gemeente afgelost/betaald moet worden gelijk is aan de ontvangsten vanuit Welbions. Bij een eventuele renteverhoging zal deze verhoging dan ook doorbelast worden aan Welbions waardoor er geen sprake is van een renterisico.

Verdere beleidsuitgangspunten

- We passen **totaalfinanciering** toe
Bij de financiering van de gemeentelijke activiteiten wordt de gemeente als één geheel beschouwd. We spreken van totaalfinanciering of integrale financiering. Dat houdt in dat bij het bepalen van de financieringsbehoefte alle inkomsten en uitgaven betrokken worden, zowel reguliere activiteiten als projecten. Door totaalfinanciering worden de rentekosten geminimaliseerd. Leningen worden op de meest optimale momenten aangetrokken, rekening houdend met de gemeentelijke rentevisie, de Wet Fido, de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.
- We rekenen reële rente toe aan de taakvelden
We rekenen een reële rente toe aan de taakvelden. Op basis van de werkelijke kosten van geld lenen bepalen we de omslagrente voor de toerekening aan de taakvelden. De omslagrente in 2022 was 0,1%. De gelden die in 2019 en 2020 zijn aangetrokken hebben het gemiddelde rentepercentage fors doen dalen. We hebben na 2020 geen leningen meer aangetrokken. De hogere marktrenten hebben nog niet geleid tot een stijging van onze rentelasten.

Inzicht in rentelasten, renteresultaat en wijze van toerekenen van rente

De volgende tabel geeft voor het 2022 aan hoe vanuit rentelasten, rentebaten en rentetoerekening het renteresultaat tot stand komt.

Omschrijving	Bedrag
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering	14.336.000
b. De externe rentebaten over de korte en lange financiering	-11.323.000
Saldo externe rentelasten en rentebaten	3.013.000
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-1.422.000
c2. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	970.000
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	2.561.000
d1. Rente over eigen vermogen	0
d2. Rente over voorzieningen	0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	2.561.000
e. De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-2.114.000
f. Renteresultaat op het taakveld Treasury 1)	447.000

¹⁾Het renteresultaat is een negatief renteresultaat; deze tabel is op deze wijze geadviseerd door de commissie BBV.

De nacalculatorische rente is 0,22% deze wijkt 0,12% af van het omslagrentepercentage dat we bij de begroting hebben berekend (0,1%). Deze afwijking beschouwen wij als dusdanig klein dat wij hier geen correctie op toe zullen passen. Volgens de regelgeving mag er 25% afgeweken worden tussen de toerekening in de Begroting (voorcalculatie) en Jaarrekening (nacalculatie). Deze norm is opgesteld in tijden van hogere omslagpercentages, met de lage percentages is de kans op overschreiding van de norm groot, terwijl het absolute afwijking in geld niet groter is dan voorgaande jaren. De afwijking in 2022 zit hem vooral in de rente die toegerekend kon worden aan de grondexploitaties. In de Beleidsbegroting was de verwachting dat er meer geïnvesteerd zou worden dan in werkelijkheid is gebeurd, hierdoor kon er ook minder rente worden doorbelast.

6.6 Verbonden partijen

Inleiding

Voor de uitvoering van taken kan de gemeente een beroep doen op andere organisaties of een andere organisatie oprichten. We werken samen met verbonden partijen als dit het geëigende middel is om onze beleidsdoelstellingen te realiseren. Het uitbesteden van taken aan een regionaal samenwerkingsverband betekent dat besluiten in organisatiebesturen en niet meer in de gemeenteraad genomen worden. De invloed moet gedeeld worden met andere gemeenten. Samenwerken is in enige mate afzien van democratische controle ten gunste van effectief en efficiënt samen onze doelen bereiken. Als we taken hebben uitbesteed aan een organisatie, waarin we een bestuurlijk én financieel belang hebben is deze partij een verbonden partij.

Een aantal verbonden partijen werkt bovenregionaal of landelijk. Deelneming is dan historisch verklaarbaar.

De beleidskaders rondom verbonden partijen liggen vast in de nota “Beleidskader Verbonden Partijen Hengelo 2013”, hierna “beleidskader” genoemd. In deze paragraaf informeren we over de gerealiseerde ontwikkelingen bij de verbonden partijen. Visie en nieuw beleid komt terug in de Zomernota 2023-2027.

De bijdrage van de verbonden partij aan de doelstellingen van de gemeente is onderdeel van de programmarekening (hoofdstuk 5.2). In deze paragraaf kijken we naar risico's van de bedrijfsvoering van verbonden partijen en de mate waarin dit de financiën van de gemeente of een eventuele aanspraak op onze rol als medebestuurder beïnvloedt.

Uitvoering van voorgenomen beleid

Beleidsuitvoering 2022

We hebben alle verbonden partijen gevolgd in hun bedrijfsvoering, besluitvorming en ontwikkelingen. Onze invloed oefenen we uit in de algemene en dagelijkse besturen van de verbonden partijen. Of in de vergadering van aandeelhouders of leden. We screenen de agenda van besluitvormende vergaderingen, becommentariëren deze en nemen deel aan deze vergaderingen. We hebben de gemeenteraad geadviseerd m.b.t. de jaarstukken 2021 en begrotingen 2023 van de gemeenschappelijke regelingen. We nemen deel in kerngroepen, vanuit het vakgebied of vanuit Financiën en in werkgroepen die door verbonden partijen worden ingesteld om belangrijke ontwikkelingen voor te bereiden. Voorbeelden in 2022: de strategie van Twente Milieu 2024-2027, de voorbereiding van een regionaal warmtenet, werkgroep Münster en de impasse aan- en verkoop aandelen bij Twence, afwikkeling GGID bij SamenTwente of de harmonisatie van gegevensuitwisseling tussen de basisadministraties gebouwen gemeenten en de WOZ-gegevens bij GBTwente.

We hebben de gemeenschappelijke regelingen geadviseerd m.b.t. te hanteren loon- en prijsstijging en er is overleg geweest over personeelsmutaties, investeringen, reservevorming en bedrijfsvoeringsrisico's. In strategische voorstellen hebben we de gemeenteraad geïnformeerd of gesproken in een technisch beraad of politieke markt.

De verkiezingen hebben geleid tot nieuwe raadsleden en nieuwe bestuurders bij de verbonden partijen. We hebben energie gestoken in het verbeteren van de helderheid van de stukken richting de gemeenteraad.

Wetswijziging versterking positie van gemeenteraden

Per 1 juli 2022 is de wetsvoorstel “Versterken van de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen” in werking getreden. De wet versterkt de positie bij besluitvorming en de controlerende rol van gemeenteraden door hen meer inspraak te geven bij het treffen van gemeenschappelijke regelingen en bij het nemen van besluiten door de besturen daarvan. Verplichte wijzigingen die geen wijziging van de Gemeenschappelijke regelingen (GR'en) inhouden gaan direct in en nieuwe bepalingen waarvoor de tekst van de gemeenschappelijke regeling moet worden gewijzigd moeten 1 juli 2024 zijn aangepast.

De gemeenten hebben met de GR'en de handen ineen geslagen om alle wijzigingen tijdig geïmplementeerd te krijgen. Voor de procesregie is een regiegroep Wgr ingesteld. Het proces is in 3 fases opgedeeld met elk een einddatum: informatie (nov. 2022), kaderstelling (juli 2023) en besluitvorming (juni 2024). De wijzigingen hebben o.a. betrekking op keuzes tussen wel of niet zienswijzen bij verschillende onderwerpen, wel of niet een initiatief nemen voor burgerparticipatie of wel of niet een adviescommissie (waarin raadsleden) opnemen in de regeling.

Nieuwe en beëindigde verbonden partijen

Er zijn in 2022 nieuwe rechtspersonen ontstaan, maar geen nieuwe samenwerkingsverbanden. Openbaar Lichaam Gezondheid is formeel nu SamenTwente. De recreatietaken van voorheen de Regio Twente waren nog tijdelijk bij SamenTwente belegd, maar zijn per 2022 toevertrouwd aan het Recreatieschap Twente. De derde sociaal-economisch georiënteerde afsplitsing van de voormalige Regio Twente, Twenteboard, was in 2021 al gestart. Wij rapporteerden nog over de 2 laatst overgebleven BV's uit de verkoop van Essent. Hoewel Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV en CSV Amsterdam BV nog niet formeel zijn opgeheven zijn de risico's nihil en sluiten we daar de rapportage over deze rechtspersonen mee af.

Toelichting aanvullende gegevens per verbonden partij

De balansgegevens van de verbonden partijen ontleen we aan de jaarstukken 2021 (2022 nog niet bekend) of de gepubliceerde halfjaarsberichten 2022.

Het financieel belang is de optelsom van de jaarlijkse exploitatiebijdrage, evt. aangevuld met de subsidiebijdrage en inkoopbedrag voor dienstverlening, het jaarlijkse dividend, het ingebrachte kapitaal en de verstrekte leningen en garanties. Dit is dan het maximale verlies dat zou kunnen optreden bij bedrijfsbeëindiging. Jaarlijkse bijdragen zullen nooit geheel verloren gaan, deze worden (pragmatisch) voor 50% meegenomen.

Wat hier niet in meegenomen is: ons aandeel in de vermogenswaarde van de deelneming. Als deelnemer of aandeelhouder van een GR of BV kunnen we naast directe verliezen de potentiële opbrengst van ons aandeel verliezen. Dit speelt met name een rol in de grote BV's en NV's.

Lijst verbonden partijen

In onderstaande lijst ontbreekt de soort "verenigingen en instellingen". In deze soort hebben we geen relaties die aan de definitie van verbonden partij, bestuurlijk én financieel belang, voldoen.

Gemeenschappelijke regelingen	Vennootschappen en corporaties	Overige verbonden partijen
1 SamenTwente	12 Twente Milieu N.V.	18 Euregio
2 Recreatieschap Twente	13 Twence Holding B.V.	
3 Veiligheidsregio Twente	14 Warmtebedrijf Hengelo B.V.	
4 SWB Midden Twente	15 Warmtenetwerk Hengelo B.V.	
5 Stadsbank Oost-Nederland	16 Enexis N.V.	
6 Regionaal Bedrijventerrein Twente	17 BNG Bank N.V.	
7 Gemeentelijk Belastingkantoor Twente		
8 Openbaar Lichaam Crematoria Twente		
9 Omgevingsdienst Twente		
10 Gemeenschappelijke regeling samenwerking sociale zaken Borne, Haaksbergen en Hengelo		
11 Centrumgemeenteregeling samenwerking ICT Hengelo		
Instellingen met bestuurlijk belang overwegend met publieke middelen gefinancierd		
1 Vereniging Nederlandse Gemeenten		
2 Stichting Twente Board		

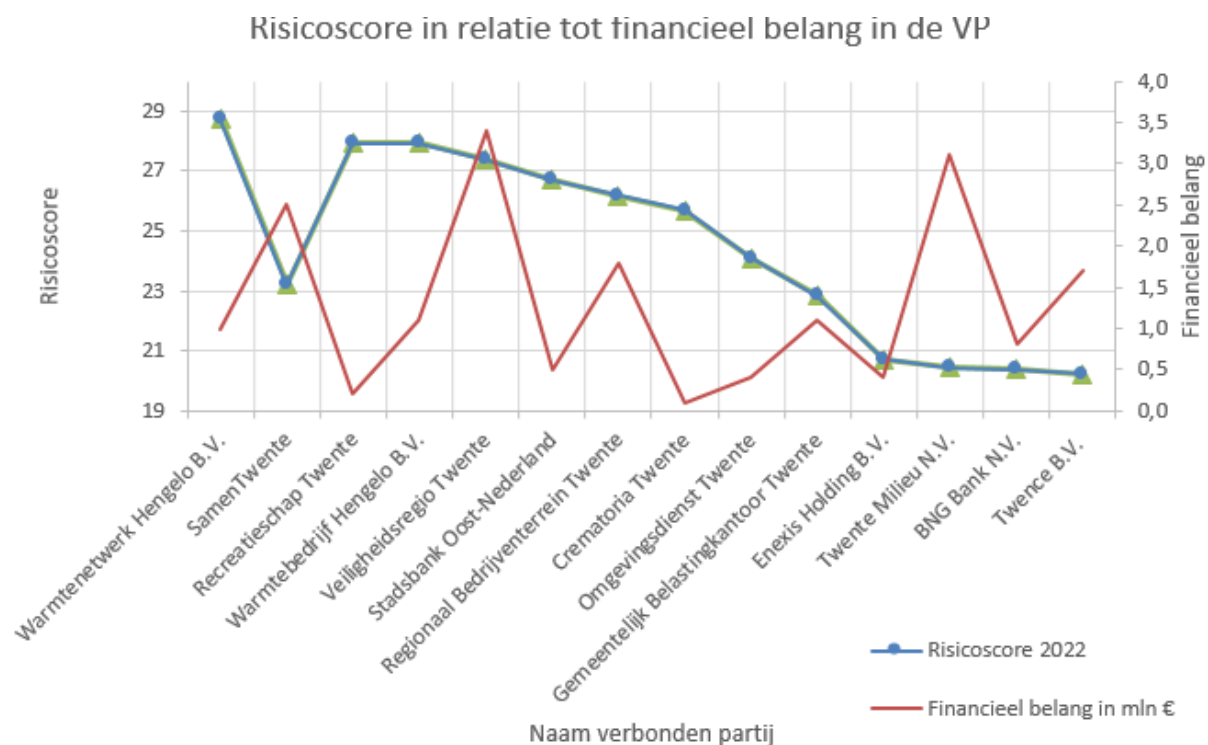
Risicobeoordeling verbonden partijen

We houden jaarlijks, samen met Almelo, Enschede en Noaberkracht, een risico-inventarisatie onder de verbonden partijen. De contactpersonen van de verbonden partijen hebben relevante vragen beantwoord, waardoor een beeld verkregen kon worden over een aantal aspecten van risicogevoeligheid: bestuur, eigenaarsbelang, marktomgeving, flexibiliteit, contracten, opdrachtgeversrelatie, governance, control en kwaliteit. De hierna volgende tabel geeft aan hoe de organisaties zijn beoordeeld. Dit is afgezet tegen het financieel belang dat we hebben in de partij.

Naam verbonden partij	Risicoscore organisatie	Financieel belang	Risicoscore totaal
SamenTwente	Gemiddeld	Groot	Hoog
Recreatieschap Twente	Hoog	Laag	Gemiddeld
Veiligheidsregio Twente	Hoog	Groot	Hoog
SWB Midden Twente	Gemiddeld	Zeer groot	Hoog
Stadsbank Oost-Nederland	Gemiddeld	Laag	Gemiddeld
Crematoria Twente	Gemiddeld	Laag	Laag
Regionaal Bedrijventerrein Twente	Gemiddeld	Gemiddeld	Gemiddeld
Omgevingsdienst Twente	Gemiddeld	Laag	Gemiddeld
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	Laag	Gemiddeld	Gemiddeld
BNG Bank N.V.	Laag	Gemiddeld	Laag
Twente Milieu N.V.	Laag	Groot	Gemiddeld
Twence B.V.	Laag	Gemiddeld	Gemiddeld
Enexis Holding B.V.	Laag	Laag	Laag
Warmtenetwerk Hengelo B.V.	Hoog	Gemiddeld	Hoog
Warmtebedrijf Hengelo B.V.	Hoog	Gemiddeld	Hoog
Twente Board	Hoog	Laag	Gemiddeld

De verbonden partijen met een totaalscore "laag" worden passief gevolgd. Bij een score "gemiddeld" hoort een intensiever toezichtsregime. We zetten meer in op tussentijdse rapportages, volgen via het accountmanagement de ontwikkelingen en stellen kritische vragen in het ambtelijk overleg. Bij een score "hoog" is er intensief en gepland regelmatig contact tussen de accountmanager en de organisatie en accountmanager en medewerker verbonden partijen. In het bestuurlijk overleg worden risico's besproken. We geven een toelichting als de inschaling "hoog" is of als de score gewijzigd is t.o.v. de analyse 2021.

Het financieel belang in een verbonden partij zegt iets over het verlies wat we zouden kunnen lijden als een partij het hoofd niet boven water houdt. Bij een hoog financieel belang zien we graag een lage risicoscore. Deze score ontstaat als de deelscores op de onderdelen goed bestuur, goede kwaliteit in dienstverlening, financiële zekerheid en goede verantwoording richting de deelnemer/ aandeelhouder laag zijn. Hoe risicoscore en financieel belang zich tot elkaar verhouden is weergegeven in volgende grafiek.

Bovenstaande grafiek: vanuit risicoperspectief gaat de meeste aandacht uit naar organisaties, die een hoge risicoscore combineren met een groot financieel belang. SWB is in deze grafiek niet opgenomen, omdat het financieel belang van meer dan € 15 miljoen de grafiek zou vertekenen. SWB heeft sowieso alle aandacht.

Ontwikkelingen gemeenschappelijke regelingen

SamenTwente

Per juli 2021 is de nieuwe Gemeenschappelijke Regeling Gezondheid in werking getreden. In 2022 heeft ze formeel de naam SamenTwente aangenomen. Dit is één GR voor alle 14 gemeenten, onderverdeeld in de organisaties GGD Twente, OZJT (Organisatie voor zorg en jeugdhulp Twente) en VTT (Veilig Thuis Twente).

Na de doorstart van de organisatie lichten we hierna (eenmalig) de organisatieonderdelen nog een keer toe. De samenwerking is na transitie nu bijna geheel wettelijk verplicht. Samen met de gemeenten en de ketenpartners zet SamenTwente zich in voor gezonde, veilige en vitale leefomgeving voor 634.000 inwoners van Twente.

Kennispunt Twente, Samen14 en Twentse Koers zijn als gast in de organisatie ondergebracht. Andere vrijwillige samenwerkingsverbanden, zoals Mobiliteit, MDA (Milieu Duurzaamheid Afval) en Twenteraad liggen nu bij gemeenten. Hengelo is gastheer voor regionale taken Mobiliteit en MDA uit en heeft in 2022 de finale afhandeling van Netwerkstad Twente uitgevoerd. Enschede is gastheer voor IT-platform en Twentse Kracht, Rijsen-Holten voor Twenteraad. Aan al deze coalities liggen samenwerkingsovereenkomsten ten grondslag, waarin afspraken zijn gemaakt over o.a. de samenwerkingsvoorwaarden, verdeling van personeel, kosten en uittredingsafspraken.

In 2022 heeft Corona veel van de flexibiliteit van de organisatie gevraagd. Ook van zorg- en jeugdprofessionals en daardoor is capaciteit ingeleverd op reguliere taken.

Toelichting risicoscore

De risicoscore is weer op gemiddeld uitgekomen. Wij hebben zelf de kwalificatie "hoog" behouden omdat we vinden, dat we de organisatie na transitie nog zeker een jaar nauwgezet moeten volgen. Het aandeelhoudersbelang is door afsplitsen van sociaal-economische en recreatieve taken afgenomen. Er gaat minder geld naar SamenTwente, dan naar de Regio Twente ging. In 2022 is een als risico bestempeld mogelijk verlies daadwerkelijk uit gekomen, het afbreken van de implementatie van het digitaal klantendossier GGID.

GGD

GGD richt zich op het bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Twentse burger. De taken zijn het bevorderen van een gezonde groei en ontwikkeling bij kinderen van 0 tot 18 jaar, de algemene gezondheidszorg, waaronder infectieziektebestrijding, de bevordering van seksuele gezondheid en het bewaken en bestrijden van TBC. De GGD is toezichthouder en adviseur bij de uitvoeringspraktijk in kinderopvang en de hygiëne bij tattooshops en seksinrichtingen. Het taakveld milieu en gezondheid wordt in samenwerking met GGD IJsselland uitgevoerd. In 2022 kreeg naast de 'standaard' activiteiten de gezonde school veel aandacht. En natuurlijk stond 2022 nog in het teken van de bestrijding van de COVID19 pandemie. De inzet is in de loop van het jaar gekanteld naar het verbeteren van de voorbereiding op bestrijding van infectieziekte en pandemische paraatheid.

In het dossier GGID heeft de organisatie teleurstelling en verlies moeten incasseren. De ontwikkeling van een, samen met andere GGD's, in maatwerk te bouwen digitaal dossier is afgebroken. Verliezen zijn genomen, het proces wordt geëvalueerd en een aanbesteding voor een (gestandaardiseerd) dossier is uitgezet.

OZJT

OZJT is de uitvoerende organisatie voor de jeugdzorg in Twente. In 2022 heeft de Jeugdbeschermingstafel Twente een vaste plek binnen OZJT gekregen. In het in 2022 vastgestelde meerjarenperspectief is de vaste formatie uitgebreid om tegemoet te komen aan de uitbreiding van het takenpakket. Met deze uitbreiding kan OZJT samen met gemeenten een duurzaam en betaalbaar zorgstelsel blijven realiseren voor onze inwoners. De realisatie van de werkzaamheden en de uitbreiding van het team heeft onder druk gestaan door het uitvallen van de manager. De stijgende kosten en hoge inflatie in 2022 hebben effect op zorgaanbieders. De zorgelijke financiële situatie bij sommige zorgaanbieders heeft regelmatig tot extra werk voor OZJT geleid. Daarmee heeft OZJT bijgedragen aan de zorgcontinuïteit voor de inwoners van de 14 Twentse gemeenten.

VTT

VTT voerde in 2022 voor Twente de wettelijke taken op het gebied van Huiselijk Geweld en Kindermishandeling uit. Dit in nauwe samenspraak met lokale (wijk)teams en andere samenwerkingspartners zoals politie en reclassering. VTT voerde veiligheidsanalyses uit en was betrokken bij het organiseren van hulpaanbod. Veilig Thuis heeft het afgelopen jaar te maken gehad met veel personele wisselingen (managers, gedragswetenschappers en uitvoerende

medewerkers) en een oplopend ziekteverzuim. Momenteel wordt ook de directiefunctie opnieuw ingevuld wegens het vertrek van de directeur in december 2022. Daarnaast heeft VTT vanaf 2020 te maken met een toenemend aantal verzoeken om advies (+6,2% - sinds 2020) en meldingen (+25,7% - sinds 2020). VTT is gehouden aan het uitvoeren van haar wettelijke taken en de daaraan gekoppelde termijnen.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	J	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Gezondheidsbevordering regionale taken	
Beleidsrealisatie in programma	6,7	
Financieel belang Hengelo	€ 2.465.286	
Eigen vermogen	€ 15.783.000	€ 15.783.000
Vreemd vermogen	€ 21.870.000	€ 21.870.000
Vermogensmutatie 2022	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 0	
Gerapporteerde omvang risico's	€ 4.110.000	
Solvabiliteitspercentage	41,9%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	12,9%	

Recreatieschap Twente

In 2022 is de nieuwe (bestuurlijke) organisatie Recreatieschap Twente samengesteld en ingericht. Het Recreatieschap Twente werkt langs twee inhoudelijke programma's. De recreatieve voorzieningen (routes en de parken) en het programma vrijetijdseconomie. Er is in 2022 een visie voor de Twentse Routenetwerken ontwikkeld en door het bestuur vastgesteld om de routes toekomstbestendig te maken. Via een politieke markt is de raad geïnformeerd en is er breed draagvlak opgehaald. Daarnaast is de Visie perspectief VTE Twente 2030 van Twente Marketing door het bestuur vastgesteld. Hierin wordt de regio gepositioneerd als aantrekkelijke en bewuste bestemming voor bezoekers, bewoners en (jonge) talenten. Hiermee wordt de verbinding gemaakt met de strategische opgaven uit de Agenda van Twente en de samenwerking met de Twenteboard organisatie.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	Bedrijfsvoeringsorganisatie	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Beheer recreatieplassen en recreatieve wandel- en fietsroutenetwerk.	
Beleidsrealisatie in programma	2,5	
Financieel belang Hengelo	€ 191.836	
Eigen vermogen	€ 740.000	€ 740.000
Vreemd vermogen	€ 3.698.000	€ 3.698.000
Vermogensmutatie 2022	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 0	
Gerapporteerde omvang risico's	€ 79.000	
Solvabiliteitspercentage	16,7%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	12,9%	

Veiligheidsregio Twente

Voor de Veiligheidsregio Twente (VRT) was het meest kenmerkende van het jaar 2022 de asielcrisis. Begin van het jaar werden gemeenten geconfronteerd met grote aantallen Oekraïense vluchtelingen. Net als bij de coronacrisis werd van de Veiligheidsregio verwacht een coördinerende rol te vervullen. Daarnaast kende de reguliere vluchtelingenstroom een hausse en werd ook hiervoor de hulp van de VRT ingeroepen. Samen met gemeenten heeft de VRT dit opgepakt. Daarnaast stond de VRT in 2022 ook 24/7 paraat om hulp te bieden waar nodig. In 2022 is de VRT 4.500 keren in actie gekomen bij branden, incidenten en ongevallen, waarvan 643 keer in de gemeente Hengelo.

Ook is er gewerkt aan de vakbekwaamheid, de functionarissen in de crisisorganisatie en brandweermedewerkers zijn opgeleid, getraind en geoefend.

Toelichting risicoscore

De combinatie kapitaal- en arbeidsintensief zorgt voor veel vaste lasten en een erg lage flexibiliteit. Er is geen DVO. Dit drukt de score op de opdrachtgeversrelatie. Dit is verklaarbaar, de VRT voert immers wettelijke taken uit, een DVO heeft dan minder toegevoegde waarde en de financiële afspraken zijn in de begroting vastgelegd.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	J	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	(Vorbereiding op) bestrijding van rampen en incidenten	
Beleidsrealisatie in programma	1	
Financieel belang Hengelo	€ 3.368.358	
Eigen vermogen	€ 2.034.000	€ 2.034.000
Vreemd vermogen	€ 55.396.000	€ 55.396.000
Vermogensmutatie 2022	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 0	
Gerapporteerde omvang risico's	€ 1.031.000	
Solvabiliteitspercentage	3,5%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	13,6%	

SWB Midden Twente

SWB Midden Twente sluit het jaar 2022 financieel minder negatief af dan vooraf begroot, evenals vorig jaar. In 2022 is een start gemaakt met de nieuwe strategienota 2023-2027. Samen met de gemeenten is er een kernteam en een stuurtteam gevormd, waarbij eerst een analyse van de huidige situatie onderwerp van discussie is geweest. In 2023 gaan we deze resultaten verdiepen en de eerste contouren van de nieuwe strategienota bepalen.

Er vindt een doorontwikkeling van de organisatie plaats, zowel qua structuur als cultuur. Er is een transitieorganisatie gevormd met twee directiefuncties en een projectleider Gildebor 2.0. Een belangrijk thema is: "Hoe wordt Gildebor toekomstbestendig en wat is daar intern en extern voor nodig?" In de loop van 2023 verwacht men een (voorgenomen) besluit te kunnen nemen over de definitieve nieuwe organisatie van SWB Groep.

In het proces arbeidsontwikkeling zien we een constant niveau van de aanmeldingen. Gezien de krapte op de arbeidsmarkt en de toegenomen complexiteit van de cliënten, zijn de trajecten langduriger en is er steeds vaker sprake van multiproblematiek. Echter de doelstelling op dit vlak wordt nog altijd behaald.

Wat betreft het proces beschut werk is het aantal Wsw'ers opnieuw sterker afgenomen dan verwacht, onder meer door de Regeling Vervroegde Uittreding. Gevolg: een nieuwe doelgroep met minder competenties. Dit maakt het noodzakelijk om steeds opnieuw te kijken naar passende werksoorten en nieuwe mogelijkheden hierin. Voor de doelgroep nieuw beschut staat de business case onder grote druk. Het vermogen van de Stichting SWB Beschut wordt daardoor negatief geraakt. Vanuit de brancheorganisatie Cedris vindt hiervoor een landelijke lobby plaats.

Door het negatieve resultaat en de investeringen die bij Gildebor gedaan zijn begint de liquiditeit te knellen. Het weerstandsvermogen is nog ruim boven het minimale waardoor de continuïteit niet in gevaar is. Echter om de kortlopende verplichtingen te kunnen voldoen is de SWB genoodzaakt om op de korte termijn een lening aan te gaan. De productbladen, waarop de DVO's gebaseerd zijn in 2022 herzien. De kwaliteitsbestekken zijn tezamen met de gemeente geactualiseerd en moeten leiden tot één moederbestek, dat in 2023 klaar moet zijn. Ecologisch maaibeheer is gestart en leidt tot hogere kosten. De gemeenteraad is hierover op 1-11-2022 geïnformeerd. Onkruidbeheersing is onder de maat, met name op verhardingen en in goten. Het huidige beeldkwaliteitsniveau is D. Er wordt een plan voor verbetering gemaakt.

Veel personele wisselingen zetten de continuïteit, prestaties en resultaten van de uitvoering in de openbare ruimte onder druk.

Toelichting risicoscore

De risicoscore "hoog" is gegeven vanwege de grote financiële impact van SWB. Het eigenaarsbelang scoort, zeker voor Hengelo, hoog. Wij dragen in absolute zin heel veel middelen over aan SWB en creëren daarmee een mate van afhankelijkheid van de organisatie. Alleen dat al vergt intensief toezicht. Als verreweg de grootste deelnemer dragen we een groot deel van het risico. Er hebben in korte tijd wisselingen in de directie plaatsgevonden, die de score negatief beïnvloeden. Daarentegen is het geruststellend, dat de risicoscore zelf niet alarmeert. Veel vaste lasten kunnen niet snel bijgesteld worden en het meer in control zijn wordt nog als verbeterpunt aangemerkt.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Ondersteuning mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en samenwerking beheer en onderhoud openbare ruimte	
Beleidsrealisatie in programma	6	
Financieel belang Hengelo	€ 15.150.076	
Eigen vermogen	€ 5.670.000	€ 5.670.000
Vreemd vermogen	€ 5.259.000	€ 5.259.000
Vermogensmutatie 2022	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 0	
Gerapporteerde omvang risico's	€ 3.950.000	
Solvabiliteitspercentage	51,9%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	69,0%	

Stadsbank Oost-Nederland

De Stadsbank Oost Nederland voert de schuldhelpverlening uit voor onze gemeente, 'de echte bankzaken'. De gemeente is regievoerder in deze samenwerking, de Stadsbank is de uitvoerende partij. Het gezamenlijke doel is mensen schuldenvrij te krijgen. De financieel-technische zaken op dit gebied, waaronder budgetbeheer en schuld regelen, zijn overgedragen aan de Stadsbank. Binnen de Stadsbank werken 21 gemeenten samen, na uittreding van de gemeente Aalten per 2022.

Het bestuur van de Stadsbank heeft in 2022 de Strategische Agenda vastgesteld. Middels een klantreis is vormgegeven aan een nieuw dienstverleningsmodel. Hierin is de beweging gemaakt van productgericht naar klant- en resultaatgericht werken. De menselijke maat in het sociaal domein is leidend en er is een meer realistisch perspectief of zelfredzaamheid. Om goed aan te sluiten bij de gemeentelijke integrale toegang en regie zijn er drie pakketten geformuleerd: ontzorging, hybride en basis. Hengelo heeft gekozen voor het basispakket, omdat wij de intake zelf uitvoeren en de regie voeren op de schuldhelpverlening. Vanaf 2023 wordt de nieuwe werkwijze uitgerold. Tevens is een nieuwe berekening gemaakt van de verdeling van de vaste kosten, zoals afgesproken. Door zelf de intake uit te voeren betaalt Hengelo vanaf 2024 een lagere bijdrage.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Hulpverlening aan mensen met financiële problemen en schulden	
Beleidsrealisatie in programma	6	
Financieel belang Hengelo	€ 458.858	
Eigen vermogen	€ 971.000	€ 971.000
Vreemd vermogen	€ 15.001.000	€ 15.001.000
Vermogensmutatie 2022	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 0	
Gerapporteerde omvang risico's	€ 875.000	
Solvabiliteitspercentage	6,1%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	8,0%	

Regionaal Bedrijventerrein Twente (RBT/BXL)

In de meeste communicaties wordt de handelsnaam Bedrijventerrein XL gebruikt. We hebben het dan over dezelfde rechtspersoon.

Het bedrijventerrein ontwikkelt zich zo goed, dat de verliesgevendheid is omgeslagen in een winstverwachting. In 2022 zijn er weer nieuwbouwpanden gebouwd en in gebruik genomen. De uitgifte van grond is verder versneld ten opzichte van de planning. Omdat dit ook tegen hogere prijzen plaatsvond is het resultaat 2022 wederom positief. De looptijd van het project was al verkort naar 2028 en is nu nog verder naar voren gehaald. Eind 2025 zijn naar verwachtingen alle gronden uitgegeven en de kosten gemaakt voor deze kavels.

Het nu verwachte resultaat op eindwaarde was al 4,9 miljoen positief. In 2022 is een deel daarvan, bijna € 1 miljoen, als jaarresultaat aan te merken.

Er is nog een Investeringsbudget beschikbaar voor duurzaamheidsinitiatieven. Voor het opstellen van een businessplan voor het ontwikkelen, realiseren en beheren van energie voorzieningsvraagstukken voor de bedrijven op het terrein is Firan B.V. ingeschakeld.

De risicoscore was al verbeterd en is in 2022 op hetzelfde niveau gebleven.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Regionale afstemming en ontwikkeling XL-businesspark A1	
Beleidsrealisatie in programma	3,8	
Financieel belang Hengelo	€ 1.774.746	
Eigen vermogen	€ 9.126.000	€ 9.126.000
Vreemd vermogen	€ 115.210.000	€ 115.210.000
Vermogensmutatie 2022	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 0	
Gerapporteerde omvang risico's	€ 0	
Solvabiliteitspercentage	7,3%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	23,0%	

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente

Het GBTwente voert de wettelijke taken lokale heffingen voor ons uit. De hoofdtaken zijn het waarderen van vastgoed conform de Wet WOZ en heffen, bezwaarafhandeling en invorderen van belastingen.

In 2022 heeft GBTwente het concept strategisch meerjarenplan 2023-2026 "Met mekaar en voor mekaar" opgesteld. GBTwente is zich bewust van een tanend vertrouwen in de overheid en polarisatie en verharding van de samenleving. En van grote lastenstijgingen en oneigenlijke verdienmodellen van No Cure No Pay organisaties. Ook de behoefte aan schaarser wordend personeel is groot. En goed en betrokken personeel ziet GBTwente als voorwaarde om succesvol te zijn en inwoners optimaal te helpen.

Corona is op zijn retour, maar de gevolgen ervan ijlen nog na in de waardering van vastgoed en in de capaciteit van inwoners om de aanslagen te kunnen betalen. De toeslagenaffaire houdt de organisatie nog lang bezig.

GBTwente zet in op het directe contact met de inwoner door laagdrempeliger te worden, b.v. als het gaat om bezwaar maken en om het aanvragen van kwijtschelding. Door technische vereenvoudiging (QR-code bij aanslagen) en door een open houding heeft men de interactie met de inwoner opgezocht. Bezwaar maken is vereenvoudigd. Een intensief reclame-offensief van WOZ-bezwaarbureau's via landelijke TV veroorzaakten toch nog weer teveel bezwaren tegen de WOZ-waarde.

In 2022 zijn afspraken gemaakt tussen gemeenten en GBTwente over de gezamenlijke taakuitvoering bij het updaten van BAG- en WOZ-bestanden. De directeur is vertrokken in 2022. Inmiddels zijn directie en MT weer op de noodzakelijke sterkte.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Uitvoering gemeentelijke heffing en invordering lokale belastingen	
Beleidsrealisatie in programma	9,7	
Financieel belang Hengelo	€ 1.119.423	
Eigen vermogen	€ 550.000	€ 550.000
Vreemd vermogen	€ 10.342.000	€ 10.342.000
Vermogensmutatie 2022	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 0	
Gerapporteerde omvang risico's	€ 715.000	
Solvabiliteitspercentage	5,0%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	16,5%	

Crematoria Twente

De discussie over het blijven deelnemen aan Crematoria Twente is uitgemond in een bevestiging door gemeenten. Daarna is in 2022 het dividendbeleid aangepast. Er zijn geen opvallende zaken te melden. Het aantal crematies is met 4.265 hoger dan het begrote aantal van 3.870. De oversterfte in Nederland als gevolg van Corona zou ergens omkeren in ondersterfte. Dit is in 2022 nog niet het geval geweest. Meer crematies leidt tot een hogere omzet en een fors hoger financieel resultaat dan begroot. Hier speelt ook het weer onbeperkt kunnen gebruiken van de gastenkamers een rol. De horecaomzet is hierdoor ook weer aangetrokken.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Lijkbezorging met inachtneming van wettelijke voorschriften	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 50.000	
Eigen vermogen	€ 1.550.000	€ 1.550.000
Vreemd vermogen	€ 31.000	€ 31.000
Vermogensmutatie 2022	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 0	
Gerapporteerde omvang risico's	€ 0	
Solvabiliteitspercentage	98,0%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	14,9%	

Omgevingsdienst Twente (ODT)

ODT is de verplichte samenwerking op het gebied van milieuvergunningen, -toezicht en -handhaving. Door Corona en de invloed van de stikstofproblematiek heeft ODT werkvoorraden zien toenemen. Deze moeten nu weer weggewerkt worden. Op het gebied van melding activiteitenbesluit, omgevingsvergunning en handhaving is de werkvoorraad afgenomen. Bij de maatwerkvoorschriften, intrekkingen (bij stoppen activiteit) en astbestmeldingen nam de werkvoorraad toe. Toezicht loopt weer in de pas.

De adviesrol wordt steeds meer gevraagd, waardoor wachttijden ontstaan. Er was een toename in bezwaar- en beroepszaken. De agrarische vergunningverlening wordt ondanks de maatregelen nog sterk beïnvloed door de stikstofproblematiek, evenals de bijbehorende stikstofadviezen.

In het voorjaar 2022 heeft het Algemeen Bestuur (AB) ingestemd met een set 'Out-of-the-box maatregelen'. Deze set tijdelijke werkafspraken voorziet in beheersbaarheid van de werkvoorraad en werkdruk. Hierbij is afgeweken van de landelijke handhavingsstrategie en is lichter getoetst. De evaluatie laat geen problemen zien. Het AB heeft op 1 december 2022 de bestuurlijke uitgangspunten van outputfinanciering vastgesteld. Deze gaan toegepast worden bij de programmabegroting 2024.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	J	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Gezonde en veilige leefomgeving d.m.v. handhaving wetgeving milieu	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 439.370	
Eigen vermogen	€ 2.348.000	€ 1.671.000
Vreemd vermogen	€ 1.913.000	€ 1.616.000
Vermogensmutatie 2022	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 0	
Gerapporteerde omvang risico's	€ 1.721.000	
Solvabiliteitspercentage	50,8%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	7,0%	

2. Ontwikkelingen vennootschappen en corporaties

Twente Milieu N.V.

Twente Milieu is onze afvalinzameldienst en bedient sinds de toetreding van Haaksbergen en Wierden inmiddels 9 van de 14 Twentse gemeenten. Twente Milieu werkt volgens het kostprijs-plus systeem toe. Ze rekent in de doorbelasting aan gemeenten met de kostprijs +2%.

In 2022 heeft Twente Milieu missie, visie en kernwaarden herijkt en een gemeenschappelijke maatschappelijke opdracht geformuleerd. De 3 speerpunten die aan de basis staan van de maatschappelijke opdracht zijn inclusiviteit,

biodiversiteit en circulariteit. Dit krijgt in 2023 een vervolg in het vaststellen van een nieuwe meerjarenstrategie. In 2022 is ook het dividendbeleid opnieuw besproken. Aandeelhouders hebben in november een hard standpunt ingenomen over het dividendbeleid. Twente Milieu wilde een deel van het vermogen inzetten voor duurzaamheidsinvesteringen. Aandeelhouders hebben in november bepaald dat Twente Milieu terug moet naar de grens van 32,5% solvabiliteit. Niet door dividend uitkeren, maar door de kostprijzen voor gemeenten neerwaarts bij te stellen. De wens om duurzamer te werken blijft, zowel voor de huisvesting als voor het wagenpark. Concreet zal Twente Milieu verlies moeten draaien om het eigen vermogen terug te brengen. Twente Milieu is in 2022 met een aantal stakeholders bezig om een sluitende businesscase voor circulaire ambachtscentra in de regio te realiseren. Een van de beoogde locaties is aan de voorkant van het milieupark aan de Wegtersweg.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	N.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Gezamenlijke efficiënte duurzame afvalinzameling (en onderhoud openbare ruimte)	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 3.087.785	
Eigen vermogen	€ 12.576.000	€ 12.576.000
Vreemd vermogen	€ 18.083.000	€ 18.083.000
Vermogensmutatie 2022	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	volgt	
Gerapporteerde omvang risico's	volgt	
Solvabiliteitspercentage	41,0%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	18,1%	

Twence Holding B.V.

Twence is de afvalverwerker en duurzaamheidsbevorderaar van de Twentse gemeenten. De focus ligt niet meer op het basisproces van verbranding, maar op de productie van grondstoffen en energie uit dit proces.

Afvalverbranding staat ter discussie vanwege de forse uitstoot aan CO2 en andere broeikasgassen zoals stikstof. Afvalverbrandingsinstallaties zullen er echter nog jaren moeten zijn, omdat we ondanks afvalscheiding nog veel restafval produceren. Twence heeft van de nood een deugd gemaakt door de vrijkomende warmte voor hergebruik beschikbaar te stellen. De bebouwde omgeving van Enschede en Hengelo profiteren hiervan.

Twence heeft in alle opzichten een goed jaar gehad. In 2022 zijn b.v. de warmtelevering aan Grolsch gerealiseerd en is de mestverwaardingsinstallatie in Zenderen in gebruik genomen. Twence levert Grolsch warmte en helpt het bedrijf klimaatneutraal te worden. De mestverwaarding breekt mest van boeren uit de regio volledig af tot bruikbare producten en water. Twence is in 2022 begonnen met de bouw van een CO2-afvanginstallatie, die CO2-emissie vermindert en vloeibaar CO2 oplevert voor o.a. glastuinbouw. Een zeer goed bijdrage aan het milieu.

Samen met gemeenten (in de RES-T) en partners (Cogas en Ennatuurlijk) is in 2022 gewerkt aan een ontwerp voor een regionaal Twents warmtenet (RWT). Daarmee kunnen in potentie 100.000 woningen van het gas af. Hierbij is men zich bewust van de eindigheid van afvalverbranding als warmtebron en bouwt men zo, dat andere bronnen in de toekomst kunnen worden toevoegd.

In 2022 heeft de afgevaardigde van de Commissaris van de Koning van Overijssel bemiddeld bij de impasse die is ontstaan tussen gemeenten die aandelen willen verkopen (AOT: Almelo, Oldenzaal en Twenterand) en blijvende gemeenten, tevens potentiële kopers. De AOT-gemeenten kijken vanuit andere belangen naar te nemen besluiten. Dit heeft de relaties binnen Twence onder druk gezet. Zelden is consensus over voorstellen. Er is een Commissie aan- en verkopen ingesteld met de bestuurder van Twence en 2 burgemeesters, geleid door een lid van de Raad van Commissarissen. In 2022 heeft de commissie Deloitte opgedragen een waardebeoordeling aandelen Twence op te stellen. Deze moet nog worden vastgesteld. De wens van alle partijen is om tot aandelentransacties te komen.

Door de hoge energieprijzen heeft Twence in 2022 een veel hoger rendement behaald op de warmtelevering dan was begroot. Dit voordeel heeft geen relatie met de prijs die afnemers van warmte gebruiken; die prijs is wettelijk aan de

gasprijs gekoppeld en daarmee niet afhankelijk van de inkoop van warmte door o.a. Warmtebedrijf Hengelo. De hoge winst resulteert in een hoog dividend voor de aandeelhouders.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	B.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Regionale afvalverwerker, energieleverancier en duurzaamheidsbevorderaar	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 1.740.681	
Eigen vermogen	€ 149.605.000	€ 175.964.000
Vreemd vermogen	€ 168.137.000	€ 163.228.000
Vermogensmutatie 2022	€ 26.359.000	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 32.490.000	
Gerapporteerde omvang risico's	niet in cijfers	
Solvabiliteitspercentage	51,9%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	12,4%	

Warmtebedrijf Hengelo B.V.

Warmtebedrijf Hengelo B.V. (WbH) is de warmteleverancier van de eindgebruikers die zijn aangesloten op het warmtenet in Hengelo. Ennatuurlijk is met 95% van de aandelen groot aandeelhouder. Naast het aandeelhouderschap in de B.V. heeft de gemeente Hengelo nog een belang vanwege een achtergestelde lening van € 1 miljoen die is verstrekt. De voorwaarden voor aflossing van deze lening vereisen een ruime winstgevendheid van het bedrijf. Tot nu toe was het twijfelachtig of die situatie bereikt zou worden en vanwege het onzekere karakter van deze lening is er een voorziening gevormd.

Door de verwachte groei van nieuwbouw in de concessiegebieden, de technische verbeteringen in het warmtesysteem die zijn doorgevoerd en het afgeven van een gelijkwaardigheidsverklaring door het college met een hogere EOR (equivalent opwekkendement), laat WbH voor 2023 – 2027 een voorzichtig positief beeld zien. Met de verwachte woningbouwontwikkeling in Hart van Zuid en de spoorzone zal ook in de komende jaren het aantal aansluitingen blijven groeien en de verwachting is dat deze groei zich de komende jaren zal doorzetten. Dat vraagt wel om investeringen voor het uitbreiden van de warmte-infrastructuur voor de realisatie van nieuwe aansluitingen. Voorlopig worden de liquide middelen verstrekt door Ennatuurlijk.

Ondanks de geringe invloed (5%) heeft Hengelo een beleidsmatig belang waarvoor een samenwerking is aangegaan van 15 jaar. Het warmtenet biedt kansen om bestaande bouw aardgasvrij te maken en daarom volgen we WbH op de voet. De eerder uitgegeven lening van Hengelo verhoogt het financieel belang. De risicoscore blijft hoog. De verklaringen daarvoor zijn al gegeven.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	B.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Leverancier warmte warmtenetwerk Hengelo	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 1.147.264	
Eigen vermogen	€ 4.296.000	€ 4.137.000
Vreemd vermogen	€ 7.676.000	€ 9.681.000
Vermogensmutatie 2022	-€ 160.000	
Gerapporteerd resultaat 2022	-€ 160.000	
Gerapporteerde omvang risico's	niet bekend	
Solvabiliteitspercentage	29,9%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	5,0%	

Warmtenetwerk Hengelo B.V.

Warmtenetwerk Hengelo BV (WnH) voert alle transportactiviteiten middels het hoofdtransportnet uit. Firan is met 95% van de aandelen grootaandeelhouder en is de netwerkbeheerder op lokaal niveau. De gemeente Hengelo heeft met 5% van de aandelen een minderheidsbelang in de B.V. De gemeente heeft naast het aandeelhouderschap een belang, doordat ze een achtergestelde lening van € 1 miljoen heeft verstrekt.

In 2022 bleek, evenals in 2021, dat de activa op de balans met de verwachte omzetprognoses niet terugverdiend gaan worden. Dit heeft geleid tot een tweede afwaardering van de activa, die rechtstreeks leidt tot een verliespost in 2022. Dit heeft een verder vergroot negatief eigen vermogen als gevolg. De financiële positie is verontrustend, wat uitgedrukt wordt in een hoge score bij de risicoïnvenerisatie.

De omzettoename bij Warmtebedrijf leidt alleen tot omzettoename bij WnH als deze door extra aansluitingen is veroorzaakt. Van de hogere energieprijzen profiteert WbH wel, maar WnH niet. Een forse verdere groei van het aantal aansluitingen is nodig om winstgevend te kunnen exploiteren. Die groeipotentie is er wel, maar realisatie ervan is nog geen feit en duurt te lang.

Onder de huidige omstandigheden is een terugbetaling van de geldlening onwaarschijnlijk. Voor het verlies van de restschuld is een voorziening opgenomen.

Verder zal onderzocht moeten worden wat de consequenties zijn voor WnH bij eventuele realisatie van een regionaal warmtenet. Ondanks de geringe invloed (5%) heeft Hengelo een beleidsmatig belang om de beschikbare warmtebronnen (Twence en in directe zin Nobian) maximaal te benutten. Hiervoor is een samenwerking van 15 jaar aangegaan.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	B.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Beheerder primaire netwerk warmtenet Hengelo	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 998.245	
Eigen vermogen	-€ 315.000	-€ 1.645.000
Vreemd vermogen	€ 9.244.000	€ 10.419.000
Vermogensmutatie 2022	-€ 1.330.000	
Gerapporteerd resultaat 2022	-€ 1.330.000	
Gerapporteerde omvang risico's	niet bekend	
Solvabiliteitspercentage	-18,7%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	5,0%	

Enexis N.V.

Enexis is onze regionale distributeur van energie. Ze is een grote speler in de energietransitie. Enexis moet zich tot het uiterste inspannen om het netwerk zo snel uit te breiden, dat overal de door nieuwe lokale energieopwekkers geproduceerde stroom naar de eindgebruikers kan worden getransporteerd. Bijna de helft van de totale RES-opgave valt binnen het verzorgingsgebied van Enexis, dat hiermee een gigantische investeringsopgave heeft. Het vinden van personeel is een bottleneck, die de opgaven nog uitdagender maakt.

Enexis heeft toename van eigen vermogen nodig om solvabel te blijven. Een miljoen euro per dag investeren kan niet zomaar betaald worden. Alleen lenen kan niet, dan zou de solvabiliteit zo ver dalen, dat kredietinformatiebureau's minder vertrouwen hebben in het bedrijf en hun rating neerwaarts gaan bijstellen. Er moet ook eigen vermogen verkregen worden. Wij dragen daar, evenals meer gemeenten, in eerste instantie niet aan bij. Om financiering te borgen heeft Essent het Rijk gevraagd om mee te denken en te overwegen om eigen vermogen te verschaffen. Het afsprakenkader waaronder het Rijk wil deelnemen is opgesteld. Een directe deelname van het Rijk verwacht Enexis niet voor 2030. Deelname van het Rijk kan uitgesteld worden als Enexis de opbrengst van de verkoop van dochter Fudura BV (€ 1,1 miljard) aan het eigen vermogen mag toevoegen. Hierover wordt in de AvA van april 2023 besloten.

Met ons bescheiden aandeel in Enexis kunnen we zeer beperkt invloed hebben op de koers van het bedrijf. Als gevolg van de extra investeringen in de energietransitie, de doorberekening van de hogere Tennet-tarieven en de wettelijke belemmering om de extra investeringen direct in de tarieven te verwerken, zal de winst de komende jaren onder druk komen te staan.

Ons financiële risico is slechts het moeten afwaarderen van de boekwaarde van de aandelen. Dit risico is verwaarloosbaar.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	B.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Ontwikkeling en beheer regionale distributienetwerk energie	
Beleidsrealisatie in programma	7,9	
Financieel belang Hengelo	€ 411.109	
Eigen vermogen	€ 4.241.000.000	€ 4.491.000.000
Vreemd vermogen	€ 5.154.000.000	€ 4.622.000.000
Vermogensmutatie 2022	€ 250.000.000	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 152.000.000	
Gerapporteerde omvang risico's	niet bekend	
Solvabiliteitspercentage	49,3%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	0,1%	

BNG Bank N.V.

De BNG Bank is de bankier van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. De bank ziet zichzelf als publieke bank met dezelfde maatschappelijke doelen als haar klanten. Met de strategie "Ons kompas naar impact" ligt de focus op maatschappelijke impact, meer dan op winst. Kernwaarden: duurzaam, betrouwbaar en professioneel. BNG Bank is één van de weinige banken met een triple A-rating, wat staat voor financieel zeer solide. Het halfjaarbericht 2022 laat zien dat financiële resultaten, ondanks de maatschappelijke onrust, niet onder druk staan. BNG Bank staat onder intensief toezicht van De Nederlandse Bank en De Europese Centrale bank. Wij kunnen volstaan met het volgen van de bank.

Voor banken is de solvabiliteit per definitie zeer laag. Daarom wordt bij banken naar de Tier 1 ratio gekeken. Deze geeft de verhouding van de vrije reserves ten opzichte van de (risico gewogen) verstrekte leningen aan. Voor BNG Bank is de Tier 1 medio 2021 36%, ruim boven het door de ECB vereiste niveau.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	N.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Financiering publieke sector: laag houden financieringskosten maatschappelijke voorzieningen	
Beleidsrealisatie in programma	9	
Financieel belang Hengelo	€ 829.015	
Eigen vermogen	€ 5.062.000.000	€ 4.615.000.000
Vreemd vermogen	€ 143.995.000.000	€ 107.459.000.000
Vermogensmutatie 2022	-€ 447.000.000	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 300.000.000	
Gerapporteerde omvang risico's	niet bekend	
Solvabiliteitspercentage	4,1%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	0,3%	

3. Ontwikkelingen stichtingen en verenigingen

In deze groep heeft gemeente Hengelo geen verbonden partijen. De hierna genoemde stichtingen of verenigingen onder 5 voldoen niet aan de definitie "Verbonden partij", maar vinden we wel vermeldenswaardig.

4. Ontwikkelingen overige verbonden partijen

Euregio

De euregio behartigt de belangen van de grensgemeenten in Nederland en Duitsland. Ze is erop gericht om drempels die door landelijke regels worden gevormd te bestrijden. En daarmee het vrije verkeer van mensen en goederen in de regio te bevorderen.

Het vreemd vermogen van de Euregio bestaat voor € 12 miljoen uit de verplichting om bij de Euregio gestalde middelen van het Interreg-V-programma terug te betalen. Zonder deze middelen is er een normale verhouding eigen/vreemd vermogen.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	Nederlands-Duits openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Bestrijden van obstakels voor NL en DU inwoners en ondernemers opdat over een weer kansen kunnen worden benut.	
Beleidsrealisatie in programma	9	
Financieel belang Hengelo	€ 12.000	
Eigen vermogen	€ 2.523.000	€ 2.649.000
Vreemd vermogen	€ 12.189.000	€ 30.291.000
Vermogensmutatie 2022	€ 126.000	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 126.000	
Gerapporteerde omvang risico's	niet bekend	
Solvabiliteitspercentage	8,0%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	2,4%	

5. Instellingen met bestuurlijk belang overwegend met publieke middelen gefinancierd

Vereniging Nederlandse gemeenten (VNG)

De VNG is onze belangenbehartiger in alle gemeente overstijgende belangengroeperingen. Zij is de gesprekspartner van het rijk, de provincies, werknemersorganisaties etc. in veel zaken die gemeenten aangaan. De website van de VNG

is een kennis- en informatiebron voor gemeenten. Ze zit vooraan bij ontwikkelingen en vertaalt deze naar behapbare informatie voor gemeenten. Daarnaast doet ze onderzoeken en draait ze projecten die voor gemeenten waardevol zijn. Deze projecten worden jaarlijks in de ledenvergadering bepaald.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	Vereniging	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Krachtiger lokale overheid door samenwerking en belangenbehartiging	
Beleidsrealisatie in programma	9	
Financieel belang Hengelo	€ 177.500	
Eigen vermogen	€ 63.912.000	€ 63.912.000
Vreemd vermogen	€ 115.952.000	€ 115.952.000
Vermogensmutatie 2022	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	volgt	
Gerapporteerde omvang risico's	niet bekend	
Solvabiliteitspercentage	35,5%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	0,5%	

Stichting Twente Board

De sociaal-economische taken van de voormalige Regio Twente zijn per 1-7-2021 bij Stichting Twente Board belegd. De board wordt ondersteund door Twente Board Development BV. Twente Board is de samenwerking van ondernemers, onderwijs en overheid (3 O's). Vergaderingen van de Twente Board worden vanuit de Overheid voorbereid in de Bestuurlijk Overleg Sociaal Economische Structuurversterking (BOSS).

In 2022 is de nieuwe Agenda voor Twente (2023-2027) gepresenteerd, welke in samenwerking met de drie O's is vormgegeven. De Agenda voor Twente is gericht op het 'later'. Het middel om te komen tot het samenwerken in een groene technologische topregio. Tevens is er in 2022 een aanvraag voor de vierde tranche Regio Deal gedaan. In deze aanvraag wordt vooral gekeken naar het 'nu'. Met de brede welvaart in het achterhoofd, zien we een aantal zaken waarin Twente moet verbeteren als het wil doorgroeien naar de ambities gesteld in de Agenda voor Twente. De aanvraag is gehonoreerd met een bedrag van € 25 miljoen euro.

In 2022 heeft Twente Board de eerste jaarstukken gepresenteerd.

Aanvullende gegevens

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2022	Bedrag 31-12-2022
Juridische vorm	Stichting	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Versterking van de economie in Twente en ontwikkeling tot groene topregio.	
Beleidsrealisatie in programma	3	
Financieel belang Hengelo	€ 377.000	
Eigen vermogen	€ 1.000	€ 1.000
Vreemd vermogen	€ 8.999.000	€ 8.999.000
Vermogensmutatie 2022	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 0	
Gerapporteerde omvang risico's	niet bekend	
Solvabiliteitspercentage	0,0%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	0,0%	

Naast deze verbonden partijen zijn er veel samenwerkingsverbanden, waar we aan deelnemen en waar we bestuurlijk onze invloed willen uitoefenen. Als voorbeelden kunnen we de diverse coalities noemen met Twentse gemeenten, zoals Mobiliteit en Milieu Duurzaamheid en Afval, de Regionale Energiestrategie of de G40.

In bijlage 9.3 is een overzicht opgenomen van de vertegenwoordiging namens onze gemeente bij de verbonden partijen en andere samenwerkingsrelaties.

In de paragraaf 6.5 Financiering is een overzicht van de deelnemingen opgenomen met inzicht in een mogelijke, hypothetische marktwaarde van de grootste deelnemingen.

6.7 Bedrijfsvoering

6.7.1 Organisatie

De ambtelijke organisatie van de gemeente Hengelo is continu in beweging.

Maatschappelijke ontwikkelingen

Maatschappelijke ontwikkelingen en ingrijpende veranderingen in wet- en regelgeving zijn van grote invloed op ons werk; op wat we doen, hoe we dit doen en met wie we dit doen. Complexe vraagstukken en samenwerkingsvormen (zowel lokaal als regionaal) vergen andere sturing en flexibele inzet van mensen en middelen.

Ambities

Onze eigen ambities en het streven naar optimale dienstverlening aan de stad vraagt om een duidelijke focus op onze doelen en op een excellente taakuitvoering. Het college zet vol in op samenwerking, vernieuwing en transparantie.

Doorontwikkeling organisatie: Hengelo's werken

De ambitie van Hengelo's werken is te komen tot een wendbare en zelfbewuste organisatie die antwoord kan geven op grote, complexe vraagstukken. Een organisatie waarin medewerkers in hun kracht staan, die weten wat hun bijdrage is aan deze opgaven en hierin persoonlijk leiderschap tonen en samenwerken om tot een zo goed mogelijke dienstverlening te komen voor Hengelose inwoners en ondernemers.

Daarvoor is in de afgelopen jaren een transitie in gang gezet naar een andere sturingsfilosofie, die deze ambitie ondersteunt.

Afgelopen jaar zijn er verdere stappen gezet met Hengelo's Werken. Na de focus die er in 2021 lag op leiderschapsontwikkeling en opgavegericht werken ligt voor komende jaren met name de focus op het meenemen van de medewerkers in de ontwikkelingen en de veranderende wereld.

Leiderschapsontwikkeling

Leidinggevendens spelen een belangrijke (zo niet cruciale) rol in het meenemen en ontwikkelen van de medewerkers bij deze veranderingen en ontwikkelingen. Om dit te ondersteunen is er in 2022 een MD-programma samengesteld en aangeboden aan leidinggevendens dat hen helpt die cruciale rol te vervullen. Dit MD programma krijgt in 2023 een vervolg.

Opgavegericht werken

Het afgelopen jaar zijn er aardig wat stappen gezet om onze organisatie wendbaarder te maken. Er is een start gemaakt met opgavegericht werken door een programmatische manier van werken op grote strategische opgaven in te bedden in de organisatie. Concernsturing wordt bevorderd door het opheffen van sectoren en het klassieke hiërarchische sector-organogram is vervangen door een plattere en wendbare honingraatstructuur. Er is gewerkt aan het zicht krijgen op het speelveld en een vertaling te maken naar wat er nodig is om naar een wendbaardere organisatie te gaan. Daarbij is gekeken naar drie onderwerpen: in het dagelijkse werk moeten bewuste keuzes worden gemaakt in opgaven die bijdragen aan de koers van de stad en onze eigen ambities: sturing op opgaven. Er is geïnvesteerd in het professionaliseren van opdrachtgever- en opdrachtnemerschap met duidelijkheid over rollen en de verantwoordelijkheden die hierbij horen: werken in opdrachten. En er is aandacht voor het passend organiseren van deze opgaven (programmatisch, procesmatig, projectmatig, via improvisatie of in de lijn).

Leidende motieven

Er is afgelopen jaar verder geïnvesteerd in de implementatie van de leidende motieven; betrouwbaar, respectvol, duidelijk en persoonlijk. Dit door verschillende sessies in alle teams hoe deze leidende motieven te laden en toe te passen in het dagelijks werk. De leidende motieven zijn herkenbaar en meer zichtbaar in onze manier van werken en hoe we met elkaar samenwerken.

Als gevolg van de inzet op de drie lijnen van het programma Hengelo's werken kan beter, sneller en integraler antwoord worden gegeven op vragen uit de samenleving. Hierbij wordt vanuit een heldere koers beter samenhangend gestuurd op strategische vraagstukken die noodzakelijk zijn voor een toekomstbestendige stad. Inwoners, ondernemers, verenigingen en andere partners van de stad ervaren een zichtbaar betere en prettige dienstverlening en samenwerking waarbij doelmatigheid voorop staat.

Het domein bedrijfsvoering is de afgelopen jaren op verschillende manieren bezig geweest met haar eigen doorontwikkeling. Afgelopen jaar heeft de ontwikkeling naar de rol van businesspartner veel aandacht gekregen door een ontwikkeltraject voor de bedrijfsvoeringsadviseurs. Dit heeft geleid tot verdere bewustwording en de gesprekken over dienstverlening met de afdelingen uit het primaire proces.

Bereiken?	Gedaan?
Een wendbare organisatie met een grote mate van samenwerking, transparantie, creativiteit en innovatie	Het aanpassen van onze organisatie aan alle veranderende eisen en omstandigheden is een continu proces. We hebben onder meer ingezet op: <i>Dienstverlening:</i> doorontwikkelen van ons dienstverlening vanuit de logica van de Hengeloër. Hiervoor zijn vier leidende motieven vastgesteld: betrouwbaar, persoonlijk, duidelijk en respectvol. In 2022 is verder geïnvesteerd in het implementeren van deze leidende motieven. <i>Sociaal:</i> vanuit de transities in het sociaal domein is de fase van transformatie ontstaan. Dit betekent écht anders samenwerken met partners en burgers, meer vernieuwen en keuzes maken met lef. Er is hiervoor een transformatieplan vastgesteld en een begin gemaakt met het uitvoeringsplan. De komende jaren zal hier verder op ingezet worden. <i>Fysiek:</i> de veranderende omgeving vraagt om een open houding, gericht op samenwerking intern en extern. Denken in mogelijkheden, handelen met lef vanuit vertrouwen en rugdekking. De Omgevingswet zal vanuit deze grondwaarden worden ingevoerd. In 2022 zijn hiervoor verdere voorbereidingen getroffen om als organisatie klaar te zijn als deze wet intreedt. <i>Cultuur:</i> inzetten op de verdere ontwikkeling van eigenaarschap en samenwerken vanuit het programma HW. Waarbij in 2022 de focus met name lag op leiderschapsontwikkeling, zal in 2023 meer de focus komen te liggen op het meenemen en ontwikkelen van onze medewerkers in deze veranderingen. Dit zal ook vanuit het speerpunt Leren & Ontwikkelen worden opgepakt.

6.7.2 Personeel

In de vorige paragraaf werd aangegeven dat door veranderingen in de samenleving en de snelheid waarmee dit plaatsvindt, onze rol als gemeentelijke organisatie verandert. De gemeente Hengelo dient zich te ontwikkelen tot een wendbare organisatie, zodat we snel en adequaat op ontwikkelingen uit de omgeving kunnen reageren. Deze veranderingen en de wijze waarop het personeelsbeleid wordt vormgegeven en uitgevoerd, moeten goed op elkaar aansluiten. Een modern personeelsbeleid dat aansluit bij de wensen van werknemers en de organisatiedoelstellingen is een voorwaarde voor goed en aantrekkelijk werkgeverschap en een goed presterende organisatie.

Vanuit deze onderkenning zijn in 2022 de nodige stappen gezet.

Arbeidsmarktbeleid

Zo is er, mede gelet op de geconstateerde krapte op de arbeidsmarkt, een plan van aanpak opgesteld met als doel dat de gemeente Hengelo zich vanaf 2023 zodanig onderscheidend positioneert op de arbeidsmarkt dat vacatures snel en met kwaliteit worden ingevuld. Met de implementatie van de maatregelen is reeds gestart en dit zal een vervolg krijgen in 2023.

Evaluatie werkplekconcept/hybride werken

Ook is in 2022 ons werkplekconcept in combinatie met het hybride werken geëvalueerd. We onderzochten of de faciliteiten en het gebruik daarvan in kwantitatieve en kwalitatieve zin in voldoende mate aansluiten bij de behoefte van de medewerkers en of zij bijdragen aan de doelen van het werkconcept. Meer specifiek een manier van (thuis)werken die bijdraagt aan samenwerking, waarbij we de voordelen van thuiswerken zo goed mogelijk

benutten en het gebouw ruimte biedt voor ontmoeting en verbinding. De aanbevelingen uit dit onderzoek worden in 2023 geïmplementeerd.

Strategische Personeelsplanning (SPP)

Tot slot is er in 2022 gestart met het traject Strategische personeelsplanning (SPP) via een pilot binnen het domein Fysiek. In 2023 zal dit concernbreed verder worden uitgerold.

Bereiken?	Gedaan?
Modern en aantrekkelijk werkgeverschap	In 2022 is hieraan op verschillende manieren bijgedragen. Binnen het project arbeidsmarktbeleid wordt o.a. aandacht besteed aan ▪ Het opbouwen en profileren van ons werkgeversmerk en arbeidsmarktcommunicatie. ▪ Het optimaliseren van ons arbeidsvoorwaardenbeleid. ▪ Het nemen van integrale maatregelen ten behoeve van werving en behoud van medewerkers. In 2022 is de functie van recruiter ingevuld met de eerste succesvolle wervingsacties tot gevolg. Daarnaast is het afgelopen jaar een start gemaakt met leren en ontwikkelen als een belangrijk speerpunt binnen Hengelo's werken. Het digitale leerplatform Skillstown is afgelopen jaar beschikbaar geweest voor diverse digitale trainingen en essentials voor de medewerkers van de gemeente Hengelo. Ook is er afgelopen jaar gebruik gemaakt van de Twentse School. Deze leerplatformen dragen bij aan de ontwikkeling en duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers door middel van het aanbieden van een ruim assortiment aan opleidingen, trainingen en workshops. Tot slot zijn in 2022 ook de nodige initiatieven ontwikkeld op het terrein van vitaliteit als onderdeel van duurzame inzetbaarheid.
Sociale werkgever die haar maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt	In het sociaal akkoord hebben het kabinet en sociale partners in 2013 afgesproken dat ze banen creëren bij reguliere werkgevers voor mensen met een arbeidsbeperking. Binnen onze organisatie zijn 6 plekken gecreeerd voor mensen met een garantiebaan. Afgelopen jaren zijn er op deze plekken meerdere personen werkzaam (geweest). Daarnaast verrichten bij Gildebor, Visschedijk (catering) en het Twentebad ongeveer 100 mensen met een arbeidsbeperking werkzaamheden voor de gemeente Hengelo. Voor 2023 is er binnen de HR agenda capaciteit vrijgemaakt om nog beter invulling te geven aan onze verantwoordelijkheid in deze, e.e.a. in relatie tot de thema's diversiteit en inclusie.
Optimaal benutten van talenten en het stimuleren van persoonlijk leiderschap	In 2022 is verder geïnvesteerd in Hengelo's Werken. In de teams wordt ingezet op het vergroten van eigenaarschap en (integrale) samenwerking, waarbij onze medewerkers en leidinggevendenden weten welke opdracht ze hebben en waar ze voor staan en hierin eigenaarschap tonen. Hierdoor zijn we wendbaar en kunnen goed en snel inspelen op externe of interne ontwikkelingen. Daarnaast is in 2022 ingezet op de pilot SPP binnen het fysiek domein. Doel hiervan is dat we kunnen sturen op de ontwikkeling van ons personeel in kwalitatieve en kwantitatieve zin, zodat we kunnen inspelen op de veranderende omgeving en ontwikkelingen en zo toegevoegde waarde blijven leveren voor inwoners en ondernemers.
Leiderschapsontwikkeling	Tot slot is ook binnen de gevoerde HR gesprekken aandacht geweest voor doorontwikkeling van medewerkers vanuit talent en (benodigde) competenties. Leidinggevendenden spelen een belangrijke (zo niet cruciale) rol in het meenemen en ontwikkelen van de medewerkers bij de gevraagde veranderingen en ontwikkelingen. Om dit te ondersteunen is er in 2022 een MD-programma samengesteld en aangeboden aan leidinggevendenden dat hen helpt die cruciale rol te vervullen. Dit MD programma krijgt in 2023 een vervolg.
Integriteitsbewustzijn bevorderen	Integriteit heeft voortdurend onze aandacht in de organisatie, en wordt onder de aandacht gebracht bij alle medewerkers. In 2021 is beleid vastgesteld om ondermijning bij medewerkers te voorkomen. In 2022 is dit in de uitvoering verder geïmplementeerd. Alle nieuwe medewerkers hebben een VOG overhandigd voordat zij in dienst komen. Voor de vastgestelde hoog risico functies geldt dat nieuwe medewerkers gescreend zijn voordat zij indienst zijn getreden.
Goede arbeidsomstandigheden (veiligheid, gezondheid en welzijn)	Onderhouden van maatregelen gericht op fysiek en mentaal gezonde medewerkers waaronder extra aandacht voor agressie en geweld. Vanaf 2019 volgen medewerkers die regelmatig klantcontacten hebben, een agressietraining. In de coronajaren 2020 en 2021 heeft dit een vervolg gekregen door middel van een e-learning voor de hele organisatie. In 2022 is dit weer opgepakt door agressie-trainingen op kantoor. Daarnaast is in 2022 een start gemaakt met de implementatie van het vastgestelde arbobeleid en is de rol van de vertrouwenspersoon geëvalueerd. Dit heeft geleid tot 2 nieuwe vertrouwenspersonen en tevens zijn de aanbevelingen uit dit onderzoek opgepakt. Zo krijgen de vertrouwenspersonen bijvoorbeeld meer tijd voor preventie van ongewenst gedrag. De onderwerpen uit het arbobeleid zijn en blijven belangrijk en actueel en dit heeft geresulteerd in de vacaturestelling voor een arbocoördinator. In 2023 zal deze medewerker operationeel zijn en verdere acties uit het arbobeleid verder oppakken en implementeren.
Een verlaging van het ziekteverzuim naar maximaal 4,5%	In 2022 was het totale ziekteverzuim 6,65%. Vanaf 2020 werken we met een nieuwe arbodienst waarmee we hernieuwde afspraken hebben gemaakt over verzuimpreventie en verzuimbegeleiding. Het nieuwe verzuimbeleid, vanuit de visie 'eigen regie', is vastgesteld in 2021 en wordt middels een ontwikkelplan voor leidinggevendenden en medewerkers samen met de Bedrijfspoli in de organisatie geïmplementeerd. Hierin zijn in 2022 verdere acties en stappen in gezet. De verwachting dat het ziekteverzuim hierdoor verder zal dalen in 2022 is niet uitgekomen. Belangrijkste reden hiervoor is dat de ervaren werkdruk in de organisatie hoog is. Overigens is dit vergelijkbaar met andere gemeentelijke organisaties. Gedurende het jaar is er extra aandacht geweest voor organisatieonderdelen waar het ziekteverzuim hoger dan

gemiddeld was en is ingezet op het verminderen van dit verzuim. Ook in 2023 blijft het terugdringen van verzuim een belangrijk aandachtspunt.

6.7.3 Arbeidsvoorwaarden

Goed werkgeverschap wordt mede gevormd door het pakket aan arbeidsvoorwaarden dat aan medewerkers kan worden aangeboden. Het speelt onmiskenbaar een belangrijke rol bij het werven en behouden van medewerkers. Op dit front zijn in 2022 dan ook een aantal stappen gezet.

Cao gemeenten 2021-2022

Pas na de zomer van 2021 werden de onderhandelingen voor de cao 2021-2022 hervat, hetgeen leidde tot een principeakkoord op 3 november 2021. In februari 2022 werd dit akkoord definitief met terugwerkende kracht tot 01-01-2021. De diverse onderdelen van de nieuwe cao zijn kort daarna geïmplementeerd.

Generiek functiewaarderingssysteem HR21

In 2021 is het Hengelse functiehuis opnieuw gewaardeerd in een nieuw functiewaarderingssysteem: HR21. In 2022 heeft de afronding van dit traject plaatsgevonden.

Onderzoek naar primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden

Zoals in de vorige paragraaf aangegeven is in 2022 een start gemaakt met een onderzoek naar ons huidige arbeidsvoorwaardenpakket. Dit betreffen zowel onze primaire- als secundaire arbeidsvoorwaarden. De belangrijkste vraag die in dit kader voorligt is of wij met ons arbeidsvoorwaardenpakket onderscheidend genoeg zijn om nieuwe medewerkers aan ons te binden en huidige (talentvolle) medewerkers te behouden. De uitkomst zal in de eerste helft 2023 bekend zijn.

Bereiken?	Gedaan?
Implementatie cao gemeenten 2021-2022	In 2022 zijn conform Cao de salaris ontwikkelingen (salarisverhogingen, het minimum uurloon en de eenmalige uitkering) geïmplementeerd en uitgevoerd. Voor de thuiswerkvergoeding en de uitruil kosten woon-werkvervoer is een app geïntroduceerd waarin medewerkers per dag kunnen aangeven of zij hebben thuisgewerkt of naar kantoor zijn gereisd. De verlofspaarregeling is geïntroduceerd in Youforce. Medewerkers kunnen ervoor kiezen om bovenwettelijke verlofuren in de verlofspaarpot te stoppen. De afbouwregeling leeftijdsverlof is per 1 januari 2023 geëffectueerd. Alle medewerkers die minder dan 6 bovenwettelijke verlofdagen hadden hebben per 1 januari 2023 zes bovenwettelijke verlofdagen gekregen. Er zijn geen lokale vrije dagen aangewezen in Hengelo. Dat betekent dat een medewerker ervoor mag kiezen om op Goede Vrijdag, 5 mei of de dag na Hemelvaart vrij te hebben maar dit is niet verplicht. In 2022 heeft de uitvoering van de nieuwe ouderschapsverlofregeling tot veel uitvoeringsproblemen geleid. Dit had vooral te maken met de mogelijkheid van samenloop van wettelijk ouderschapsverlof met de betaald ouderschapsverlofregeling in de cao. Ondanks de uitvoeringsproblemen is uitvoering gegeven aan de regeling zodat alle medewerkers die er gebruik van wilden maken dit ook hebben kunnen doen. In 2022 zijn onze HR-processen en systemen zijn aangepast op de cao-afspraken. Medewerkers zijn meegenomen door communicatie op Intranet, persoonlijke mails en inloopsessies. De werkgroep 'Arbeidsvoorwaarden' monitort de (landelijke en lokale) ontwikkelingen en onderneemt waar nodig actie, zoals informeren van de medewerkers en formuleren van beleid.
Duurzaam woon-werkvervoer naar het stadhuis en besteding hybride werken	Ook in 2022 is thuiswerken een belangrijke factor gebleven, waardoor er minder woon-werkverkeer is geweest dan voor Corona. Er is ook in 2022 geen aanleiding geweest het woon-werkverkeer te evalueren. De VNG en de bonden onderzoeken de wenselijkheid van een woon-werk vergoeding in de cao. Daarnaast wordt lokaal bekeken of een woon-werkvergoeding een aanvullende arbeidsvoorwaarde zou kunnen zijn.
Generiek functiewaarderingssysteem HR21	
Rechtmatig inkopen HR-trajecten	In 2022 zijn alle trajecten bij de Geschillencommissie afgerond. Een aantal medewerkers heeft nog de mogelijkheid om, indien zij het niet eens zijn met het advies van de commissie en de beslissing die de algemeen directeur daarop heeft genomen, in beroep te gaan bij de kantonrechter. In 2022 is de keuze gemaakt om een aanbestedingstraject op te starten met als doel om voor personeelsbemiddelingstrajecten en voor werving & selectie gemeentebreed een aantal preferred

suppliers te selecteren. Voor nieuwe trajecten kan een van die suppliers worden gekozen zonder dat aanbesteding nodig is. Uitvoering vindt in 2023 plaats.

6.7.4 HR Processen

Hengelo's Werken en de HR-agenda.

Eén van de programmalijnen binnen Hengelo's Werken is het verbeteren van onze HR processen. Inmiddels hebben wij in 2020 en 2021 ervaring opgedaan met een gestructureerde HR-agenda. Hiermee wordt inhoudelijk richting en focus aangebracht alsmede duidelijkheid gegeven over wat de organisatie mag verwachten t.a.v. de doorontwikkeling van onze HR processen. Een doorontwikkeling die medewerkers en managers in staat stelt om vorm en inhoud te geven aan persoonlijk leiderschap en eigenaarschap, randvoorwaarden die noodzakelijk zijn om snel en adequaat in te kunnen spelen op vragen en ontwikkelingen in onze omgeving.

Nadat in 2020 en 2021 beleid is vastgesteld (en voor een belangrijk deel geïmplementeerd) rond o.a. Ziekteverzuim, werving en selectie, het HR gesprek en arbo, is in 2022 het dashboard Grip op Personeelslasten aan het management opgeleverd, hebben we focus aangebracht in ons opleidingsbeleid door een project te starten op Leren & Ontwikkelen en zijn we gestart met strategische personeelsplanning binnen het domein Fysiek. Deze thema's worden in 2023 voortgezet en verder uitgerold naar de organisatie.

Bovendien hebben we in 2022 onderzoek gedaan naar welke wensen en behoeften er onder managers bestaan t.a.v. de doorontwikkeling van eHRM. Dit onderzoek heeft een ontwikkelagenda opgeleverd voor 2023 en verder, waarmee eHRM zodanig aangepast en uitgebreid wordt dat managers en medewerkers slimmer, sneller en doelmatiger kunnen werken met eHRM.

6.7.5 Informatievoorziening en technologie

Gemeente Hengelo wil een vitale partner zijn voor haar inwoners en ondernemers. IT is daarbij een onmisbare schakel; IT en informatisering zijn essentieel geworden om aansluiting met de veranderende samenleving te behouden en verbeteren en maken nieuwe vormen van samenwerking en besluitvorming mogelijk. In 2022 hebben wij verdere stappen gemaakt in het ondersteunen en realiseren van een effectieve bedrijfsvoering en mensgerichte dienstverlening. Niet alleen voor Hengelo, wij leveren ook de IT-dienstverlening voor Oldenzaal, de SWB en sinds 2022 ook aan Haaksbergen. Daarnaast nemen wij als grote gemeente in Twente onze verantwoordelijkheid door deel te nemen in meerdere regionale en nationale samenwerkingen, vaak als kartrekker.

Bereiken?	Gedaan?
Verbeterde dienstverlening	In 2022 hebben we geconstateerd dat het niet nodig was om een aanbesteding te starten voor het opnieuw verwerven van oplossingen voor onze digitale dienstverlening. Hierdoor konden we binnen de bestaande oplossing extra aandacht aan de leidende motieven geven: persoonlijk, duidelijk, respectvol en betrouwbaar.
Efficiëntere bedrijfsvoering	In 2022 zijn we aangesloten op Single Digital Gateway (SDG). De SDG is een online centraal punt waar Europese inwoners informatie kunnen vinden over onze dienstverlening en makkelijk toegang krijgen tot onze dienstverlening. De eerste initiële implementatie is uitgevoerd. In 2023 gaan we de implementatie verder vormgeven. Hiermee geven we invulling aan de Europese verordening. Op basis van de Visie op Zaakgericht werken uit 2021 zijn we in 2022 begonnen met het naar de cloud brengen van een deel van ons zaakstelsel. Daarnaast hebben we inzicht gekregen in wat Common Ground voor ons kan betekenen voor de ontwikkeling van en het efficiënter uitvoeren van onze informatievoorziening ten einde een verbeterde dienstverlening te realiseren. Een belangrijk inzicht dat we hebben gekregen, is dat Common Ground nog volop in ontwikkeling is en dat we niet meteen het roer om kunnen gooien. We starten daarom omwille van de kwaliteit en continuïteit van onze dienstverlening eerst met het uitvoeren van proefprojecten voor we deze definitief implementeren.
Datagedreven sturing	In 2022 hebben we het digitaliseren van de milieu- en bouwdoossiers grotendeels afgerond waardoor we sneller de informatie kunnen vinden en de volgende stap kunnen zetten om deze informatie ook te ontsluiten naar onze inwoners. Daarnaast hebben we succesvol de aanbesteding uitgevoerd om de telefonieoplossing van ons klantcontactcentrum te moderniseren, welke in 2023 geïmplementeerd zal worden. De coronacrisis is in 2022 achter ons komen te liggen, maar deze heeft het werken blijvend veranderd. In 2022 hebben we onze cloud en SaaS-strategie verder uitgewerkt en zijn we gestart met het implementeren van verschillende cloudproducten op basis van Microsoft 365 die onafhankelijk van de plaats waar we ons werk doen onze bereikbaarheid in relatie tot en samenwerking met inwoners en ketenpartners bevorderen. In 2022 is de positie van het Kern Datateam verder versterkt binnen de organisatie. Waarbij onderwerpen als beheer, datavaardigheid, privacy en ethiek hoog op de agenda stonden. Er zijn diverse dataproducten, zoals kerngetallen, overzichten en rapporten, opgezet en geïmplementeerd in de organisatie. De focus in 2022 lag hierbij binnen het sociaal domein op de afdeling Werk & Inkomen (waaronder Energietoelagen). Voor de andere domeinen is gewerkt aan inzicht in Meldingen Openbare Ruimte, Afval, Parkeren en Dienstverlening. Daarnaast is er in 2022 voorzichtig geëxperimenteerd met verdergaande technologische mogelijkheden om voorspellingen te kunnen doen van inkomsten/uitgaven binnen WMO en Jeugd.
Aansluiten bij landelijke ontwikkelingen	Eind 2022 is door de Rekenkamer Hengelo een onderzoek opgeleverd waarin geconstateerd is dat er goede stappen zijn gemaakt sinds de start van datagedreven werken in 2020. De gedane aanbevelingen hierin helpen ons om de koers voor de toekomst verder vorm te kunnen geven. In 2022 hebben we de eerste stappen gezet in Common Ground, de landelijke visie op informatievoorziening. We hebben kennis opgedaan van Common Ground en een groeipad vastgesteld. In 2023 gaan we met enkele Common Ground componenten experimenteren.
Digitale Transformatie	De Omgevingswet is uitgesteld en treedt nu op 1 januari 2024 in werking. In 2021 zijn we gestart met de implementatie van nieuwe ondersteunende software om te kunnen werken met de omgevingswet en het bijhorende digitaal stelsel. Begin 2023 zijn we met de nieuwe software in productie gegaan. Op deze wijze zijn we al voorbereid op de inwerkingtreding van de wet. In 2022 is verder voorbereid op de implementatie van de Wet open overheid (Woo). We hebben drie documenten opgeleverd: Impactanalyse, Ambitiebepaling en Programmaplan. Deze documenten worden begin 2023 vastgesteld. Daarna gaan we aan de slag met het uitvoeren van wat in het Programmaplan is opgenomen. Zie voor meer detail over de Woo de betreffende verantwoordingsparagraaf. Digitale transformatie is zowel een culturele en bedrijfstransformatie als een technologische transformatie waarbij een optimale integratie van digitale technologieën en oplossingen kan plaatsvinden. Het is een fundamenteel andere kijk op klantervaring, bedrijfsmodellen en processen waarbinnen digitale informatie een cruciale rol speelt. Het doel is het vinden van nieuwe manieren om waarde te leveren en efficiëntie te verbeteren. Om de impact van de Digitale Transformatie voor ons goed in beeld te krijgen hebben we in 2021 een programma Digitale Transformatie geformuleerd. Medio 2022 is de nieuwe programmamanager gestart met de verdere uitwerking van het programma. Hierbij is nadrukkelijk verbinding gerealiseerd met Hengelo's werken en de Koers 2040 (oa. 'SmartCity') en is een samenhangend verhaal uitgewerkt waarmee we de organisatie goed kunnen uitleggen wat ons te doen staat en waarom. In de aanpak willen we eerst zien wat de mogelijkheden van IT zijn door concrete pilots te doen, dit moet ons helpen om te snappen wat en hoe we kunnen veranderen.

Een mogelijk interessant onderwerp als onderdeel van het conceptprogrammaplan, waarvan de uitvoering in 2023 plaatsvindt, is het uitvoeren van een project op het gebied van 3D-modellering/Digital Twin in de fysieke openbare ruimte

De herijking van de Informatie en IT-strategie is door krapte op de arbeidsmarkt niet afgerond. Medio 2023 is nu de verwachting dat de afronding zal plaatsvinden.

Samenwerken: De gemeente Hengelo verzorgt al vele jaren de IT-dienstverlening voor de gemeente Oldenzaal en de SWB. De gemeente Haaksbergen is per 1 januari 2023 ook toegetreden tot de Gemeenschappelijke Regeling. Dit betekent dat we in 2022 de volledige IT-infrastructuur (servers, laptops, telefoons, netwerk, software, etc.) voor Haaksbergen geïmplementeerd en opgeleverd hebben.

De samenwerking binnen de regio is in 2022 verder geïntensiveerd. Naast een actieve rol binnen het IT Platform Twente in de stuurgroep, kernteam, strategieteam en innovatieteam hebben we de samenwerking gecontinueerd door het eens per kwartaal binnen de CISO-kenniskring (beveiliging) en FG-kenniskringen (Gegevensbescherming) te overleggen en is in 2022 de PO-kenniskring (Privacy) opgericht. Daarnaast intensiveren we ook de samenwerking op techniek door meer samen op te trekken in aanbestedingen en vaker technische oplossingen samen in de regio in te richten.

6.7.6 Informatiebeveiliging en -privacy

In een digitale wereld zijn informatiebeveiliging en privacy zeer belangrijke onderwerpen. Zowel op landelijk en regionaal niveau wordt dit meer en meer onderkend. Ook binnen de gemeente Hengelo wordt ervoor gezorgd dat bij de dagelijkse werkzaamheden beveiliging en privacy een prominente plek innemen door onder andere "security-by-design" en "privacy-by-design" als standaard te hanteren.

Privacy is met de komst van de AVG een belangrijke pijler geworden binnen de maatschappij. De AVG heeft tot doel dat wij, de gemeente Hengelo, nog zorgvuldiger met persoonsgegevens omgaan dan wij al deden. Ook moeten we in staat zijn om dit aan te tonen. Door technische en organisatorische maatregelen te treffen dient dit te worden bewerkstelligd.

Informatiebeveiliging is het proces van vaststellen van de vereiste beveiliging van informatiesystemen in termen van vertrouwelijkheid, beschikbaarheid en integriteit alsmede het treffen, onderhouden en controleren van een samenhangend pakket van bijbehorende maatregelen.

Bereiken?	Gedaan?
Uitvoeren jaarlijkse AVG-compliance toets	In 2022 is de AVG-compliance toets opnieuw uitgevoerd en is het volwassenheidsniveau gemeten aan de hand van het AVG-borgingsproduct van de VNG. Ten opzichte van 2021 is een lichte stijging geconstateerd. De organisatie bevindt zich op niveau 2 van 5. Indien deze lijn wordt doorgetrokken wordt het gewenste ambitieniveau 4 in 2026 waarschijnlijk niet behaald. In 2023 zorgen we ervoor dat de implicaties hiervan inzichtelijk zijn, zodat we correcte vervolgacties kunnen nemen.
Implementatie van privacy by design	We hebben binnen de gemeente een toepassing beschikbaar om "privacy-by-design" binnen de organisatie in een zo vroeg mogelijk stadium te borgen. De toepassing borgt zowel de technische als procesmatige aspecten. In 2022 hebben we geconstateerd dat het toepassen hiervan binnen processen nog niet voldoende is geborgd. De verbinding tussen procesadviseurs en privacy is gelegd maar door beperkte capaciteit heeft dit nog niet geleid tot voldoende gebruik van de toepassing. Er wordt onderzocht hoe 'privacy by design' een vast onderdeel kan worden bij het opstellen van processen. De handvatten van de toepassing over 'privacy by design' worden wel steeds beter toegepast binnen projecten. Zo is in 2022 een kwaliteitsboard ingericht waarbij de aspecten van 'privacy by design' voor aanvang van projecten wordt getoetst.
Ontwikkeling vaste DPIA-methodiek	De vaste methodiek voor DPIA's op verwerkingen is opgesteld. In 2022 zijn diverse DPIA's & risicosessies uitgevoerd aan de hand waarvan privacy en informatiebeveiligingsrisico's zijn blootgelegd. Ook voor DPIA's op systemen wordt gewerkt aan een uniforme methodiek.
Jaarverslag Functionaris Gegevensbescherming	De FG heeft een jaarverslag opgesteld over de stand van zaken in onze organisatie omtrent gegevensbescherming in 2021. De FG heeft een aantal concrete aanbevelingen gedaan in zijn jaarverslag, die zijn meegenomen in de uitgevoerde activiteiten van 2022 en (deels) nog in uitvoering zijn.
Organisatie van de Informatiebeveiliging	In 2022 is de informatiebeveiligingsfunctie en de volle breedte verstevigd. De functie van CISO (Chief Information Security Officer) is ingevuld en zijn daarnaast een ISO (Information Security Officer) en een Technisch Specialist met security als aandachtsgebied gestart waardoor de aandacht voor informatiebeveiliging geïntensiveerd kan worden en we invulling hebben kunnen geven aan specialisaties op deze vakgebieden.
Security by design	In 2022 zijn de onderdelen informatiebeveiliging en privacy als thema opgenomen in het inkoopproces en is daarnaast een kwaliteitsboard opgericht waardoor onder andere 'security by design' voor aanvang van projecten wordt getoetst.
SIEM/SOC	In 2022 waren we vergevorderd met de implementatie van SIEM/SOC (Monitoring en Response van beveiligingsincidenten). Er is door de VNG besloten om te stoppen met deze dienstverlening. Daarom zijn we

	genooddaakt een nieuwe oplossing aan te besteden. Hier is eind 2022 in regionaal verband een vervolg aan gegeven en volgen we tevens de landelijke ontwikkelingen.
Betere bewustwording Informatiebeveiliging	In 2022 is een bewustwordingsprogramma met als onderwerp informatiebeveiliging en privacy uitgevoerd en is er een kennistest afgenomen. Ook is er een phishing-simulatie uitgevoerd.
Uitvoeren van de jaarlijkse pentest	Er is door een gecertificeerde partij een pentest ("check op het kunnen binnendringen van het netwerk van de gemeente Hengelo") uitgevoerd door ethisch hackers en de bevindingen zijn besproken en projectmatig opgepakt.
Verstevigen samenwerking Twentse gemeenten	Op het onderwerp informatiebeveiliging en privacy wordt intensief met de Twentse gemeenten opgetrokken. De verantwoordelijke medewerkers (CISO's (Beveiliging), FG's (Gegevensbescherming)) zorgen voor periodieke overleggen (kenniskringen) en ondersteunen elkaar rondom vraagstukken en uit te voeren werkzaamheden. In 2022 is hier de privacy officer-kenniskring (Privacy) aan toegevoegd en is een werkgroep gestart om samen te werken op het gebied van monitoring en response.

6.7.7 Inkopen van diensten, leveringen en werken

We zijn continu bezig met de verdere ontwikkeling en professionalisering van onze inkoopfunctie. In 2022 waren, door verloop, niet alle posities binnen het inkoopteam ingevuld. Sinds eind 2022 is de formatie weer op volle sterkte. Naast de reguliere ondersteuning en advisering van de organisatie kunnen we ons zo blijven inzetten in het verder professionaliseren van de decentrale inkooporganisatie.

Data wordt, ook binnen inkoop, steeds belangrijker. We werken met een inkoopdashboard en onze spendanalyses geven steeds beter inzicht in onze uitgaven. We creëren bewustzijn door middel van deze instrumenten. De analyses op basis van de opgeleverde data zorgen ervoor dat de grip op onze inkopen verbetert, bijvoorbeeld omdat we eerder in beeld kunnen krijgen wanneer uitgaven zich richting de inkoop- en aanbestedingsgrenzen begeven. De risico's ten aanzien van onrechtmatige inkopen verminderd hierdoor. Gelijktijdig zijn er in 2022 factoren te benoemen die een nadelig effect hebben gehad op deze risico's, zoals de grillige arbeidsmarkt, verloop van personeel en de algehele marktomstandigheden (tekorten en prijsverhogingen).

In 2022 is het project 'professionalisering contractmanagement' opgestart. In een integrale/organisatiebrede projectgroep wordt gewerkt aan een verdere professionalisering van contractmanagement met als doel een betere sturing op contracten, beheersing van risico's en verbetering van onze dienstverlening. Het zakelijker omgaan met leveranciersrelaties heeft bovendien een groot effect om meer maatschappelijke waarde te leveren.

Overzicht onrechtmatige inkoopdossiers boekjaar 2022

Herkomst fout (jaar)	Domein	Thema	Onrechtmatig 2022	Status
2016	Sociaal	Leveren computers minimabeleid	63.535	onderhanden
2014	Fysiek	Parkeermeters onderhoud en software binnenstad	87.607	o.b.v. collegebesluit
2017	Fysiek	Verkeersafzettingen en regelaars	38.387	onderhanden
2018	Bedrijfsvoering	Drukwerk, mailings en papier	56.964	onderhanden
2019	Fysiek	Schoonmaak openbare ruimte	32.344	opgelost
2021	Bedrijfsvoering	Exploitatie DAS personeel	120.940	onderhanden
Totaal			399.777	

Voor een nadere toelichting verwijzen we ook naar paragraaf 6.7.9. Rechtmatigheid.

6.7.8 Huisvesting

2022 was het jaar waarin we weer meer naar het stadhuis zijn gekomen om daar te werken. Het hybride werken is daarbij in 2022 vol tot ontwikkeling gekomen. In navolging daarvan is de werkgroep hybride werken aan de slag gegaan met de evaluatie van het huisvestingsconcept. De uitkomsten worden naar verwachting begin 2023 gepresenteerd.

Bereiken?	Gedaan?
Prettige werkomgeving stadhuis.	- Intensiveren facilitaire dienstverlening. - Contractmanagement op dienstverlening geïntensiveerd.
Faciliteiten privacygevoelige gesprekken.	Eerste cabine is inmiddels geplaatst.
Eerste evaluatie nieuwe huisvesting en hybride werken.	Evaluatie aan de hand van een uitvraag bij de medewerkers. Resultaten worden in 2023 gepresenteerd.
In beeld brengen veranderde behoefte na COVID-19	Dit is meegenomen in de bovengenoemde evaluatie.

6.7.9 Rechtmatigheid

Over boekjaar 2023 is het wettelijk verplicht dat het college verantwoording aflegt over de rechtmatigheid. Rechtmatigheid gaat over handelen in overeenstemming met de geldende regels en besluiten. In 2021 zijn de voorbereidingen voor de verantwoording van start gegaan. Over 2022 hebben we de verantwoording opgesteld als proef voor 2023. Ook onze accountant rapporteert in 2022 nog over onrechtmatigheid. Onze bevindingen kunnen afwijken van de bevindingen van de accountant, dat kan doordat we anders oordelen of doordat de bedragen al eerder zijn vastgesteld.

Om onrechtmatigheden te beheersen en controleren maken we gebruik van het drie-lijnenmodel. Daarbij worden fouten zoveel mogelijk voorkomen in de eerste lijn, collega's of toetsers kijken mee voordat een besluit wordt genomen. De tweede lijn controleert dossiers achteraf middels een steekproef en de derde lijn kijkt of dit systeem goed is ingericht. Hiermee onderzoekt en verbetert de organisatie continu de rechtmatigheid van ons handelen.

Met de bevindingen uit de organisatie stelt het college de verantwoording op. Hieronder volgen de bevindingen die boven de rapportagegrens (€160.000) komen. We gebruiken daarbij de drie criteria voor rechtmatigheid (voorwaarden, misbruik en oneigenlijk gebruik en begroting).

Het college komt tot het oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens van 3% (ca. 10 miljoen). Deze norm is formeel nog niet vastgesteld en zal voor verslagjaar 2023 nog plaatsvinden bij de vaststelling van het normenkader (eind 2023). Hieronder schetsen we per criteria voor rechtmatigheid de bevindingen.

Voorwaardencriterium

Het voorwaardencriterium gaat over het handelen door de gemeente volgens de regels. Hierbij zijn de onderstaande onrechtmatigheden gevonden.

Onrechtmatigheden bij de Europese aanbestedingen

Boven drempelbedragen moeten opdrachten namens de gemeente Europees worden aanbesteed. In 2 van de 7 dossiers is door het college de keuze gemaakt om bewust af te wijken vanuit bijvoorbeeld doelmatigheid. De overige inkopen hebben in eerdere jaren plaatsgevonden. Er is 1 nieuw onrechtmatig dossier bijgekomen in 2022 (schoonmaak en afvalverwijderingsdiensten), dit betreft een leverancier waar al lange tijd opdrachten worden gegund en waarbij de totale uitgaven in 2022 over de EU-aanbestedingsgrens uitkomen. Op het inkoopdossier voor diensten voor inhuur personeel verschillen de deskundigen van standpunt of deze concessieovereenkomst rechtmatig is. Wij nemen deze daarom op als onduidelijk.

Onrechtmatigheid	Bedrag fout	Bedrag onduidelijkheden
Computerapparatuur voor minimabeleid	€ 63.535,00	
Diensten voor de terbeschikkingstelling van personeel, met inbegrip van tijdelijk personeel.		€ 120.939,64*
Drukwerk	€ 56.964,11	
Installatiediensten voor parkeermeterapparatuur	€ 87.607,43	
Schoonmaak- en afvalverwijderingsdiensten	€ 32.344,08	
Diensten Verkeer & Mobiliteit	€ 38.387,22	
Dienstverlening binnenstad op het gebied van stedenbouw en landschapsarchitectuur	€ 0**	

* Voor deze opdracht worden alleen de fees voor de dienst als onduidelijk beoordeeld, dus niet de kosten van het ingehuurd personeel. Dit is gelijk aan 2021.

** Voor deze opdracht is de totale contractwaarde in 2020 als onrechtmatig opgenomen. Daardoor hoeven de kosten in 2022 niet opnieuw als onrechtmatig te worden meegeteld.

De gemeente heeft energietoeslag toegekend aan mensen die er achteraf mogelijk geen recht op hadden.

Om snel te kunnen handelen bij de landelijke regeling heeft de gemeente besloten de energietoeslag voor mensen met een uitkering en/of een minimaregeling aan inwoners die andere minimaregelingen gebruiken of al een uitkering krijgen, ambtelijk toe te kennen. Uit de controle achteraf blijkt dat hierbij ook een groep mensen is opgenomen die mogelijk geen recht hadden op deze energietoeslag. Maar er zijn onvoldoende gegevens bekend van deze doelgroep om achteraf vast te stellen of de uitkering daadwerkelijk onterecht was, we noemen deze lasten daarom onduidelijk en niet onrechtmatig. Voor het jaar 2023 zijn hier de nodige verbeteracties opgesteld (zie onderaan deze paragraaf).

Onrechtmatigheid	Bedrag fout	Bedrag onduidelijkheden
Energietoeslag		€ 173.100,-

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Van misbruik en oneigenlijk gebruik kan sprake zijn als mensen of organisaties bewust of onbewust gebruik maken van de voorzieningen van de gemeente, terwijl ze er geen recht op hadden. Deze bedragen worden waar mogelijk teruggevorderd, daarbij kan een boetebedrag worden opgelegd.

Fraude Participatiewet

Mensen met een uitkering worden periodiek gecontroleerd, ook signalen van misbruik of oneigenlijk gebruik worden onderzocht. Daaruit kan blijken dat iemand onterecht een (deel van de) uitkering heeft ontvangen. Waar mogelijk wordt dat teruggevorderd. In 2022 is er een totaalbedrag van €160.585 opgelegd voor terugvordering.

Fraude WMO/Jeugdwet

Signalen van fraude bij zorgaanbieders of PGB-aanbieders in de WMO en Jeugdwet worden in regionaal verband onderzocht. Daarnaast wordt om fraude te voorkomen in Twente het barrièremodel gebruikt. Hierbij worden aanbieders voordat zij in aanmerking komen voor een contract al op een aantal punten gecontroleerd. In 2022 hebben onderzoeken geresulteerd in terugvordering van zorgkosten bij 2 zorgaanbieders. Het totaalbedrag valt ruim onder de rapportagegrens en wordt daarom niet opgenomen in deze verantwoording.

Onrechtmatigheid	Bedrag fout	Bedrag onduidelijkheden
Fraude Participatiewet	€ 160.585,-	
Fraude WMO en Jeugdwet	€ bedrag onder de rapportagegrens	

Fraudepreventie Intern

In 2022 is er een hernieuwde frauderisicoanalyse opgesteld. Een goede frauderisico-analyse en risicobeheersing past bij een professionele, betrouwbare organisatie en goede verantwoording op rechtmatigheid. We hebben continu aandacht voor frauderisico's en vinden het van belang om periodiek de frauderisico-analyse op belangrijke processen te actualiseren. Bij het beschrijven, veranderen of controleren van processen komt dit thema ter sprake. We onderkennen binnen de gemeente inherent frauderisico bij de onderstaande processen. Op deze onderdelen zijn specifieke beheersmaatregelen getroffen om fraude te voorkomen, maar er zal altijd

Proces	Risico's (niet limitatief)
Inkopen / Crediteuren	Het risico op corruptie, samenspanning of omkoping bij het verstrekken van opdrachten. Betalingsfraude door bijv. spookfacturen of niet geleverde prestaties.
Subsidieverstrekingen	Belangenverstrengeling bij subsidies.
	Omkoping/corruptie/samenspanning bij subsidies. Subsidies worden onjuist ingezet door organisaties.
ICT	Gegevens wijzigen in systemen voor eigen gewin. Ontvreemding van goederen (computers/telefoons) of gegevens. Phishing of hack door externen in het systeem voor afpersing.
Verslaggevingsfraude	Doorbreking van beheersing/ingrijpen op interne regels door management/bestuur (managementoverride).
	Aantasting budgetrecht van Raad.

Binnen de gemeente is er sprake van een diversiteit aan beheersmaatregelen. Sommigen zijn specifiek getroffen om het frauderisico te beperken. En andere zijn algemene beheersmaatregelen die o.a. het frauderisico beperken. We onderkennen 2 soorten 'controls'. Hard controls en soft controls. Een hard controls is bijvoorbeeld een 4-ogen principe of autorisaties in een systeem. Soft controls zijn minder tastbaar en kunnen bijvoorbeeld bestaan uit trainingen en casuïstiek besprekingen.

Uit de interne beheersing en controles zijn er geen bevindingen ten aanzien van interne fraude.

Begrotingscriterium

De raad heeft budgetrecht en besluit op programmaniveau over de begroting. In 2022 zijn er een 7-tal afwijkingen geconstateerd (4 in de programma's en 3 op investeringskredieten). Deze zijn cumulatief weergegeven in onderstaande tabel. Vanuit de kadernota rechtmatigheid 2023 wordt als uitgangspunt gehanteerd dat iedere afwijking van de begroting onrechtmatig is.

De afwijkingen zijn getoetst aan het beleid in de financiële verordening 213. De bevindingen en toelichtingen zijn beschreven in de jaarrekening paragraaf 7.3.5 en bij de programma's. We volgen de kadernota rechtmatigheid en nemen de toelichting niet dubbel op in het verslag. Wel telt het bedrag mee in het oordeel voor de rechtmatigheidsverantwoording.

Onrechtmatigheid	Begrotingsonrechtmatigheid	Bedrag onduidelijk
Afwijkingen in de begroting	€ 5.942.000,-	

Verbeteren van de processen

Niet alle onrechtmatigheden zijn te voorkomen. Bij sommige bevindingen kiezen we in de afweging van risico's en beheersing om het proces niet te veranderen. Om de bovenstaande onrechtmatigheden te voorkomen worden de volgende verbeteracties ingezet:

- De energietoeslag wordt in 2023 weer toegekend. De groep mensen waarbij de uitkering nu als 'onduidelijk' wordt aangemerkt kunnen we met de kennis van nu uit de totale populatie filteren. Zij worden uitgesloten bij de

ambtshalve toekenning zodat dezelfde onzekerheid zich niet voordoet. Zij kunnen middels een individuele aanvraag energietoeslag aanvragen, maar krijgen deze niet ambtshalve toegekend.

- Om inkoopfouten te voorkomen wordt ingezet op verbetering van contractmanagement en een nieuw contractmanagementsysteem. Er wordt ingezet op kennis bij inkopers en contractmanagers over de opdrachtwaarde en de Europese drempelbedragen. En door het contract en afspraken goed te managen kan worden voorkomen dat een opdracht gedurende de looptijd boven de drempel uitkomt.
- Een aantal onrechtmatige contracten loopt af en/of wordt in 2023 opnieuw volgens de regels van het inkoopbeleid aanbesteed.
- In 2022 is de visie op control opgesteld. Deze visie heeft tot doel dat we als gemeente beter 'in control' komen, de organisatie beheersbaar te houden en daarmee doen wat we hebben afgesproken. Als gemeente willen we namelijk een betrokken en betrouwbare partner zijn. Zowel voor inwoners als bedrijven. Maar zeker ook voor de raad, het college, verbonden partijen en andere maatschappelijke organisaties. Daarnaast vinden we het belangrijk om flexibel en wendbaar te kunnen werken aan vraagstukken en strategische opgaven waar we ons als gemeente voor gesteld zien. Een gedragen visie hoe we hier vanuit het perspectief van control naar kijken in het licht van onze organisatiefilosofie, die sinds medio 2021 leidend is, helpt ons hierbij. De visie is op 31 januari 2023 door het college vastgesteld en ter informatie aan de raad verstrekt

6.8 Subsidies

Wat willen we bereiken

De gemeente Hengelo verleent subsidies om bepaalde doelen te bereiken. De doelen zijn omschreven in de programma's van de Beleidsbegroting en in specifieke beleidsnota's. De subsidieverlening moet voldoen aan de regels van de Algemene wet bestuursrecht, de Algemene subsidieverordening (ASV) en de subsidie uitvoeringsregelingen. De laatste twee worden door onszelf bepaald. Met een subsidie kunnen de kosten van een activiteit geheel of gedeeltelijk worden betaald.

Hoe gaan we dit doen?

Voor het jaar 2022 is de lokale regelgeving vastgelegd in de volgende documenten:

Voor alle verleende subsidies in 2022 verwijzen wij u naar het openbare subsidieregister op de website van de gemeente Hengelo.

Algemene subsidieverordening 2022

In 2022 heeft de Raad een nieuwe ASV vastgesteld. De kern van de nieuwe ASV is vereenvoudiging en verduidelijking naar subsidieontvangers.

Per afzonderlijke subsidie worden de voorwaarden waaronder de subsidie wordt verleend, de verplichtingen waaraan de subsidieontvanger moet voldoen en de wijze van betaling vastgelegd in een subsidiebesluit (beschikking). Waar mogelijk worden prestatieafspraken gemaakt.

We kennen jaarlijkse subsidies die per (boek)jaar of voor een bepaald aantal boekjaren aan een instelling voor een periode van maximaal 4 jaar worden verstrekt en eenmalige subsidies voor bijvoorbeeld projecten of activiteiten.

In de begroting is rekening gehouden met de jaarlijkse indexering zoals in de Kadernota 2022-2025 opgenomen. De meeste subsidies worden jaarlijks geïndexeerd. Voor 2022 zijn de subsidies geïndexeerd met 1,03% ten opzichte van 2021. Onderstaand worden de subsidies vermeld waarvoor sprake is van een uitvoeringsregeling en subsidieplafond.

Subsidie uitvoeringsregelingen 2022

Een aantal subsidie plafonds zijn niet bereikt en we zien in onderstaande tabel dat we middelen over houden op onze subsidie uitvoeringsregelingen. Bij de Zomernota 2023-2027 komen wij hier op terug.

Uitvoerings-/subsidieregelingen	Begroting 2022	Subsidieplafonds 2022	Uitgekeerd 2022
Cultuurhistorisch erfgoed	151.218	151.218	95.248
1. Monumentenzorg	30.894	30.894	17.192
2. Begraafplaats en gedenkmonumenten	2.500	2.500	-
3. Karakteristieke boerderijen en opstallen	3.000	3.000	-
4. Kunst uit de wederopbouw	4.000	4.000	-
5. Voorlichting en communicatie	5.000	5.000	-
6. Tuindorp t Lansink	10.000	10.000	2.250
7. Archeologie	15.000	15.000	-
8. Gevelverbetering binnenstad	80.824	80.824	75.806
Cultuurlokaal- regelingen voor incidentele projecten	95.487	95.487	84.353
9. Culturele Initiatieven	19.331	19.331	19.988
10. Podiumbudget	21.231	21.231	10.000
11. Stimuleringsbudget BKV	54.925	54.925	54.365
Internationaal	7.345	7.345	5.306
12. Uitwisseling partnerstad Emsdetten	7.345	7.345	5.306
Uitvoerings-/subsidieregelingen	Subsidie 2022	Subsidieplafonds 2022	
Jeugd	113.847	113.847	81.998
13. Vrijwillig jeugdwerk - scouting	113.847		81.998
Kunst en cultuur	8.065.606	8.065.606	8.056.186
14. Basissubsidie Amateurkunst	137.266	137.266	131.074
15. Culturele kernvoorzieningen		7.802.095	
- Bibliotheek Hengelo	2.535.634		2.535.611
- Oyfo	1.906.341		1.906.341
- Schouwburg Hengelo	2.111.561		2.111.561
- Poppodium Twente	1.248.559		1.248.559
16. Beeldende kunst		37.313	
- Ateliers '93	6.618		6.618
- SWWK	12.051		12.051
- HeArtpool	14.567		14.567
- MHHK	4.077		4.077
17. Cultureel Erfgoed - musea		21.334	
- Museum Hengelo	17.293		17.293
- Historisch Archief Beckum	2.831		2.831
- Historie Brandweer Hengelo	1.210		1.210
18. overige culturele voorzieningen		16.536	
- Hengelose Oranjevereniging	13.331		13.331
- stichting 4 mei	3.205		-
19. Lokale Omroep	51.062	51.062	51.062
Onderwijs	1.880.000	1.880.000	1.388.167
20. Voorschool Hengelo	1.880.000	1.880.000	1.388.167
Sport en Bewegen	139.241	139.241	103.348
21. Sportkennismaking	15.000	15.000	7.674
22. Deskundigheidsbevordering	17.500	17.500	5.295
23. Sporten met een beperking	26.741	26.741	22.879
24. Duurzaamheid	15.000	15.000	2.500
25. FBK Games	65.000	65.000	65.000
Welzijn	1.976.149	1.976.149	1.930.204
26. Wijkwelzijnswerk	1.976.149	1.976.149	1.930.204

Uitvoerings-/subsidieregelingen	Begroting 2022	Subsidieplafonds 2022	Uitgekeerd 2022
Zorg	1.149.630	1.149.630	1.104.207
27. Maatschappelijke opvang, begeleiding en bemoeizorg		1.126.287	
- preventie GGZ problematiek	411.643		381.372
- inloop en begeleiding ma opvang	514.054		506.511
- bemoeizorg	200.590		214.824
28. Thuis in de buurt	23.343	23.343	1.500
Totaal	13.578.523	13.578.523	12.849.017

6.9 Wet Open Overheid (WOO)

Inleiding

De Woo, die 1 mei 2022 in werking is getreden, regelt het recht van burgers op informatie van de overheid. De wet gaat uit van gefaseerde invoering en beoogt overheden transparanter te maken door overheidsinformatie beter vindbaar en digitaal toegankelijker te maken, en daarmee vertrouwen van onze inwoners meer terug te krijgen. Eén van de onderdelen van de Woo is de verplichting tot het opnemen van een openbaarheidsparagraaf in ons jaarverslag en begroting.

Wat wilden we bereiken

De gemeente Hengelo wil voldoen aan de wet en wil de daarvoor vereiste acties en maatregelen treffen. Daarvoor dienen er aanpassingen plaats te vinden aan de organisatie, processen en vooral ook de informatievoorziening van de gemeente. Het jaar 2022 is gebruikt om de impact van de nieuwe wetgeving helder te krijgen, eventuele noodzakelijke wettelijke aanpassingen door te voeren en een plan van aanpak voor verdere implementatie gereed te hebben.

Hoe hebben we dit aangepakt

Onze aanpak bestond uit het realiseren van de voor de wet direct benodigde aanpassingen en het uitvoeren van een impactanalyse, het bepalen van het ambitieniveau en een programmaplan voor de periode .

De directe aanpassingen betroffen aanpassing aan onze website en het aanpassen van ons bestaande Wob-proces aan de Woo. Op onze website is een pagina gemaakt voor de Woo waarop een toelichting is opgenomen en waar via een formulier Woo-verzoeken kunnen worden ingediend. Deze Woo-verzoeken worden door het klantcontactcentrum (KCC) in behandeling genomen.

Om de impact te bepalen, hebben we een impactanalyse uitgevoerd. Deze bevat de bevindingen over de gevolgen van de Woo, en wordt ingegaan op samenhang en sturing, duurzaam informatiebeheer, systemen, actieve openbaarmaking, passieve openbaarmaking en organisatieverandering binnen de gemeente. Voor de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de Woo is tijdens het traject in gezamenlijkheid met het college en het management de ambitie van de gemeente bepaald.

Woo en de gemeente Hengelo

De gemeente Hengelo hecht veel waarde aan transparantie naar en een open communicatie met haar inwoners. Daar hoort een informatievoorziening en huishouding bij van goede kwaliteit, met toegankelijkheid en openheid als belangrijke uitgangspunten. Besluitvorming en informatie die wordt gedeeld, is uitlegbaar aan inwoners in de stad en in de organisatie. De Woo is een belangrijk instrument om hieraan bij te dragen.

Daarom wordt aan de invoering van de WOO gewerkt op basis van de volgende ambitie en strategie:

- Actieve openbaarmaking: de gemeente Hengelo wil minimaal in de pas lopen met de landelijke planning van BZK en daarnaast nog extra communicatie-inspanningen doen op nader te bepalen thema's.
- Passieve openbaarmaking: in lijn met de huidige inspanningen rond de Wob, gebaseerd op een goede duurzame informatievoorziening.
- Duurzame informatievoorziening: verbetering van de kwaliteit van informatie ten behoeve van openbaarmaking

Vooruitblik

In 2023 wordt het opgestelde programmaplan ten uitvoer gebracht. Dit programmaplan beschrijft hoe de gemeente Hengelo de implementatie van de Woo programmatisch kan vormgeven. Waar de impactanalyse antwoord geeft op de vraag wat er moet gebeuren, beschrijft dit programmaplan ook hoe, door wie en wanneer. Het resultaat daarvan is een meerjarige roadmap met de uit te voeren acties en projecten voorzien van een inschatting van de benodigde middelen zoals tijd en geld. In de Begroting 2024 wordt een openbaarheidsparagraaf opgenomen, waarin nader zal worden ingegaan op de uit de wet voortvloeiende gefaseerde implementatie van de WOO.

